

ජාතං පිස්සං

යට්ඨානං

(මහා සමායනික සුත්තය.)

පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

ජානං පස්සං යථාභූතං

(මහා සලායතනික සූත්‍රය)

අනුරාධපුර, ලබුනෝරුවකඤ්ඤ අරණ්‍ය සේනාසනයේ ධර්මාචාර්ය
පූජ්‍ය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

2014.04.22වැනි දින

මාතර තරුණ බෞද්ධ සමිති ශාලාවේදී

පැවැත්වූ ධර්මදේශනාව

ඇතුළත් ධර්ම සංග්‍රහයයි.

පළමු මුද්‍රණය : 2014 ජූලි (පිටපත් 3500)

නොමිලයේ බෙදාදීම පිණිසයි.

මෙම ධර්ම සංග්‍රහයේ පිටපතක් ලබාගැනීම සඳහා විමසන්න:

දේශබන්ධු කේ. ජී. මුනිදාස.

දුරකථන අංක: 071 4438747

ප්‍රකාශනය:

සුමග සදහම් සමුළුව,

33/6, අකුරැස්ස පාර,

මාතර.

මුද්‍රණය:

ලංකාවේ සීමාසහිත එක්සත් ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර සමාගම,

(වෙළඳ මුද්‍රණ අංශය)

පෙරවදන

මහා සමායනනික සූත්‍රය ඇසුරු කරගෙන, නිවැරදි නිවන් මාර්ගය කුමක්දැයි නුවණින් විමසන කෙනෙකුට බොහෝ උපකාරීවෙන ධර්මා රැසක් මෙහිදී අප ඉමහත් ගෞරවයෙන් යුතුව ඇසුරු කරන පූජ්‍ය මාණ්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ තම සුපුරුදු දේශනා ප්‍රාතිහාර්ය යොදාගනිමින් සරළව පැහැදිලි ලෙස විස්තර කරණ සේක. නිවන් මගට වැටීමේ හැකියාව ඇති, ඒ සඳහා උත්සාහය යොදන නමුත් තමන්ට වැටහෙන පරිදි බුදුන් වහන්සේ වදාළ දහම නිවැරදි ලෙස පහදා දෙන කළ‍්‍යාණ මිත්‍රයන් මුණ නොගැසීම නිසාම අතරමං වී සිටින බොහෝ පිරිසකට, මෙම දේශනාව බුදුන් වදාළ සද්ධර්මය පහදා දෙන කළ‍්‍යාණ මිත්‍රයකු විය හැකි බව තරයේ විශ්වාස කරන මා හට මෙවැනි පොතකට පෙරවදනක් ලිවීමට ආරාධනයක් ලැබීම මහත් භාග්‍යයක් සහ කුසලයක් කොට සලකමි.

මෙහිදී උන්වහන්සේ නිවන සඳහා ඇති ප්‍රතිපදාවත්, එම ප්‍රතිපදාවට පැමිණීමට අවශ්‍ය පූර්ව ප්‍රතිපදාවත් වෙන වෙනම විස්තර කරණු ලබයි. පළමුව පෙළ දහමට අනුව නිවන සඳහා වන ප්‍රතිපදාව උදාහරණ සහිතව දැක්වීම, දහම නුවණින් සොයන බොහෝ දෙනෙකුට, මෙහි ප්‍රතිඵල අවංක උත්සාහයක් යොදන කෙනෙකුට පසක් කළ හැකි දෙයක් බව අවබෝධ වීමටත්, පූර්ව ප්‍රතිපදාව විස්තර කිරීමේදී ඇතිවිය හැකි වැරදි මත වලින් මිදීමටත් උදව් වනු ඇත.

බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් දුක යයි වදාළ පංච උපාදානස්කන්ධයේ උපවය සහ අපවය ඇතිවන ආකාරය ඇලීම, බැඳීම, මුළාව නිසා ඇතිවන ආශ්වාදය අනුවත්, ඒවායින් මිදීමෙන් ඇතිවන ආදීනවය අනුව විසීමත් අනුව සිදුවන ආකාරය දැක්වීම, ඇසෙහි ආදීනව බලනවා යනු මේ ඇස වයසට යනවිට දිරා යන දෙයක්, ලෙඩවන දෙයක්, අනිත්‍ය දෙයක් යයි බලමින් ආදීනවය බැලීමට පුරුදු කරන අයට දහමට අනුව පංච උපාදානය රැස් නොවන ආදීනවය කුමක්දැයි නැවත වරක් නුවණින් විමසීමට අවස්ථාවක් ලබාදෙයි.

ඇසේ, රූපයේ, වක්කු විඤ්ඤාණයේ, වක්කු සම්පස්සයේ, එයින් උපන් වේදනාවේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දකින්නේ එහි ඇලෙනවා, බැඳෙනවා, සිහි මුලාවෙනවා, ආශ්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා කියන ධර්මතාවයන් තියනවා. මේ ටික මොන විදියකටවත් වෙන් වෙන්වෙන් නෑ, නවත්වන්න බැහැ. අපට තේරෙන මට්ටමට අනිත්‍යයි, දුකයි, අනාත්මයි, විපරිණාමයි යනුවෙන් මොන විදියට මනසිකාර කළත් ඒක මනසිකාර මට්ටමේ පවතිනවා මිසක් එහි සතුටුවෙන, ඇලෙන, බැඳෙන, රැවටෙන ගතිය, ආශ්වාදය අනුව බලන ගතිය

නතර වෙලා නෑ. නතර වෙන්නේ නෑ. ඒකේ ප්‍රතිඵලය නැවත පංච උපාදානස්කන්ධ රැස් කිරීමට යාමයි. තණ්හාව වැඩි දියුණු වීමයි. එනම් දුක සහ දුකක සමුදයයි. එවිට කායික මානසික දරට බව, තැවීම, දූවීම, දුක්වේදනාව අනුව පවතිනවා යන්න ධර්මතාවයකි. මෙය ආයතන හයටම සිදුවන අතර එය සිතෙන්, කයෙන් දුක්විඳින පුද්ගලයකු නිර්මාණය වන ආකාරයයි. මෙහිදී ප්‍රධාන වන්නේ ආයතනයේ ඇත්ත ඇති හැටි නොදන්න, නොදකින බවයි. අජානං අපස්සං යථාභූතං. ඉන්පසු බුදුන් වහන්සේ පෙන්වා දෙන්නේ කෙනෙක් ඇසෙහි ඇත්ත ඇති සැටි, රූපයන්ගේ ඇත්ත ඇති සැටි ආදී වශයෙන් දන්නවා නම්, දකිනවා නම් (*ජානං පස්සං යථාභූතං*) පංච උපාදානස්කන්ධය පිරිහීමට යන ආකාරයයි.

ඒ යථාභූත දැක්මක් තියෙනවා නම් (*යා තථාභූතස්ස දිට්ඨී*) ඒ ඔහුගේ සම්මාදිට්ඨියයි. ඒ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න හිතන බව සම්මා සංකප්පයයි. මෙලෙස යථාභූත ස්වභාවය දැකීමට උත්සාහ කිරීම ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයයි. මෙවිට කාය කම්ම, වචි කම්ම ආජීවය පිරිසිදුයි. මෙවිට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, සතර සතිපට්ඨානය, සතර සමායක් ප්‍රධානය, සතර ඉරිදිපාද, පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල, සප්ත බොජ්ජංග පිරෙයි. සමථ විපස්සනා වැඩෙයි. එවිට යම් ධර්මයක් අවබෝධයෙන් පිරිසිදු දත යුතුද එය අවබෝධයෙන්ම පිරිසිදු දකියි. යම් ධර්මයක් අවබෝධයෙන් පහ කළ යුතු නම් ඒ ධර්මය අවබෝධයෙන්ම පහ කරයි. යම් ධර්මයක් අවබෝධයෙන් වැඩිය යුතු නම් ඒ ධර්මය අවබෝධයෙන්ම වඩයි. යම් ධර්මයක් අවබෝධයෙන් සාක්ෂාත් කළ යුතු නම් අවබෝධයෙන්ම සාක්ෂාත් කරයි.

ආයතන හයේ සිදුවන මෙම ක්‍රියාවලිය පැහැදිලි කිරීමට සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ මෙහිදී ඉතා සරල උපමා කීපයක් යොදාගනු ලබනවා. මොනවගේ කෙනාටද, තැනටද ඇසේ යථාභූත ස්වභාවය නොදන්නවා නොදකිනවා කියන්නේ? දන්නවා දකිනවා කියන්නේ? ඇහැ විතරක් පිරිසිදු දැක්කත් නිවන් දකින්න පුළුවන්. රූපය විතරක් පිරිසිදු දැක්කත් නිවන් දකින්න පුළුවන්, ඇහැ පිරිසිදු දැක්කොත් රූපය පිරිසිදු දකිනවා. රූපය පිරිසිදු දැක්කොත් ඇස පිරිසිදු දකිනවා. එක ආයතනයක් පිරිසිදු දැක්කොත් ඔක්කොම රූපවල මට්ටම එකයි.

ඇසට පෙනෙන වර්ණ සටහනට උන්වහන්සේ උපමා කරන්නේ වතුර භාජනයකට වැටෙන ඡායාවයි. එම ඡායාව පෙනෙනවා. නමුත් එය අල්ලලා ඉඹින්න පුළුවන්ද? හපලා රස විඳින්න පුළුවන්ද? ඒකෙන් ශබ්දයක් අහන්න පුළුවන්ද? අල්ලලා ස්පර්ශ කරන්න පුළුවන්ද? බැහැ. එහෙම නම් ඒක දැකීම මාත්‍රයක් පමණයි. *රූපං හික්ඛිවෙ ජානං පස්සං යථාභූතං* කියන කොට, අපේ මනස ඇහැට රූප පෙනෙද්දී හරියටම වතුර භාජනයක ඡායාව හිතේ හැපෙන

මට්ටමට තියෙනවා වගේ. එතකොට ඒ රූපයෙන් පංච උපාදානස්කන්ධ රැස්කරන්නේ නැහැ. අපවයට යනවා. අද අපට පෙනෙන රූප වල වටිනාකම් තියෙන්නේ, අල්ලන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, හඬ අහන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, ගඳ සුවඳ බලන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, රස බලන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ **අජානං අපස්සං යථාභුතං** රූපයේ ඇත්ත නොදන්නා නොදකින නිසයි. දැන් අපි වතුරේ ඇතිවෙන ඡායාවේ ඇලිලා නෑ, සතුටුවෙලා නෑ, බැඳිලා නෑ, සිහිමුලා වෙලා නෑ. ඒකේ ආස්වාදය බලමින් ඉන්නේ නෑ. ආදීනව දකිනවා. යථාභුත ස්වභාවය නොදන්න එකේ ලක්ෂණය තමයි පෙනෙන දේ තුල රත්තරන් තියෙනවා, රිදී තියෙනවා, මැණික්, ගෙවල් දොරවල්, දූ දරුවෝ, හරකාබාන, ඉඩකඩම්, මිල මුදල්, තියෙන එක. මේ නිසා තමයි ගින්නක් ඇති වුනොත් ඒ වස්තුව නැති වුනා, අම්මා මළා, දරුවා මළා ආදී දුකට පත්වෙන එක. ඉපදීම, ලෙඩවීම, මහලුවීම, මරණය, අප්‍රියයත් හා එක්වීම, ප්‍රියයත්ගෙන් වෙන්වීම ආදී දුක කියන ධර්මා ගෙනැත්දෙන නිමිති රැස්වීම. පංච උපාදානස්කන්ධ උපවයට යෑම. වතුරේ ඇති ඡායාව මට්ටමෙන් දකිනවිට දුකපු දේ ආපහු භොයාගෙන ගිහිල්ලා සතුටුවෙන, තණ්හාවක් තිබුණා නම් එයට මනසේ වැඩෙන්න ඉඩ නෑ. ඇහැට පෙනෙන අසුවි ටිකක් ඇගේ ගැවිලා එන දුකෙන් එයා මිදෙනවා. ස්ත්‍රියක් පුරුෂයෙක් ස්පඨි වීමෙන් එන දුකෙන් මිදෙනවා. ඒ මනස හෙල්ලෙන්නෙවත් නෑ. හොල්ලන්නත් බෑ. කායික සුඛමිපි, චේතසික සුකම්පි පටිසංවෙදෙති. තණ්හාව නැතිවෙනවා. සිතේ කයේ දූවිම් තැවිම් නැතිවෙලා සැප සහගතව විඳිනවා. එයාට අනුක්‍රමයෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පෙනෙනවා.

උන්වහන්සේ ශබ්දය තේරුම් ගැනීම සඳහා, කිසිම දෙයක් නොදන්න රටක, නොදන්න භාෂාවකින් ඇහිවිව වචනයක් වගේ සළකන්න කියනවා. එවිට ඒ වචනයෙන් අපේ සිතේ කිසිම රූපයක් සඳහා තණ්හාව උපදින්නේ නෑ. එලෙසම නාසයට ගන්ධයක් දූනෙන විට, උපතින්ම ඇස් නොපෙනෙන, වර්ණ සටහනක් නොදක්ක, වෙන කිසිම දෙයක් නොදක්ක කෙනෙකුගේ මනසේ ඇදෙන චිත්ත රූපය කුමක්ද? එලෙසම උපතින්ම අන්ධ කෙනෙකුගේ දිවේ යමක් තිබ්බොත් රස දූනෙයි. එයාට අපට වගේ කේක් කැලි, දෙහි ගෙඩි, මාළු කැලි පෙනෙයිද? මෙලෙස ආයතන හයේම **දිට්ඨො දිට්ඨ මත්තං, සුතෙ සුත මත්තං, මුතෙ මුත මත්තං, විඤ්ඤාතෙ විඤ්ඤාත මත්තං** වන සැටි උපමා ආශ්‍රයෙන් උන්වහන්සේ පෙන්වල දීම මේ දේශනාවේ දිගටම දකින්න පුළුවන්.

සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ තව දුරටත් අවධාරණය කරනවා

මෙන්න මේ ටික හොඳට මතක තබා ගන්නටයි කීවේ. අපි හැම කෙනෙක් ම නිවන් දකින්න කියලා මොනවා හරි භාවනාවක්

කරනවා. එක එක දහම් හිතනවා, එක එක ක්‍රම හිතනවා. එක එක ක්‍රමවේද කරනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දහමේ මූල ධාතුව පෙන්නනවා මෙනැනදී, මොනවා හරි දෙයක් කළාට හරියන්නෙ නෑ කියන එකත් මොකක්ද කළයුත්තෙ කියන එකත් පෙන්නනවා. ඒ නිසායි මේක හොඳට ඇසිය යුත්තෙ. කියලා.

නොයෙකුත් වැරදි දෘෂ්ටිත් වල එල්ලගෙන නිවන් මග යයි සිතා මේ වටිනා ඝෂණ සම්පත්තිය අපතේ යවන බොහෝ දෙනෙකුට මේ පොත් පිංව සද්ධර්මය වටහාදෙන කළාණ මිත්‍රයෙක්ම වේවා! එයින් ජනිත වන කුසලය උත්වහන්සේට නිදුක් නිරෝගී තිර ජීවනය සඳහාත්, බොහෝ පිරිසකට ධර්මාවබෝධය ලබාදීම සඳහා කරන මෙම මහඟු උත්සාහය තව තවත් සාර්ථකව කර ගැනීම සඳහාත්, වහ වහා නිවන් අවබෝධය පිණිසත් හේතු වාසනා වේවා!

මහාචාර්ය රවීන්ද්‍ර කොග්ගලගේ,

4A, ටෙම්ප්ලර්ස් ජ්ලේස්,

ගල්කිස්ස.

ප්‍රත්‍යානුමෝදනාව.

අනුරාධපුර, ලබුනෝරුකඤ්ඤ ආරණ්‍ය සේනාසනයේ ධර්මාචාර්ය පූජ්‍යපාද මාණිකඩවල සුදස්සන ස්වාමීපාදයන් වහන්සේ අපගේ ආරාධනයෙන් 2014.04.22 දින පුරා පැය පහකට ආසන්න කාලයක් තිස්සේ මාතර තරුණ බෞද්ධ සමිති ශාලාවේදී අප කෙරෙහි හද පිරි අනුකම්පාවෙන් පැවැත්වූ මාහැඟි ධර්මදේශනාව එලෙසින් ම ඇතුලත් කොට “ජාතං පස්සං යථාභූතං” යන නමින් මෙම ධර්ම සංග්‍රහය එළි දක්වමු.

වසන ලද තැන් විවර කරමින් ද, මංමුළා වූ වන්ට මඟ කියා දෙමින් ද, ඉමහත් විධියක් දරමින් කරන උන්වහන්සේගේ මෙම ශාසනික සේවාවන් වඩාත් ශක්තිමත්ව ඉදිරියට ගෙන යාම සඳහා නිදුක් නිරෝගී භාවය අත්වේවා යි ද, උන්වහන්සේ ශාසනික බලාපොරොත්තු ඒ අයුරින්ම වහ වහා සමෘද්ධිමත් වේවා යිද පතමින් මෙම ධර්මදානයෙන් ජනිත පිත පළමුකොට ම උන්වහන්සේ ගේ දෙපා වැඳ පුදකරමු.

- ❖ මෙහි පෙරවදන ලියා දුන් මහාචාර්ය රවීන්ද්‍ර කොත්ගලගේ මහතා ද,
- ❖ මෙය ලේඛන ගතකොට සංස්කරණය කර දුන් තෙලිජ්ජවිල, එච්.ඒ.අමරතුංග මහතා ද,
- ❖ සෝදුපත් බලා දුන් සේරාදෙනියේ, අගුනාවල චන්ද්‍රානි ධර්මප්‍රිය මැතිණිය සහ මාතර වල්ගම ජේ.ජී.විමලසේන මහතා ද,
- ❖ අධර්ශ්ව නිසි උපදෙස් දී සහාය පළ කළ මාතර සුමග සදහම් සමුළුවේ සාමාජිකයින් ද,
- ❖ පොතේ මුද්‍රණ වියදම පියවීම සඳහා ස්වේච්ඡාවෙන් ආධාර කළ පොතේ අග පිටුවල නම් සඳහන් කොට ඇති සියලු පින්වතුන් ද,
- ❖ මුද්‍රණ කටයුතු දඹිණියව පහසුවෙන් කර දුන් ලංකාවේ සීමාසහිත එක්සත් ප්‍රවෘත්ති පත්‍ර සමාගමේ වෙළඳ මුද්‍රණ අංශයේ කාර්ය මණ්ඩලය ද,

ප්‍රත්‍යානුමෝදනා පූර්වකව සිහිපත් කරමු.

මෙම දේශනාව අවබෝධයෙන් ත්‍රිවිධ සංයෝජනයන් දුරුකොට, සතර අපායෙන් මිදී, නපුරුකොට පතිත වීම් රහිත, නියත වූ සම්බෝධිය පිහිටකොට ගෙන සතර අපායෙන් නියත වශයෙන් ම මිදුනෙමි යි මේ භවයේ දීම පැවැසීමට සියල්ලන්ට ම හැකිවේවා !

සංවිධායක,
සුමග සදහම් සමුළුව.

නමො තස්ස හගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස

මෙම ධර්ම ප්‍රස්තූතය අනුරාධපුර, ලබ්‍රනෝරුකන්ද ආරණ්‍ය
සේනාසනයේ ධර්මාලායීය

පූජ්‍යපාද මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ

2014.04.22 දින

මාතර තරුණ බෞද්ධ සමිති ශාලාවේදී පැවැත්වූ ධර්ම
දේශනාවක් ලිඛිත මාධ්‍යයෙන් සකස් කොට ඔබ අතට පිදීමකි.

වාචික දේශනාවක් ලිඛිතව සකස් කිරීමේදී, දේශනා
විලාසය, වචන උච්චාරණ විලාශය, ශ්‍රවණ තත්ත්වය,
කාර්මික තත්ත්වය ආදී විවිධ ගැටලු හමුවන තැන්
විද්‍යමාන වේ.

එසේ වුවද,

ඇස් ඇත්තෝ රූප දකින්නාට අඳුරෙහි පහණක් දරන්නා සේ
අප ස්වාමීන් වහන්සේ පැවැත් වූ මෙම මාහැඟි ධර්ම
දේශනාවෙන් ඔබගේ දෛනික ජීවන රටාව සකස් කර ගෙන,
ජීවිත ප්‍රතිපත්තින් යලි ගොඩනගා ගෙන, මේ භවයේදීම සතර
අපායෙන් නියත වශයෙන් ම මිදුනෙමිය යන අවබෝධය
ඇතිකර ගැනීම සඳහා එම ගැටලු බාධාවක් කර නො ගෙන
මෙම ධර්ම ග්‍රන්ථය ඉතා සනිමත්ව පරිශීලනය කරන මෙන්
පින්වත් ඔබ සැමගෙන් ඉතා ඕනෑකමින් ඉල්ලා සිටිමු.

මහාසලායතනික සුත්තං.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

එවං මෙ සුතං: එකං සමයං භගවා සාවතීයං විහරති ජෙනවනෙ අනාථපින්ඩකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛු ආමන්තෙසි, 'භික්ඛවො' ති. 'භදන්තෙ'ති තෙ භික්ඛු භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච:

මහාසලායතනිකං වො භික්ඛවෙ, දෙසිස්සාමි. තං සුඤ්ඤාථ, සාධුකං මනසි කරොථ. භාසිස්සාමිති.

එවං භන්තෙති ඛො තෙ භික්ඛු භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච :

චක්ඛුං භික්ඛවෙ, අජානං අපස්සං යථාභුතං, රූපෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අජානං අපස්සං යථාභුතං, චක්ඛුසම්ඵස්සං අජානං අපස්සං යථාභුතං, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි අජානං අපස්සං යථාභුතං, චක්ඛුස්මිං සාරජ්ජති, රූපෙසු සාරජ්ජති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ සාරජ්ජති, චක්ඛු සම්ඵස්සෙ සාරජ්ජති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම සුඛං වා, තස්මිම්පි සාරජ්ජති.

තස්ස සාරත්තස්ස සංයුත්තස්ස සම්මුල්භස්ස අස්සාදානුපස්සිතො විහරතො ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා උපවයං ගච්ඡන්ති. තණ්හා වස්ස පොතොභවිකා නන්දිරාගසභගතා තත්‍ර තත්‍රාභිනන්දන්ති, සා වස්ස පච්චිභිති. තස්ස කායිකාපි දරථා පච්චිභන්ති. චෙතසිකාපි දරථා පච්චිභන්ති, කායිකාපි සන්තාපා පච්චිභන්ති. චෙතසිකාපි සන්තාපා පච්චිභන්ති, කායිකාපි පරිලාභා පච්චිභන්ති, චෙතසිකාපි පරිලාභා පච්චිභන්ති, සො කායදුක්ඛම්පි චෙතොදුක්ඛම්පි පටිසංවෙදෙති.

සොනං භික්ඛවෙ, අජානං අපස්සං යථාභුතං, පෙ ඝානං භික්ඛවෙ, අජානං අපස්සං යථාභුතං, පෙ ජ්විහං භික්ඛවෙ, අජානං අපස්සං යථාභුතං, පෙ කායං භික්ඛවෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, පෙ මනං භික්ඛවෙ, අජානං අපස්සං යථාභුතං, ධම්මෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, මනොවිඤ්ඤාණං අජානං අපස්සං යථාභුතං, මනොසම්ඵස්සං අජානං අපස්සං යථාභුතං, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි අජානං අපස්සං යථාභුතං, මනස්මිං සාරජ්ජති, ධම්මෙසු සාරජ්ජති, මනොවිඤ්ඤාණෙ සාරජ්ජති, මනොසම්ඵස්සෙ සාරජ්ජති, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම සුඛං වා, තස්මිම්පි සාරජ්ජති.

තස්ස සාරත්තස්ස සංයුත්තස්ස සම්මුළ්භස්ස අස්සාදානුපස්සිනො විහරතො ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛයා උපචයං ගච්ඡන්ති. තණ්හා චස්ස පොනොභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්තත්තාභිනන්දිනී, සා චස්ස පච්චිඨති. තස්ස කායිකාපි දරථා පච්චිඨන්ති. චෙතසිකාපි දරථා පච්චිඨන්ති, කායිකාපි සන්තාපා පච්චිඨන්ති. චෙතසිකාපි සන්තාපා පච්චිඨන්ති, කායිකාපි පරිලාභා පච්චිඨන්ති, චෙතසිකාපි පරිලාභා පච්චිඨන්ති, සො කායදුක්ඛම්පි චෙතොදුක්ඛම්පි පටිසංවෙදෙති.

චක්ඛුඤ්ච ඛො භික්ඛවෙ, ජානං පස්සං යථාභුතං, රූපෙ ජානං පස්සං යථාභුතං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං ජානං පස්සං යථාභුතං, චක්ඛුසම්ඵස්සං ජානං පස්සං යථාභුතං, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි ජානං පස්සං යථාභුතං, චක්ඛුස්මිං න සාරජ්ජති, රූපෙසු න සාරජ්ජති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ න සාරජ්ජති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙ න සාරජ්ජති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා

උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම සුඛං වා, තස්මිම්පි න සාරජ්ජති.

තස්ස අසාරත්තස්ස අසංයුත්තස්ස අසම්මුල්භස්ස ආදීනවානුපස්සිනො විහරතො ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා අපවයං ගච්ඡන්ති. තණ්හා චස්ස පොනොභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්තත්තාහිනන්දිනී, සා චස්ස පභියති. තස්ස කායිකාපි දරථා පභියන්ති. චෙතසිකාපි දරථා පභියන්ති, කායිකාපි සන්තාපා පභියන්ති. චෙතසිකාපි සන්තාපා පභියන්ති, කායිකාපි පරිලාභා පභියන්ති, චෙතසිකාපි පරිලාභා පභියන්ති, සො කායසුඛම්පි චෙතොසුඛම්පි පටිසංවෙදෙති.

යා තථාභුතස්ස දිට්ඨී, සාස්ස හොති සම්මා දිට්ඨී. යො තථාභුතස්ස සඬකප්පො, ස්වාස්ස හොති සම්මාසඬකප්පො. යො තථාභුතස්ස වායාමො, ස්වාස්ස හොති සම්මා වායාමො. යා තථාභුතස්ස සති, සාස්ස හොති සම්මා සති. යො තථාභුතස්ස සමාධි, ස්වාස්ස හොති සම්මා සමාධි. පුබ්බෙව ඛො පනස්ස කායකම්මං චරිකම්මං ආජ්චො සුපරිසුද්ධො හොති. එවමස්සායං අරියො අට්ඨංඬිගිකො මග්ගො භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡති.

තස්ස එවං ඉමං අරියං අට්ඨංඬිගිකං මග්ගං භාවයතො චත්තාරොපි සතිපට්ඨානා භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති. චත්තාරොපි සම්මප්පධානා භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති. චත්තාරොපි ඉද්ධිපාදා භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති. පඤ්චපි ඉන්ද්‍රියානි භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති. පඤ්චපි බ්‍රාහ්මි භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති. සත්තපි බොජ්ඣංගිකා භාවනා පාරිසුරිං ගච්ඡන්ති.

තස්සිමෙ ද්වෙ ධම්මා යුගනද්ධා චත්තන්ති සමථො ච විපස්සනා ච. සො යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤායා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා පරිජානාති. යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පහාතබ්බා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා පජහති. යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවෙතබ්බා, තෙ ධම්මෙ

අභිඤ්ඤා භාවෙනි. යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා සච්ඡිකරොති.

කතමෙ ච භික්ඛවෙ, ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤෙය්‍යා: පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධාතිස්ස වචනීයං. සෙය්‍යථීදං: රුද්ධපාදානක්ඛන්ධො වෙදනුපාදානක්ඛන්ධො සඤ්ඤාපාදානක්ඛන්ධො සඬ්ඛාරුපාදානක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛන්ධො. ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤෙය්‍යා.

කතමෙ ච භික්ඛවෙ, ධම්මා අභිඤ්ඤා පහාතබ්බා : අවිජ්ජා ච, භවතණ්හා ච. ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පහාතබ්බා.

කතමෙ ච භික්ඛවෙ, ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවෙනබ්බා : සමථො ච, විපස්සනා ච. ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවෙනබ්බා.

කතමෙ ච භික්ඛවෙ, ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා : විජ්ජා ච, විමුක්ති ච. ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා.

සොතං භික්ඛවෙ, ජානං පස්සං යථාභුතං, පෙ ඝාතං භික්ඛවෙ, ජානං පස්සං යථාභුතං, පෙ ජ්විහං භික්ඛවෙ, ජානං පස්සං යථාභුතං, පෙ කායං භික්ඛවෙ ජානං පස්සං යථාභුතං, පෙ මනං භික්ඛවෙ, ජානං පස්සං යථාභුතං, ධම්මෙ ජානං පස්සං යථාභුතං, මනොවිඤ්ඤාණං ජානං පස්සං යථාභුතං, මනොසම්ඵස්සං ජානං පස්සං යථාභුතං, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි ජානං පස්සං යථාභුතං, මනස්මිං න සාරජ්ජති, ධම්මෙසු න සාරජ්ජති, මනොවිඤ්ඤාණෙ න සාරජ්ජති, මනොසම්ඵස්සෙ න සාරජ්ජති, යම්පිදං මනොසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම සුඛං වා. තස්මිම්පි න සාරජ්ජති.

තස්ස අසාරත්තස්ස අසංයුත්තස්ස අසම්මුල්භස්ස ආදීනවානුපස්සිතො විහරතො ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා අපචයං

ගව්‍යයන්. තණ්හා වස්ස පොනොභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිනී, සා වස්ස පභියනි. තස්ස කායිකාපි දරථා පභියනි. වෙනසිකාපි දරථා පභියනි, කායිකාපි සන්තාපා පභියනි. වෙනසිකාපි සන්තාපා පභියනි, කායිකාපි පරිලාභා පභියනි, වෙනසිකාපි පරිලාභා පභියනි, සො කායසුඛමිපි වෙනොසුඛමිපි පටිසංවෙදෙති.

යා තථාභුතස්ස දිට්ඨි, සාස්ස හොති සම්මා දිට්ඨි. යො තථාභුතස්ස සඬකප්පො, ස්වාස්ස හොති සම්මාසඬකප්පො. යො තථාභුතස්ස වායාමො, ස්වාස්ස හොති සම්මා වායාමො. යා තථාභුතස්ස සති, සාස්ස හොති සම්මා සති. යො තථාභුතස්ස සමාධි, ස්වාස්ස හොති සම්මා සමාධි. පුබ්බෙව ඛො පනස්ස කායකම්මං වච්ඡිකම්මං ආච්ඡො සුපරිසුද්ධො හොති. එවමස්සායං අරියො අට්ඨකිංකො මග්ගො භාවනා පාරිසුරිං ගව්‍යනි.

තස්ස එවං ඉමං අරියං අට්ඨකිංකං මග්ගං භාවයතො චත්තාරොපි සතිපට්ඨානා භාවනා පාරිසුරිං ගව්‍යනි. චත්තාරොපි සම්මප්පධානා භාවනා පාරිසුරිං ගව්‍යනි. චත්තාරොපි ඉද්ධිපාදා භාවනා පාරිසුරිං ගව්‍යනි. පඤ්චපි ඉන්ද්‍රියානි භාවනා පාරිසුරිං ගව්‍යනි. පඤ්චපි බ්‍රාහ්මි භාවනා පාරිසුරිං ගව්‍යනි. සත්තපි බොජ්ඣංගිකා භාවනා පාරිසුරිං ගව්‍යනි.

තස්සිමෙ ද්වෙ ධම්මා යුගනද්ධා චත්තන්ති සමථො ච විපස්සනා ච. සො යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤායා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා පරිජානාති. යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පහානබ්බා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා පජහති. යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවෙනබ්බා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා භාවෙති. යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකානබ්බා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා සච්ඡිකරොති.

කතමෙ ච භික්ඛවෙ, ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤායා: පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා'තිස්ස වචනියං. සෙය්‍යථීදං:

රුපුපාදානක්ඛජෙයා වෙදනුපාදානක්ඛජෙයා සඤ්ඤාපාදානක්ඛජෙයා සඬ්ඛාරුපාදානක්ඛජෙයා විඤ්ඤාණුපාදානක්ඛජෙයා. ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤෙය්‍යා.

කතමෙ ච භික්ඛවෙ, ධම්මා අභිඤ්ඤා පභාතබ්බා : අවිජ්ජා ච, භවතණ්හා ච. ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පභාතබ්බා.

කතමෙ ච භික්ඛවෙ, ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවෙතබ්බා : සමථො ච, විපස්සනා ච. ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවෙතබ්බා.

කතමෙ ච භික්ඛවෙ, ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා : විජ්ජා ච, විමුත්ති ච. ඉමෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බාති.

ඉදමචොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛු භගවතො භාසිතං අභිනාද්‍යන්ති.

මහාසලායතනික සුත්තං සත්තමං.

බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය. සූත්‍ර පිටකය.

මජ්ඣිමනිකායෙ උපරිපණ්ණාසකො 5. සලායතන වග්ගො සුත්තථේකා 7

මහාසලායතනසුත්තං පිට්ඨථේකා 594600

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

චක්ඛුං භික්ඛවෙ, අජානං අපස්සං යථාභුතං, රූපෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අජානං අපස්සං යථාභුතං, චක්ඛුසම්ඵස්සං අජානං අපස්සං යථාභුතං, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි අජානං අපස්සං යථාභුතං, චක්ඛුස්මිං සාරජ්ජති, රූපෙසු සාරජ්ජති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ සාරජ්ජති, චක්ඛු සම්ඵස්සෙ සාරජ්ජති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම සුඛං වා, තස්මිම්පි සාරජ්ජති.

අති ගෞරවණීය, සදා පූජනීය, වන්දනීය මහා සඬ්ඝරත්නයෙන් අවසරයි. ධම්මවණාහිලාශී ශ්‍රද්ධා බුද්ධි සම්පන්න කාරුණික පින්වතුනි. මේ පින්වත් සියලුදෙනා දැන් මේ සුදානම් වෙන්නේ සසර දුක් ගිනි නිවීම පිණිස ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝක සත්ත්වයා කෙරෙහි අනුකම්පාවෙන් දේශනා කළ සද්ධම්මයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්න යි. ඒ නිසා හැම දෙනාම බොහොම උවමනාවෙන්, නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවල සිත් යොමු කරන්නේ නැතුව, සසරෙන් එතෙරවීම සඳහා, ප්‍රඥාව පහළකර ගැනීම සඳහා, ධම්ඥානය ඇති කර ගැනීම සඳහා අවස්ථාවක් වේවා කියන කලණ සිත් ඇතිව හැම දෙනාම මේ ධම්මය ශ්‍රවණය කරන්න ඕන.

විශේෂයෙන් ම අද, දේශනාවට කලින් පොඩි කරුණු ටිකක් මතක් කරන්න තියෙනවා. වෙනදාට මම ධම්ම දේශනා කරන්න එනකොට ත්‍රිපිටක පොත අරගෙන එන්නේ නැහැ. මනසින්, මතකයෙන් තමයි දේශනා කරන්නේ.

එතකුදු වුවත් පොඩි කරුණක් නිසා මම මේ පෙළ දහම අරගෙන ආවේ. පෙළ පොත බලාගෙන බණ කියන්නේ ඒකෙ අර්ථය නො දන්නා කම සහ අනවබෝධය නිසා බවත්, භාවනාවෙන්

අවබෝධයෙන් බණ දේශනා කළ යුතු බවටත් බොහෝ දෙනෙකුගේ අදහසක් තියෙනවා.

නමුත් පින්වත් හැම දෙනාටම මතක් කරන්න එක කාරණාවක් තියෙනවා. මේ පෙළ දහමට කියනවා පයඝාප්තිය කියලා. මේ පයඝාප්තිය ඇතිකරන්නට පුළුවන් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ නමකට ම විතරයි. කවදාවත් ම අපි භාවනා කරලා පයඝාප්තියක් අවබෝධ වෙන්නේ නැහැ. පයඝාප්ති ධර්මය තුළ තියෙන අර්ථයයි අපට අවබෝධ වෙන්නේ. ඒ නිසා පෙළ දහම ඉගෙනගන්න, පෙළ දහම උගන්වන්න, පෙළ දහම පාඩම් කරගන්න, පාඩම් කරවන්න. පෙළ දහමකින් තොරව කවදාවත් ම අර්ථය ලැබෙන්නේ නැහැ. භාවනා කරලා ලබන්න තියෙන්නේ පෙළේ පෙන්වන අර්ථය යි. ඒ නිසා පෙළ උපයෝගී කරගෙන, ධර්මදේශනා කරන කොට අඩු තක්සේරුවක් කරන්න එපා, වැඩි තක්සේරුවක් කරන්න. ඒකෙදි බොහොම සතුටුවෙන්න ඇත්තට ම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පෙළ දහම ගරුකරගෙන කටයුතු කරනවා කියලා.

මොකද මම එහෙම මතක් කළේ, අපි කවුරුත් ආදරය කරන, ගරු කරන දරනාගම කුසලධර්ම ස්වාමීන් වහන්සේගෙන් මගෙන් පොටෝ වගයක් දාලා යම් යම් වෙබ් සයිට්වල තිබුණා, ධර්මය නො දන්නා නිසා පොත බලාගෙන බණ කියනවා කියලා.

ඉතින් මට හිතුවා මම පුළුවන් තරම් පෙළ පොත බලාගෙන ම බණ කියනවයි කියලා. ඒකෙදි මේ පින්වතුන්ටත් මතක් කරන්නේ ‘බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත්නුවර ජේතවනාරාමයේ හිටියේ’ කියන ටික පෙළ පොතෙයි තියෙන්නේ. ඒක භාවනා කරලා අවබෝධ වෙන්නේ නැහැ. ඒ හිඤා පයඝාප්තිය අත නො හැර, පෙළ දහම අත නො හැර, ධර්මය දේශනා කරන්න, ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්න, පරිශීලනය කරන්න මේ පින්වතුන් බය වෙන්න එපා, ලජ්ජාවෙන්න එපා. ඒක සතුටට කරුණක් හැටියට හිතාගන්න. අපිට පෙළේ ටිකක්

හරි මතකයෙන් කියනකොට වරදිනවා නම්, බලාගෙන දේශනා කරන කොට ඒ වරදින්න තියෙන ටිකක් නැතිවෙනවා.

ඒ හින්දා හැම තැනකදීම පෙළ පොත උපයෝගී කරගෙන ම, ඒ ත්‍රිපිටක ධර්මය ඇසුරෙන් ම සාකච්ඡා කරන්න, කතා කරන්න බයවෙන්න එපා. ඒ සඳහා උත්සාහවත් වෙන්න.

අපි භාවනා කරන්නෙ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා ප්‍රතිපත්තියේ හැසිරෙන්නෙ පෙළෙන් පෙන්නන අර්ථය අපේ ජීවිතයට ළංකර ගැනීමට මිසක වෙන දේකට නො වෙයි. එහෙම භාවනා කළා කියලත් පෙළ කවදාවත් අපට අවබෝධ වෙන්නෙ නැහැ. පෙළ කියල කියන්නේ මේ සාසනයේ පයඝාප්තියට යි. ඒ පයඝාප්ති සාසනය පහළකරන්න පුළුවන් බුදුරජාණන් වහන්සේ නමකට පමණ යි. අපට එය අවබෝධයකින් පහළ කරගන්නට බැහැ.

ඒ ගැනත් මුලින්ම මම මතක් කරලා, පළවෙනියෙන් ම මේ පොත අරගෙන අද දේශනා කරන්න හදන්නේ ඒ නිසා යි.

අද අපි ධර්මදේශනාව සඳහා මුලින් ම මාතෘකා කර ගත්තේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ, ත්‍රිපිටක ධර්මයේ, මජ්ඣිම නිකායේ, උපරි පණ්ණාසකයේ (කෙළවර පතයේ) තිබෙන **මහා සළායතනික සූත්‍රය** කියන, බොහෝම වටිනා සූත්‍රයක්. මේ සූත්‍රය ඉතාම ගැඹුරුයි. එයින් ජීවිතයට පුද්ගලාකාර අර්ථයක් ලැබේවි.

භාවනා කරන බොහෝ දෙනෙක් හිතන්නේ භාවනාව අනෙකක්, ත්‍රිපිටක ධර්මය සහ ත්‍රිපිටක ධර්මය තුළ තියෙන කරුණු අනෙකක් කියල යි. නමුත් මේ ත්‍රිපිටක ධර්මයෙන් පෙන්නන්නේ ම අපේ හිත හදාගන්න හැටිත්, සසර දුකෙන් එතෙර වෙත ධර්මඥානය පහළ කරගන්නේ කොහොමද කියන කාරණාවත්.

ඒ නිසා හැම දෙනා ම මේ සූත්‍රය හොඳට ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන.

මේ සූත්‍රය දේශනා කරන්න කලින් මේ ධර්මය අපි හොඳින් ඇසිය යුත්තේ ඇයි, මේ ධර්මය අවබෝධ කරගන්න අපි උත්සාහවත් විය යුත්තේ ඇයි කියන කාරණාවන් තේරුම් කරගන්න අවශ්‍යයි. මේ සසර අනවරාග්‍ර යි. ඉතාම දුක් සහිත යි. උපදින හැම ජීවිතයක ම මනුෂ්‍යයෙක් වෙච්ච මේ මට්ටම හරි අපට ලැබෙනවා නම්, සසර බොහෝ සෙයින් දුක් සහිත යි නො කිය යුතු යි. නමුත් ලෝකයේ හැමදාම සද්ධර්මය තියෙන්නේ නැහැ. හැමදාම සත්පුරුෂ ඇසුර තියෙන්නේත් නැහැ. ලෝකයේ බොහොමත් ම වැඩි අසද්ධර්මය තියෙන, අසත්පුරුෂ ඇසුර තියෙන කාල වකවානු යි. ඒ කාලයේ අපි උපන්නොත්, අපි සද්ධර්මයේ හැසිරෙන්නේ නැ. ඒ අසත්පුරුෂ ධර්මයට නතු වෙලා අසත්පුරුෂ වයඹාවෙන් යුක්ත වෙලා, සතර අපායට වැටෙන්න ඉඩ තියෙනවා, වැටෙනවා. ඒ නිසා, මේ බුද්ධෝත්පාද කාලයේ වටිනාකම තේරුම් අරගෙන, අපි ධර්මයේ හැසිරෙන්න ඕනේ. එහෙම හැසිරෙන්නත් අපේ හිත යොමු වෙන්නේ නිකමට හරි, සසර ගති ටිකක් හරි අපට දැනුනොත් තමයි.

ඒ නිසා, සසර ඇති බියජනක ස්වභාවය මොහොතකට තේරුම් ගන්න, මොහොතකට වටහාගන්න මම පුංචි කතාවක් මතක් කරන්නම්. මේ කතාවෙන් ද එක කොටසක් මම අඩුකරලා, කොටසක් තමයි මතක් කරන්නේ.

පින්වතුනි, අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ වැඩ ඉන්න කාලයේදී, ඒ ප්‍රදේශයේ රජකම් කළේ කොසොල් රජපුරුවෝ. දවසක් එක්තරා රාත්‍රියක කොසොල් රජපුරුවන්ට ඉතාමත් නපුරු, භයජනක, ශබ්දයක් අහන්න ලැබුණා. මොකක්ද මේ ශබ්දය ‘දු, ස, න, සො’ කියලා. මේ ශබ්දය ඇසුණු කොසොල් රජපුරුවෝ ඉතාමත්ම භයට පත්වෙලා, සංවේගයට පත්වෙලා, ඊ නිදාගන්නෙ නැතුව, එළිවෙනතුරු ම යහනට වෙලා අවදියෙන් හිටියා. උදේ පාන්දර තමන්ගේ පුරෝහිත බමුණා ප්‍රමුඛ අනික් බමුණෝ කැඳවලා “ආවායඹාවරුනි, මම ඊයේ රාත්‍රියේ

ඉතාමත් ම භයජනක, ඉතාමත් ම බිහිසුණු ශබ්දයක් ඇහුණා. මට රාත්‍රියේ නින්ද ගියේ නෑ. මගේ හිතට හරි බයයි. මේ සද්දයෙන් මොකක්ද ඇතිවෙන නරක නපුර? මට හෝ මගේ රාජ්‍යයට හෝ රට වැසියන්ට හෝ නරකක් නපුරක් ඇති වෙනවාද, වහාම මට කියන්න” යි විමසුවා ම, පුරෝහිත බමුණා ප්‍රමුඛ ඒ බ්‍රාහ්මණයෝ ‘දේවයන් වහන්ස, ඒ සද්දේ මොකක්දැ යි අපට කියන්න. අපට ඕන දෙයක් කරන්න පුළුවන්’ කියලා රජතුමාගෙන් ඉල්ලා හිටියා. එවිට රජපුරවෝ, ‘මට ‘දු, ස, න, සො’ කියලා මහා භයානක හඬින්, බිහිසුණු හඬින්, ලොමු ඩැහැගන්නා හඬින් සද්දයක් ඇහුණා. ඒ සද්දය අහපු වෙලාවේ ඉඳලා මට නින්දක් නෑ’ කියලා මතක් කළා.

මේ ටික ඇහුවහම මේ බමුණෝ කෙනා කෙනා මුහුණෙන් මුහුණ බලාගත්තා. දැන් කාටවත් අර්ථයක් තේරෙන්නේ නෑ. ඒ පාර මේ අය පැත්තකට ගිහිල්ලා කතා කළා, එහෙත් කාටවත් කාරණාව, අර්ථය තේරෙන්නේ නෑ. නමුත් මේ කාරණාව අර්ථය තේරෙන්නේ නෑ කියලා කිව්වොත් ඒ ගොල්ලන්ගේ තනතුරුවලටත් හොඳ නෑ. ඒ වගේම මේකට මොනවා හරි උපායක් කළොත්, ‘අපටත් ලාභ ප්‍රයෝජනයක් උපයාගන්න තියෙන හොඳ අවස්ථාවයි’ කියලා කතාකරලා මේ අය රජතුමා ගාවට ගිහිල්ලා කියනවා: “රජතුමනි, ඒකාන්තයෙන් ම මේ සද්දය වගේ ම අර්ථයත් බොහෝ ම බිහිසුණු යි. බොහෝම නපුරු යි. ඔබවහන්සේ ගේ ජීවිතයටත්, මේ රාජ්‍යයටත් මහා අනතුරක්, මහා විනාශයක්. මහා නරක අපල කාලයක්. ඉතින් ඒක ලෙහෙසි පහසු එකක් නම් නො වෙයි” කියලා. එවිට රජතුමා තවත් හොඳටම බයවුණා. බයවෙලා, “අනේ ආචාර්යවරුනි, මේකට කරන්න පිළියමක් නැද්ද? මොකක්ද කරන්න ඕනේ? මොකක්ද කළ යුත්තේ” කියලා විමසුවා. ඒ වෙලාවේදී මේ අය කිව්වා, “රජතුමනි, ඔබ විසඳුමක් තියෙනවා. මේකට කරන්න ඕන සබ්බ ශතක යාගයක්. සබ්බ ශතක කියලා කියන්නේ සියලුම ප්‍රාණීන් සියය සියය අරගෙන මරන්න ඕනි. මනුස්සයෝ සියයි.

එළුවෝ සියයි. අශ්වයෝ සියයි. ගවයෝ සියයි. ඇත්තු සියයි. මේ වාගේ සියය සියය අරගෙන මරලා ඒ ලේ වලින් රජපුරුවෝ නාලා මේ විදියට කරන්න ඕන” කිව්වා. මේ අනුව රජපුරුවෝ ජීවත්ව හිටියොත් තමයි ඔක්කෝම කරන්න පුළුවන් කියලා කල්පනා කරලා. “හා කමක් නෑ කරමු” කියලා මහා යාගය ලැහැස්ති කරන්න කිව්වා.

ඉතින් උදේ පාන්දර රාජ පුරුෂයෝ යොදවලා දෑත් මේ යාග පොළට සිය ගණන් සත්තු ඇදගෙන එනවා. මනුස්සයෝත් සියක් අරගෙන ආවා. ඇවිල්ලා යාග කණුවල බැඳලා. ඒ ගෙනාපු මනුස්සයන්ගෙ දරුවෝ, අම්මලා, තාත්තලා අඬනවා. අම්මයි තාත්තයි ගෙනාපු අයගෙ දරුවෝ අඬනවා. කෑ කෝ ගහනවා. සත්තු කෑ ගහනවා. රජ වාසල වටපිටේ එකම කල කෝලාහලයක්. මල්ලිකා දේවිය, මාලිගාව ඇතුලේ ඉඳලා එලියට ඇවිල්ලා රජතුමාගෙන් අහනවා, “මොකද රජතුමනි, අද මේ මාලිගාව වටපිටාවේ හරිම කලබල යි. හරිම සෝෂාකාරි යි”. ඒ පාර රජතුමා මල්ලිකා දේවියටත් බනිනවා, “අපට මොනවා වුනත් ඔයා ගණන් ගන්නේ නෑ. බලන්නේ නෑ. මේ තරම් විපතක් වෙලා තියෙද්දී ඒ ගැන හැඟීමක්වත් නැතුව ඉන්නවා. මටත් මගේ රාජ්‍යයටත් මහා විශාල හානියක් වෙන්න යනවා. ඒකෙන් බේරෙන්න අපි මේ යාගයක් කරන්න හදනවා” කියලා මල්ලිකා දේවියට මතක් කළහම, “හා ඒකට නම් කමක් නෑ. නමුත් මේ ජේතවනාරාමයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩ ඉන්නවා. බුදුරජාණන් වහන්සේට මතක් කළාද? බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් ඇහුවාද මේ යාගය කරන්න ඉස්සරවෙලා මේකට මොකක්ද කළ යුත්තේ කියලා?” රජතුමා “නෑ ඇහුවේ නෑ” කිව්වා. “එහෙනම් යාගය පටන්ගන්න ඉස්සරවෙලා වහාම යන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ලගට. ගිහිල්ලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට මේ යාගය ගැන මතක් කරන්න” කියා මල්ලිකා දේවිය කිව්වා.

එවිට කොසොල් රජ්ජුරුවෝ යාගය සූදානම් වෙනතුරු ජේතවනාරාමයට ගියා. ගියාම භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අහනවා, “මහරජ, මොකද අද මේ අවේලාවෝ?” “ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම ඊයේ රාත්‍රියේ ඉතාමත් බිහිසුණු, ඉතාමත් නපුරු සද්දයක් ඇහුවා. ඒ සද්දය මොන තරම් හය ජනකද කියනවා නම්, ඒ හඬ මොන තරම් විලාප ස්වභාවයක් ද කියනවා නම් මට මේ දැන් මතක් වෙන කොටත් බය හිතෙනවා. මම බමුණන්ගෙන් ඇහුවහම, මටත් රාජ්‍යයටත් මහ විශාල අපලයක් කියා කිව්වා. අපි ඊට පිළියමක් වශයෙන් යාගයක් ලැස්ති කළා. මල්ලිකා මට කිව්වා, ඊට පෙර භාග්‍යවතුන් වහන්සේ හම්බවෙන්න කියලා.”

බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා, “මහරජ, මොකක්ද ඔබට ඊයේ හයජනක විදියට ඇහිව්ව සද්දය?” කොසොල් රජ්ජුරුවෝ කියනවා, “මට ඇහුනා භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ‘දු, ස, න, සො’ කියලා සද්දයක්”.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, “මහරජ, මේ සද්දයෙන් ඔබටවත්, ඔබේ රාජ්‍යයටවත්, රට වැසියන්ටවත්, කාටවත් කරදරයක්වත් හානියක්වත් හිරිහැරයක්වත් නැහැ. අපායේ ලෝකුඹු නිරයේ වැටිලා පෙන බදුව පැහෙන ඉතාමත් දුඃඛිත ජීවිත ගත කරන නිරිසත්තයෝ හතර දෙනෙක්ගේ සද්දයක් ඒ ඔබට ඇහුනේ. ඒ අය මනුෂ්‍ය ලෝකයේ ඉඳලා, අකුසල කම් කරලා, ලෝකුඹු නිරයේ ඉපදිලා, ඒකේ ඉඳගෙන ගාථාවක් කියන්න හැදුවා. ඒ ගාථා කියාගන්න බැරුව ඒ ගාථා හතරේ මුල් අකුරු හතරේ ශබ්දයයි” කියලා මතක් කළා.

මතක් කරලා, “එහෙනම් ඒ ගාථාවේ මුල් අකුර කියන්න” කිව්වහම, “මට ඇහුනා භාග්‍යවතුන් වහන්ස, ‘දු’ කියන ශබ්දයක්” කියා රජතුමා කිව්වා.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ඒකේ අර්ථය පැහැදිලි කරලා දුන්නා. පින්වතුනි, ඒ ලෝකුඹු නිරයේ ලෝදිය වතුර තියෙන්නේ. බත් උයන වෙලාවෙදි පෙණ දදා බත් ඇට උඩට විසිවෙව් නටමින් පැහෙන අවස්ථාව බඳුව, ඒ ලෝකුඹු නිරයේ වැටුන සත්ත්වයෝ පැහෙනවා කියනවා. ඒ වගේ පැහි පැහි උඩ ඉඳන් යටට යනකොට මනුෂ්‍ය ලෝකයෙන් අවුරුදු තිස්දාහක් යටට යනවා. ආපහු පැහි පැහි උඩට එනකොට, මනුෂ්‍ය ලෝකයෙන් අවුරුදු තිස්දාහක් උඩට එනවා. මේ විදියට නිරයේ වැටිවිච් නිරි සත්ත්වයෝ හතර දෙනෙක් ගෙන් එක් කෙනෙක් ඔය විදියට යටට ගිහිල්ලා උඩට එනකොට එයාට ගාථාවක් කියාගන්න ඕනවුනා. මොකක්ද,

දුජ්ජීවිතං අජීවිම්භ යෙ සන්නෙ න දදම්භසෙ,

සන්නෙසු දෙය්‍යධම්මෙසු දීපං නාකම්භ අත්තනො.

එයාට කියන්න ඕන වුනා, “අපේ ජීවිතය ඉතාමත් ම දුක් සහිතයි. අනේ අපි මනුෂ්‍යයෝ වෙලා ඉන්දෙද්දි පින්ක් කළේ නැහැ. අපට බොහෝ සම්පත් තියෙද්දි අපට පිහිටවෙන, අපට රැකවරණය ලැබෙන කර්මයක් අපි කරගත්තෙ නෑ නේද” කියන වචනය කියන්න ඕනෑ වුනා. නමුත් “දු” කියන සද්දය විතරයි කියන්න වුනේ. ආපහු යටට ගියා.

ඊට පස්සේ අනික් කෙනා උඩට එනකොට ම “ස” කියන සද්දය විතරයි පිටවුනේ. එයාට

සට්ඨිවස්සභස්සානි පරිපුණ්ණානි සබ්බසො,

නිරයෙ පච්චමානානං කදා අත්තො භවිස්සති.

කියන ගාථාව කියන්න ඕන වුනා. “මේ නිරයේ වැටිලා හාත්පස දුක් වින්ද අපට හරියට ම අවුරුදු හැටදාහක් සම්පූර්ණ වුනා. අනේ කවදා නම් මේකේ කෙළවරක් පෙනෙයිද” කියා

කියන්න ඕන වුනා. නමුත් කියාගන්න බැරිවුනා. එහෙම ම යටට ගියා.

ඊ ගාව එක්කෙනා උඩට එනකොට ම “න” කියන සද්දය විතරයි කියන්න පුළුවන් වුනේ. ආපහු යටට ගියා. එයාට කියන්න ඕන වුනා,

නතරී අන්තො කුතො අන්තො න අන්තො පතිදිස්සති,

තථා හි පකතං පාපං මම කුශ්ඨං ච මාරිසං.

කියන ගාථාව. “යම් කලෙක ඔබත් මමත් අකුසල කම් කළා නම් නිරයේ වැටීලා ඒ අකුසල කම් විදින අපට අතේ අන්තයක් පෙනෙන්නේ නෑ. කෙළවරක් පෙනෙන්නේ නෑ කවදානම් මේකෙ කෙළවරක් දකින්න පුළුවන් ද” කියන ටික කියන්න ඕනවුනා, නමුත් කියන්න බැරිවුනා. “න” කියනකොට ම යට ගියා.

ඊ ගාව සද්දය තමයි “සො” කියන සද්දය. එයාට කියන්න ඕන වුනා

සො හි නුන ඉතො ගන්ථා යොනිං ලද්ධාන මානුසිං,

චදඤ්ඤු සීලසම්පන්නො කාහාමි කුසලං බහු’න්ති.

“මම මෙතැනින් ගිහිල්ලා මෙතැනින් වුතවෙලා මනුෂ්‍ය ආත්මභාවයක් ලබාගෙන සුවර්තයේ හැසිරෙන්න කියලා ලෝකයට කියමින්, කුසල කම් කරන්න කියලා ලෝකයට කියමින්, හැමදාම සිල්වත්ව මම බොහෝ කොට කුසල් කරනවා” කියන ටික කියන්න ඕන වුනා. නමුත් කියන්න බැරුව “සො” කියන වචනය කියනකොට ම යට ගියා.¹

¹ සෙට්ඨිපුත්තපෙතවත්තු පණණරසමං.

බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක මුද්‍රණය. සූත්‍ර පිටකය. බුද්දක නිකාය. පෙතවත්තුපාළි. 4. මහාවග්ග 15. සෙට්ඨිපුත්ත පෙතවත්තු

මෙසේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ අකුරු හතරෙන් පෙන්නාපු ගාථා හතරේ අර්ථය කොසොල් රජපුරුවන්ට පැහැදිලි කළා.

කොසොල් රජපුරුවෝ අහනවා, ‘‘ස්වාමීනි, ඒ නිරි සත්ත්වයෝ හතර දෙනා ඒ විදියේ බිහිසුණු දූකට පත්වුනේ, වැටුනේ මොකක් නිසාද’’ කියලා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අතීතයෙන් පෙන්නනවා. මීට පෙර ඒ බරණැස ම, බරණැස් නුවර ඉතාමත් ධනවත් සිටුවරු හතර දෙනෙක් හිටියා. ඒ සිටුවරු හතර දෙනාට පුත්තු හතර දෙනෙක් හිටියා. ඒ වැඩිහිටි දෙමව්පියෝ, සිටුවරු, කාලයාගේ ඇවෑමෙන් මිය පරලොව ගියා. ඒ සිටු තනතුරු, ඒ ධනය පවුල් හතරේ පුත්තු හතර දෙනාට අයිතිවුනා. ඊට පස්සේ ඒ යාළුවෝ හතරදෙනා එකතුවෙලා, ‘‘අපට මහා විශාල ධනස්කන්ධයක් තියෙනවා. මේ සා විශාල මේ ධනස්කන්ධයෙන් අපි මොකක් කරමුද කියලා කතා කළා. කතා කරනකොට එක එක්කෙනා, එක එක අදහස් ඉදිරිපත් කළා. ‘අපි මේ ධනය සූදු කෙළියේ යොදවමු’ කියලා කෙනෙක් කිව්වා. තව කෙනෙක් කිව්වා, ‘අපි මේවා වියදම් කරලා රහමේර පානය කරමු’. තව කෙනෙක් කිව්වා, ‘නෑ අපි පරදාර සේවනය කරමු’. ඒ අතර දානාදී කුසල ධර්ම සිද්ධ කරන්න යෝජනා කරන්න, සත් අදහස් තියෙන කවුරුවත් හිටියේ නෑ. අසත්පුරුෂ ඇසුරට, අසද්ධර්මයට, අසද්ධර්මයට අනුබල දෙන වචන කියන යාළු මිත්‍රයෝ ටිකක් තමයි ඔවුනොවුන් අතර හිටියේ. ඒ අය සතුවත් කතා කරගෙන මුලු ධනයම වියදම් කළේ මුලු ජීවිත කාලයේ ම, අසද්ධර්මය සඳහා යි.

මේ විදියට මුලු ජීවිතය ම අසද්ධර්මයේ යොදවලා, මුලු ධනය ම අසද්ධර්මයේ යොදවලා ඒ හේතුවෙන් අවුරුදු බොහෝ කාලයක්, වම් දහස් ගණනක්, ලක්ෂ ගණනක්, අවිච් මහා නරකයේ පැසිලා, අවශේෂ කම් හැටියට ලෝකුඹු නිරයේ උපන්නා.

පින්වතුන් මොහොතකට සිහිපත් කරගන්න මේ පින්වතුන්ගේ ගෙදර තේ හදන්න වතුර එකක් හොඳට පැහෙන වෙලාවෙදී, අතට

වැටුනොත්, ඇඟට වැටුනොත්, මොන තරම් වේදනාවක් දැනෙයි ද කියන එක ටිකක් හිතාගන්න. එයට වඩා සිය දහස් ගුණයකින් වේදනාව ලැබෙන, වේදනාව උපදින ඒ නිරයේ අසුරු සැනක්වත් වෙන්වීමක් නැතුව, මනුෂ්‍ය ලෝකයෙන් අවුරුදු තිස්දාහක් පිච්චි පිච්චි යටට යනකොට, මනුෂ්‍ය ලෝකයෙන් අවුරුදු තිස්දාහක් පිච්චි පිච්චි උඩට එනකොට එබඳු වූ පැවැත්මක් ඇති කෙනෙක්ව බේරාගන්න කවුද එන්නේ?

අද මෙහෙම හිටියාට, අපි තාමත් ඉන්නේ, එබඳු වූ දුක තුරුලු කරගෙනයි කියන එකත්, එබඳු වූ සසරට නැදැකම් කියමිනුයි ඉන්නේ කියන එකත් හොඳට මතක තබාගන්න. අනන්ත අපරිමාන සංසාරයේ, ඒ වාගේ ම අකුසල කම් කරලා, අසත්පුරුෂ ඇසුර නිසා එබඳු පරිසරයේ අපිත් ඉපදිලා, අර නිරි සතා කිව්වා වගේ

**සො හි නූන ඉතො ගන්ථා යොනිං ලද්ධාන මානුසිං,
වදඤ්ඤු සීලසම්පන්නො කාහාමි කුසලං බහු'න්ති.**

කියලා අපිත් ඕන තරම් කියන්න ඇති. මම මෙතැනින් ගියොත්, මනුෂ්‍ය ආත්මයක උපන්නොත්, හැමදාම ගුණවත් ව, සිල්වත් ව, බොහෝ කොට කුසල් කරනවා කියන එක කියන්න ඇති. නමුත් අවිද්‍යාවේ ස්වභාවය තමයි පින්වතුනි, සත්ත්වයා ගොඩාක් අසරණ කරන ධර්මතාවයේ ස්වභාවය තමයි, එහෙම කියලාත් මෙතැනට ආවාම එහා පැත්ත නො පෙනෙන නිසා පවතින වර්තමානය තුළ ආපහු මුලා වෙනවා. එබඳු වූ පරලොව ඇස් නැතුව, මෙ ලොව විතරක් ඇස් ඇතුව ඉන්නා ලෝකයට පරලොව පෙන්නන ඇහැක් තමයි බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ධර්මය. පරලොව පෙන්නලා මෙලොව ජීවිතය හදාගන්න තියෙන එකම තොටුපොළ, මෙලොව ජීවිතයෙහුත් මිදිලා සැනසිල්ල හදාගන්න තියෙන එක ම වස්තුව තමයි මේ සද්ධර්මය.

ඒ නිසා මෙබඳු වූ දුක් සහගත සසර ස්වභාවය සිහිකරලා, මෙ බඳු වූ සසරක යන්න තියෙන පැවැත්ම සිහිකරලා, ඒ බඳු වූ සසර දුකින් අතමිදීමට හේතුවෙන මේ සද්ධම්මය බොහොම උවමනාවෙන්, ආදරයෙන් ශ්‍රවණය කරලා ජීවිතයට රැකවරණයක් කරගන්න කියන එක පළමුවෙන් ම මතක් කරනවා.

අර වගේ දුකකට වැටුනොත්, දුකකට පත්වුනොත්, දෙමව්පියෝ නෑදෑයෝ සහෝදරයෝ කවුරුවත් අපිව බේරාගන්න එන්නෙ නැහැයි කියන කාරණාවත් හොඳට මතක තබා ගන්න. **අත්තාහි අත්තනො නාථො කො හි නාථො පරො සියා.** තමන්ට තමාගෙවත් පිහිටක් නෑ. මේ තමන් කියන ශරීරයත් අතහැරලා යනවා. වෙන කාගේ පිහිටක් ද කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ අහනවා. ඉතින් ඒ ටිකත් මතකයේ තබාගෙන මේ දේශනාව හොඳට ශ්‍රවණය කරන්න.

ඒ වාගේම මේ දේශනාව හරිම ගැඹුරුයි. හරිම වටිනවා. මට තේරුනේ මේ සූත්‍රය ජීවිතයකට පුදුමාකාර වස්තුවක් වගෙයි කියලා යි. ඉතින් මේ සූත්‍රයේ පෙන්නන අර්ථය තේරුම් ගන්න. හොඳට හිත යොමුකරලා, කන් යොමුකරලා ශ්‍රවණය කරන්න ඕන.

නීවරණ ධර්ම ගතයෙහි ලා වැටෙන, ආශ්‍රව ගතයෙහි ලා වැටෙන වචන අපට හොඳට හුරුපුරුදුයි. නමුත් නීවරණ ගෙවෙන, ආශ්‍රව ගෙවෙන වචන අපට හුරුපුරුදු නැහැ. හොඳට උවමනාවෙන් ඇහුවේ නැතිනම්, හිත මොහොතකට වෙනතකට ගියොත්, හිත මොහොතකට අහකට ගත්තොත් පෙර පසු වචන අපට මතකයේ රැඳෙන්නේ නෑ. එහෙම වුනොත් අර්ථය අල්ලාගන්න බැරිවෙනවා. ඒ නිසා නැවතත් මතක් කරනවා, හොඳට අහන්න කියලා.

පින්වතුනි, මේ සූත්‍රයේ නම මම මතක් කළා, **මහා සළායතනික සූත්‍රය.** මේ සූත්‍රය මම අද පාළියෙන් ම කියලා, සූත්‍ර අර්ථය දේශනා කරන්නම්.

එවිට මේ සුනං: එකං සමයං භගවා සාවඤ්ඤාං විහරති ජෙනවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛු ආමන්තෙසි භික්ඛවො'ති. 'භදන්තෙ'ති තෙ භික්ඛු භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච: ... මා විසින් මෙසේ අසන ලදී. භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ ඉන්න කාලයේදී භාග්‍යවතුන් වහන්සේ, භික්ඛූන් වහන්සේලාට, "මහණෙනි" කියලා ආමන්ත්‍රණය කළා. ඊට පස්සේ ඒ භික්ඛූන් වහන්සේලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේට, "ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස", කියලා ප්‍රති උත්තර දුන්නා. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම දේශනා කරනවා.

මහාසළායතනිකං වො භික්ඛවෙ, දෙසිස්සාමී. තං සුනාථ, මහණෙනි, මම නුඹලාට මහා සළායතනික කියන සූත්‍රය දේශනා කරනවා. පරියාය දේශනා කරනවා. මේක හොඳට අහන්න. අහලා විතරක් මදි. සාධුකං මනසිකරොථ. භාසිස්සාමීති. හොඳට අහන්න, හොඳට මෙනෙහි කරන්න. මම දේශනා කරනවා කියලා භාග්‍යවතුන් වහන්සේ දේශනා කළා.

එවිට භන්තෙති ඛො තෙ භික්ඛු භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච: එහෙමයි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, කියලා භික්ඛූන් වහන්සේලා ප්‍රති උත්තර දුන්නහම, භාග්‍යවතුන් වහන්සේ මේ සූත්‍රය දේශනා කළා.

මෙන්න මේ ටික හොඳට මතක තබා ගන්නටයි කීවේ. අපි හැම කෙනෙක් ම නිවන් දකින්න කියලා මොනවා හරි භාවනාවක් කරනවා. එක එක දහම් හිතනවා, එක එක ක්‍රම හිතනවා. එක එක ක්‍රමවේද කරනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ දහමේ මූල ධාතුව පෙන්නනවා මෙනැනදී, මොනවා හරි දෙයක් කළාට හරියන්නේ නෑ කියන එකත් මොකක්ද කළයුත්තේ කියන එකත් පෙන්නනවා. ඒ නිසායි මේක හොඳට ඇසිය යුත්තේ.

චක්ඛුං භික්ඛවෙ, අජානං අපස්සං යථාභුතං මහණෙනි, ඇහේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්නේ, නො දක්නේ, යථාභුත කියලා කියන්නේ ඇත්ත ඇති හැටියටයි. ඇහේ ඇත්ත ඇති හැටියට නො දන්නේ නො දක්නේ,

රූපෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං රූපයන්ගේ, ඒ කියන්නේ ඇහැට පෙනෙන රූපවල **යථාභුතං** ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නේ නො දකින්නේ.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණං අජානං අපස්සං යථාභුතං චක්ඛු විඤ්ඤාණය කියන ධර්මතාවයේ යථාභුත ස්වභාවය ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නේ නො දකින්නේ.

චක්ඛුසම්ඵස්සං අජානං අපස්සං යථාභුතං චක්ඛු සම්ඵස්සය කියන ධර්මතාවයේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්නේ නො දකින්නේ.

යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම සුඛං වා, තම්පි අජානං අපස්සං යථාභුතං චක්ඛු සම්ඵස්සය ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින සුව හෝ දුක් හෝ නො දුක් නො සුව නැත්නම් උපේක්ෂා සහගත යම් වේදනාවක් තියේ නම් මෙන්න මේ වේදනාවේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්නේ නො දක්නේ,

චක්ඛුස්මිං සාරජ්ජති එයා මොකද කරන්නේ ඇහේ ඇලෙනවා, ඇහේ සතුටුවෙනවා.

රූපෙසු සාරජ්ජති රූපයේ සතුටු වෙනවා.

චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ සාරජ්ජති, චක්ඛු සම්ඵස්සෙ සාරජ්ජති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම සුඛං වා, තස්මිම්පි සාරජ්ජති. ඔන්න හොඳ කාරණාවක් පෙන්නනවා, ඇහේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්න නො දකින කෙනා, රූපයන්ගේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්න නො දකින කෙනා, චක්ඛු විඤ්ඤාණයේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්න නො

දකින කෙනා, චක්ඛු සම්ඵස්සයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නා නො දකින කෙනා, චක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් උපදින වේදනාවේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නා නො දකින කෙනා, ඇහේ සතුටුවෙනවා, රූපයේ සතුටු වෙනවා, චක්ඛු විඤ්ඤාණයේ සතුටු වෙනවා, චක්ඛු සම්ඵස්සයේ සතුටු වෙනවා එයින් උපන් වේදනාවේ සතුටු වෙනවා ම යි. මේ පරියායක් පෙන්නනවා. ධම් ධාතුවක් පෙන්නනවා. අපි හිතාගෙන හිටියට ඇහැ අනිත්‍යයි, ඇහැ මම නො වෙයි, ඇහැ මගේ ආත්මය නො වෙයි, කියලා අපි වචන කිව්වාට, ඇහේ යථාභූතය නො දන්නවා නම්, නො දකිනවා නම්, අරක වචනයක් විතරක් වෙනවා. ඇහැ මගේ කියන හැඟීම ඇහැට තියෙන කැමැත්ත කියන එක තමන් තුළ ඇසුරුවෙනවා කියන ධම් ධාතුව පෙන්නනවා මේකෙන්.

ඊට පස්සේ ඇහැ ගැන, රූපය ගැන, චක්ඛු විඤ්ඤාණය ගැන, චක්ඛු සම්ඵස්සය ගැන, චක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාව ගැන, යථාභූත ස්වභාවය, ඇත්ත ඇති හැටිය නො දන්නකොට, නො දකිනකොට තියෙන දෝෂය මොකක්ද, ඇහේ රූපයේ චක්ඛු විඤ්ඤාණයේ චක්ඛු සම්ඵස්සයේ එයින් උපන් වේදනාවේ, ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දැක්කහම, ඒ ධර්මයන්ගෙන් සතුටු වෙනවා කියන එක නවත්වන්න බැහැ.

තස්ස සාරත්තස්ස සංයුත්තස්ස සම්මුල්හස්ස අස්සාදානුපස්සිනො විහරතො ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා උපවයං ගච්ඡන්ති සතුටු වෙනකොට වෙන්වේ මොකක්ද? ඉබේම එයා

සාරත්තස්ස ඇලෙනවා. ඊට පස්සේ

සංයුත්තස්ස බැලෙනවා. ඊට පස්සේ

සම්මුල්හස්ස මුලාවෙනවා. ඊට පස්සේ

අස්සාදානුපස්සිනො විහරතො ආස්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා.

ඇහේ රූපයේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයේ වක්ඛුසම්ඵස්සයේ එයින් උපන් වේදනාවේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නේ නො දකින්නේ ඇහැ, රූපය, වක්ඛු විඤ්ඤාණය, වක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනාවේ සතුටු වෙනවා. සතුටු වෙලා එහි ඇලෙනවා. එහි ඇලිලා එහි බැඳෙනවා. එහි බැඳිලා, සිහි මුලාවෙනවා. සිහි මුලාවෙලා, ආශ්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා කියන ධර්ම ධාතුවක් පවතිනවා. මේ ටික මොන විදියකටවත් වෙන් වෙන්නේ නෑ, නවත්වන්න බැහැ.

අපි අපට තේරෙන මට්ටමට අනිත්‍යය කියලා, දුකයි කියලා, අනාත්මය කියලා කියයි. නැත්නම් විපරිණාමය කියලා මොන විදියට හරි මනසිකාරයක් කළොත්, ඒක මනසිකාර මට්ටමේ පවතිනවා මිසක මේ ධර්මයන්ගේ ඇත්ත නො දන්නා වූ, නො දක්නා වූ පරිසරය තියෙනකම්, එහි සතුටුවෙන ගතිය, එහි ඇලෙන ගතිය, බැඳෙන ගතිය, ධ්වැටෙන ගතිය, ආශ්වාදය අනුව බලන ගතිය නතර වෙලා නෑ, නතර වෙන්නේ නෑ.

ආශ්වාදය අනුව ඇහැට අරමුණක් පෙනෙනකොට ඇහැක් ගැන, රූපය ගැන, වක්ඛු විඤ්ඤාණය ගැන, වක්ඛු සම්ඵස්සය ගැන, වේදනාව ගැන නො දන්නේ, සතුටු වෙලා ඇලිලා බැඳිලා ධ්වැටිලා ආශ්වාදය අනුව බැලූවොත් ඒ ටිකේ ප්‍රතිඵලය වෙන්නේ මොකක්ද?

ආයතීං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා උපවයං ගච්ඡන්ති නැවත පංච උපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා, රැස්වීමට යනවා.

පංච උපාදානස්කන්ධය කිව්වේ මොකක්ද? දුක. එයාට දුක රැස්වීමට යනවා.

තණ්හා වස්ස පොනොහවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්‍ර තත්‍රාහිනන්දීති, සා වස්ස පච්චිඪති පුනර්භවය පිණිස පවතින, ඒ ඒ තැන සතුවෙන් ඇලෙන, ගිය ගිය තැන සතුටු වෙන, යම් නන්දිරාගයක් තියෙනවා නම්, තණ්හාවක් තියෙනවා නම්, ඒ තණ්හාව ඔහුට වැඩෙනවා.

තස්ස කායිකාපි දරථා පවච්ඡන්ති එයාගේ කයේ දරථ බව ඇතිවෙනවා.

චෙතසිකාපි දරථා පවච්ඡන්ති චෛතසික දරථකම රථකම දෘඩකම ද ඇතිවෙනවා.

කායිකාපි සන්තාපා පවච්ඡන්ති කයේ තැවීම ද ඇතිවෙනවා.

චෙතසිකාපි සන්තාපා පවච්ඡන්ති චෛතසික තැවීම ද ඇතිවෙනවා.

කායිකාපි පරිලාභා පවච්ඡන්ති කයේ දූවීමද ඇතිවෙනවා.

චෙතසිකාපි පරිලාභා පවච්ඡන්ති හිතේ දූවිල්ලද ඇතිවෙනවා.

සො කායදුක්ඛම්පි චෙතොදුක්ඛම්පි පටිසංචෙදෙති කයින් ද සිතෙන් ද දෙකෙන් ම දුක් විඳිනවා කියලා පෙන්නවා.

මෙලොව යම්කිසි කෙනෙක් සිතෙන් ද දුක් විඳිමින්, කයෙන් ද දුක් විඳිමින්, දුක් විඳින සිතක් ඇතුව, දුක් විඳින කයක් ඇතුව, දූවෙන සිතක් ඇතුව, දූවෙන කයක් ඇතුව, තැවෙන සිතක් ඇතුව, තැවෙන කයක් ඇතුව, රළු කායික මානසික ප්‍රතිපත්තියෙන් යුක්තව ජීවත්වෙනවා නම්, දුක සහ දුකට හේතුව පංච උපාදානස්කන්ධය රැස්වෙලා, තණ්හාව වැඩෙනවා කියන දුක සහ දුක්ඛ සමුදය කියන ධර්මා දෙක, තමා සන්තකයේ තියෙනවා කියන එකේ ලක්ෂණය එයයි.

එහෙම වුනේ, එහෙම වෙන්නේ, ඇහෙන රූපයක් බලනකොට,

★ ඇහූ කියන ධර්මාවයේ ඇත්ත ඇති හැටියේ දන්නේ නැති නිසයි, දකින්නේ නැති නිසයි.

★ රූපය කියන ධර්මාවයේ ඇත්ත ඇති හැටියේ දන්නේ නැති නිසයි, දකින්නේ නැති නිසයි.

★ එක්බැ විඤ්ඤාණය කියන ධර්මතාවයේ ඇත්ත දන්නේ නැති නිසයි, දකින්නේ නැති නිසයි.

★ එක්බැ සම්මානසයේ, එයින් උපන් වේදනාවේ ඇත්ත දන්නේ නැති නිසයි, දකින්නේ නැති නිසයි.

ඇහැ මුල් කාරණාව කරගෙන පවතින ධර්මතා ටිකේ ඇත්ත නො දන්නේ නො දකින්නේ එහි සතුටු වෙනවා, සතුටු වෙලා ඇලෙනවා, ඇලීමෙන් බැඳෙනවා, බැඳීමෙන් සිහි මුලා වෙනවා, සිහි මුලාවීමෙන් ආශ්වාදය අනුව බලනවා. ඒකේ ප්‍රතිඵලය හැටියට පංචඋපාදානස්කන්ධය නැවත නැවත රැස්වෙනවා. පුනර්භවය පිණිස, ප්‍රතිසන්ධිය පිණිස පවතින තණ්හාවත් වැඩෙනවා. කායික මානසික දරථ බව, ඒ වාගේම කායික මානසික තැවීම, කායික මානසික දූවීම, කායික මානසික දුක් වේදනාව අනුව පවතිනවා කියන ධර්මතාවයක් පෙන්නවා.

ඊට පස්සේ ඒ විදියට ම බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා:

සොකං භික්ඛවෙ, අජානං අපස්සං යථාභුතං, සද්දෙසු භික්ඛවෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, සොතවිඤ්ඤාණං භික්ඛවෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, සොතසම්මාසං භික්ඛවෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, යම්පිදං සොතසම්මාසං පච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි අජානං අපස්සං යථාභුතං, යම් කිසි කෙනෙක් කන කියන ධර්මතාවයේ යථා ස්වභාවය, ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නේ නැත්නම්, ශබ්දය කියන ධර්මතාවයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නේ නැත්නම්, දකින්නේ නැත්නම්, සෝත විඤ්ඤාණය කියන ධර්මතාවයේ ඇත්ත දන්නේ නැත්නම්, ඇත්ත දකින්නේ නැත්නම්, සෝත සම්මාසය කියන ධර්මතාවයේ ඇත්ත දන්නේ නැත්නම්, දකින්නේ නැත්නම්, සෝත

සම්ඵස්සයෙන් උපදින වේදනාවක් තියෙනවා නම් සුව හෝ දුක් හෝ නො දුක් නො සුව, ඒ වේදනාවේ ඇත්ත නො දන්නවා නම් නො දකිනවා නම්, ඒ ටිකේ ප්‍රතිඵලය මොකක්ද?

සෝතස්මිං සාරජ්ජති එයා කනේ සතුටු වෙනවා.

සද්දෙසු සාරජ්ජති සද්දයේ සතුටු වෙනවා.

සොතවිඤ්ඤාණෙ සාරජ්ජති සොතවිඤ්ඤාණයෙන් සතුටු වෙනවා.

සොත සම්ඵස්සෙ සාරජ්ජති සෝත සම්ඵස්සයෙන් සතුටු වෙනවා.

යම්පිදං සොතසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛම සුඛං වා, තස්මිම්පි සාරජ්ජති සෝත සම්ඵස්සයෙන් උපදින යම්කිසි සැපයක් හෝ දුකක් හෝ නො දුක් නො සුව උපේක්ෂා සහගත වේදනාවක් තියෙනවා නම් එහි සතුටු වෙනවා. මේ ධර්මයන්ගේ ඇත්ත නො දන්නා කෙනා සතුටු නොවී ඉන්නවා කියන එකක් වෙන්නේ නෑ කියන එක ඒකෙන් කියනවා. (**සාරජ්ජති** කියන්නේ සතුටු වෙනවා.) සතුටු වුනහම තියෙන්නේ මොකක්ද? සතුටු වෙනකොට මොකද වෙන්නේ?

තස්ස සාරත්තස්ස සංයුත්තස්ස සම්මුල්භස්ස අස්සාදානුපස්සිනො විහරතො ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා උපවයං ගච්ඡන්ති ඊට පස්සේ ඒකේ ඇලෙනවා. සතුටුවෙන කෙනා ඒකේ ඇලෙනවා. ඇලීමෙන් මොකද වෙන්නේ?

සංයුත්තස්ස බැඳෙනවා. බැඳුනහම

සම්මුල්භස්ස මුලාවෙනවා. මුලාවුනහම මොකද වෙන්නේ?

අස්සාදානුපස්සිනො විහරතො ආස්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා.

ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා උපවයං ගච්ඡන්ති ඒ ධර්මයන්ගේ ඇත්ත නො දන්නාකොට සතුටු වෙනවා, සතුටු වීමෙන් ඇලෙනවා,

ඇලීමෙන් බැඳෙනවා, බැඳීමෙන් මුලා වෙනවා. මුලා වීමෙන් ආස්වාදය අනුව නැවත බලන ගතියට පත්වෙනවා තමන්ව. එහෙම කරන එකේ ප්‍රතිඵලය මොකක්ද? පංච උපාදානස්කන්ධය රැස්වීමට යනවා. ඒ විතරක් නෙවෙයි.

තණ්හා වස්ස පොනොභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්‍රතත්‍රාහිනන්දිනී සා වස්ස පච්චිඪති ගිය ගිය තැන සතුවත් ඇලෙන, පුනර්භවය පිණිස පවතින, තණ්හාව ඔහුට වැඩෙනවා. ඔන්න දුක රැස්වෙන හැටි, සමුදය ඇතිවෙන හැටි පෙන්නවා. ඊට පස්සේ මෙලොවම ගොඩනැගිලා තියෙනවා ජීවිතයක්. මොකක්ද?

තස්ස කායිකාපි දරථා පච්චිඪන්ති චෙතසිකාපි දරථා පච්චිඪන්ති රළු කායික පැවැත්මක් ඇති, රළු මානසික පැවැත්මක් ඇති පුද්ගලයෙක් බිහිවෙලා. මේ ලෝකයේ රළු පැවැත්ම ඇති, දැඩි පැවැත්ම ඇති පුද්ගලයෝ බිහිවෙන්නේ මෙහෙමයි. ඊට පස්සේ

කායිකාපි සන්තාපා පච්චිඪන්ති චෙතසිකාපි සන්තාපා පච්චිඪන්ති තැවෙන කයක් හැදිලා තැවෙන හිතක් හැදිලා.

කායිකාපි පරිලාභා පච්චිඪන්ති චෙතසිකාපි පරිලාභා පච්චිඪන්ති දූවෙන කයක් හැදිලා, දූවෙන හිතක් හැදිලා.

සො කායදුක්ඛම්පි චෙතොදුක්ඛම්පි පටිසංචෙදෙති සිතෙන් ද කයෙන් ද දෙකෙන් ම දුකක් ම ස්පර්ශ කරනවා.

ඒ විදියට ම බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා:

ඝාතං භික්ඛවෙ, අජානං අපස්සං යථාභුතං, නාසයේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්නේ නො දක්නේ,

ගණෙසු භික්ඛවෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, ගතියන්ගේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්නේ නො දක්නේ, ඝාතවිඤ්ඤාණං භික්ඛවෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, ඝාතසම්ඵස්සං භික්ඛවෙ අජානං අපස්සං යථාභුතං, යම්පිදං ඝාතසම්ඵස්ස පච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං

වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි අජානං අපස්සං යථාභුතං, ඝාන විඤ්ඤාණයේ, ඝාන සම්ඵස්සයේ, ඝාන සම්ඵස්සයෙන් උපදින සුව හෝ දුක් හෝ නො දුක් නො සුව වේදනාවන්ගේ ඇත්ත නො දන්නේ නො දකින්නේ මොකද වෙන්නේ? එයා නාසයේ සතුටු වෙනවා, ගතියේ සතුටු වෙනවා, ඝාන විඤ්ඤාණයේ සතුටු වෙනවා, ඝාන සම්ඵස්සයේ සතුටු වෙනවා, එයින් උපදින වේදනාවේ සතුටු වෙනවා. සතුටු වෙන්නේ එහි ඇලෙනවා. ඇලෙන්නේ එහි බැඳෙනවා. බැඳෙන්නේ සිහි මුලාවෙනවා. සිහි මුලාවෙන්නේ ආශ්වාදය අනුව බලනවා. ඒ ගතියන්ගේ ආශ්වාදය අනුව බලනකොට එහි ප්‍රතිඵලය තමයි,

ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා උපවයං ගච්ඡන්ති නැවත පංච උපාදානස්කන්ධය උපවයට රැස්වීමට යනවා.

තණ්හා චස්ස පොනොභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්‍රතත්‍රාභිනන්දිති සා චස්ස පචච්ඡති පුනර්භවය පිණිස පවතින ඒ ඒ තැන සතුටෙන් ඇලෙන, ගිය ගිය තැන සතුටු වෙන, යම් තණ්හාවක් තියෙනවා නම්, ඒක වැඩෙනවා.

තස්ස කායිකාපි දරථා පචච්ඡන්ති චෙතසිකාපි දරථා පචච්ඡන්ති සිතෙන්ද කයෙන්ද දැඩි රළු ජීවිතයක් හැදිලා. කායික සන්තාපය, චෛතසික සන්තාපය සිතේ කයේ තැවීම, සිතේ දැවීම, කයේ දැවීම, කයෙන් දුක්විඳීම, සිතෙන් දුක්විඳීම, කියන ජීවිතය මෙලොව ගොඩනැගිලා. මේ ලෝකයේ නොයෙක් ප්‍රශ්න ගැටලු කියලා දුක් විඳින කෙනෙකුගේ මනස හැඳෙන හැටියි මේ.

අපට තියෙන ප්‍රශ්න ටිකම තමයි මේ. අපි හිතාගෙන ඉන්නේ, ‘බුදුරජාණන් වහන්සේලා දේශනා කරයි, අපි නේ තියෙන ණය දන්නේ. අපි නේ දරුවෝ ගැන දන්නේ’ කියල. නමුත් ඒවාට තියෙන ප්‍රශ්න ටිකම තමයි මේ තියෙන්නේ. ඒවා ලෝකයට උත්තර භෝයන්න පුළුවන් නො දූවෙන කයෙන් නො දූවෙන සිතින්, නො

තැවෙන කයෙන් නො තැවෙන සිතින්. ලෝකයේ ජීවත් වෙන්න පුළුවන්. පිවිච්ලා දුක් වෙවී, දුකට ප්‍රතිකර්ම භාග්‍යනවා. නමුත් දුකට ප්‍රතිකර්ම ලැබෙන්නෙන් නෑ. පිවිච්ම නතරවෙන්නෙන් නෑ. ලෝකයාට ප්‍රතිඋපකාර කරන්න පුළුවන් ප්‍රශ්න ගැටලු භාග්‍යන්න පුළුවන්. භාග්‍යලා දෙන්න පුළුවන්, නිවිච්චි සිසිල්වෙච්චි මනසකින්. එබඳු මනසකට යි පුළුවන්කම තියෙන්නේ. එහෙම නැතුව අපි හිතාගෙන ඉන්නේ දහම අනෙකක්, ජීවිතයේ ප්‍රශ්න ටික අනෙකක් කියලයි. නමුත් අපේ ජීවිතයේ මේ තියෙන ප්‍රශ්න ටික හින්දමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළවුනේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, ඒ වාගේම දිව කියල ධම්මාවයක් තියෙනවා නම් එහි ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නේ නො දකින්නේ, රසයන්ගේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නේ නො දකින්නේ, ජීවිතා විඤ්ඤාණයේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නේ නො දකින්නේ, ජීවිතා සම්ඵස්සයේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නේ නො දකින්නේ, ජීවිතා සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාවේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නේ නො දකින්නේ, මොකද වෙන්නේ. දිවෙන් සතුටුවෙනවා. රසයෙන් සතුටුවෙනවා. ජීවිතා විඤ්ඤාණයෙන් සතුටුවෙනවා. ජීවිතා සම්ඵස්සයෙන් සතුටුවෙනවා. ජීවිතා සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාවෙන් සතුටුවෙනවා. සතුටුවෙනකොට මොකද වෙන්නේ, එහි ඇලෙනවා. ඇලුනහම එහි බැඳෙනවා. බැඳුනහම සිහි මුලාවෙනවා. සිහි මුලාවුනහම ආශ්වාදය අනුව බලනවා. ඔය ටිකේ ප්‍රතිඵලය මොකක්ද, පංච උපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා.

මන්න ඕවා හරියට වටිනවා. පංච උපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා කියන්නේ : *ජාති පි දුක්ඛා, ජරා පි දුක්ඛා, ව්‍යාධි පි දුක්ඛා ... සංඛින්නෙන පංචුපාදනක්ඛන්ධා දුක්ඛා* කියල පෙන්නන තැන පංච උපාදානස්කන්ධය කියන එක උපවය වෙන හැටි

රැස්වෙන හැටි. අප වටා දුක, දුක්ඛ සත්‍යය ගොනුවෙන හැටි පෙන්නනවා. එතකොට අනික් පැත්තට මේකෙ පෙන්නනවා,

පංචුපාදානස්කන්ධා අපවයං ගච්ඡති : පංච උපාදානස්කන්ධය රැස් නො වෙන්නේ කොහොමද කියන එකත් පෙන්නනවා. අපි හිතාගෙන ඉන්නේ ඉපදුන දවසේ ඉඳලා මැරෙනකම්ම පංච උපාදානස්කන්ධ දුක විඳින්න ඕන කියලා නේ. නමුත් මේ ධර්මය මේකයි. මම කියන්නේ මේ ධර්මයාවු හරි වර්. මේක තේරුම් කරගන්න කොච්චරක් පුළුවන් වේද දන්නේ නෑ. අපි බලමු.

ආශ්වාදය අනුව බලාගෙන ඉන්න කොට, පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා, රැස්වීමට යනවා. උපවය කියන්නේ හැම වෙලේම රැස් වෙනවා කියන එකයි. ඒ විතරක් නම් කමක් නෑ. නැවත දුක ඇතිකරවන්න හේතු වෙන, පුනර්භවය පිණිස පවතින, ගිය ගිය තැන සතුටු වෙන, ඒ ඒ තැන සතුටුවෙන, තණ්හාවත් වැඩෙනවා. ඒ ආශ්වාදය අනුව බලනකොට දැන් දුකත් රැස්වෙනවා. නැවත දුක ඇති කරවන හේතුවත් වැඩෙනවා. ඔය දෙකේම ප්‍රතිඵලය හැටියට රළු පැවතුම් ඇති සිතකුත් කයකුත් ඇති පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙලා. **තස්ස කායිකාපි දරථා පච්චිඪන්ති චෙතසිකාපි දරථා පච්චිඪන්ති.** ඒ විතරක් නො වෙයි.

තස්ස කායිකාපි සන්තාපා පච්චිඪන්ති චෙතසිකාපි සන්තාපා පච්චිඪන්ති. තස්ස කායිකාපි පරිලාභා පච්චිඪන්ති චෙතසිකාපි පරිලාභා පච්චිඪන්ති. කායික දූවීම, චෛතසික දූවීම වැඩෙනවා. කයෙන් ද සිතෙන් ද දුක් විඳිනවා.

සො කායදුක්ඛම්පි චෙතොදුක්ඛම්පි පටිසංවෙදෙති. සිතෙන් ද කයෙන් ද දුක් විඳිනවා.

- ඔන්න සිතෙන් කයෙන් දුක් විඳින පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙන හැටි.

දැන් ඉතුරු ටික, ඉතුරු ආයතන ටික කිව්ව හැකිද?

කයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ නො දන්නේ නො දක්නේ
 ඵොට්ටිබ්බ ධාතුචේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නේ නො දක්නේ,
 කාය විඤ්ඤාණයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නේ නො දක්නේ,
 කාය සම්ඵස්සයේ, කාය සම්ඵස්සයෙන් උපන්න සුව හෝ දුක් හෝ
 නො දුක් නො සුව වේදනාවක් වේ නම් එහි, ඇත්ත නො දන්නේ
 නො දකින්නේ, ඒ ටිකේ ප්‍රතිඵලය තමයි, කයේ සතුටු වෙනවා,
 ඵොට්ටිබ්බයේ සතුටු වෙනවා, කාය විඤ්ඤාණයේ සතුටු වෙනවා,
 කාය සම්ඵස්සයේ සතුටු වෙනවා, කාය සම්ඵස්සයෙන් උපන්න සුව
 හෝ දුක් හෝ නො දුක් නො සුව වේදනාවක් හෝ වේ නම් එහි
 සතුටු වෙනවා. සතුටු වෙන කෙනා එහි ඇලෙනවා. ඇලීමෙන්
 බැඳෙනවා. බැඳීමෙන් තවත් මූලා වෙනවා. මූලා වෙලා මොකද
 කරන්නේ ආශ්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා. එහෙම
 ආශ්වාදය අනුව මූලා වෙච්චි කෙනාට, 'මම මගේ මගේ ආත්මය' යි
 කියන කාරණාවට අනුව හිතනවා ඇරෙන්න වෙන හිතන්න ක්‍රමයක්
 නෑ. ඒ මනසේ ඉඩ නෑ වෙන එකකට. ආශ්වාදය අනුව බලමින්
 වාසය කරනවා.

ඒ ටිකේ ප්‍රතිඵලය තමයි, පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට
 යනවා, රැස්වෙනවා. පුනර්භවය පිණිස පවතින තණ්හාව වැඩෙනවා.
 අර විදියටම කායික මානසික රථ පැවැත්මක් ඇතිවෙලා සිතෙන් ද
 තැවෙන කයෙන් ද තැවෙන, දූවෙන කයකින්, දූවෙන සිතකින්, දුක්
 විඳින කයකින්, දුක් විඳින සිතකින් යුක්ත පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය
 වෙලා.

ඊට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, මනසේ
 යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නා කෙනා, නො දකින කෙනා,
 ධර්මයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නේ නො දකින්නේ, මනෝ
 විඤ්ඤාණය කියන ධර්මතාවයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නේ
 නො දකින්නේ, මනෝ සම්ඵස්සයේ යථාභූතය නො දන්නේ නො

දකින්නේ, මනෝ සම්ප්‍රේෂණයෙන් උපන් වේදනාවේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නේ නො දක්නේ, සිතේ සතුටු වෙනවා, ධර්ම ආරම්භණයන්ගේ සතුටු වෙනවා. මනෝ විඤ්ඤාණයේ සතුටු වෙනවා. මනෝ සම්ප්‍රේෂණයේ සතුටු වෙනවා. මනෝ සම්ප්‍රේෂණයෙන් උපන්න වේදනාවේ සතුටු වෙනවා. සතුටු වීමෙන් ඇලෙනවා, ඇලීමෙන් බැඳෙනවා, බැඳීමෙන් මූලා වෙනවා, මූලා වීමෙන් ආශ්වාදය අනුව පවතිනවා. එයාට පංචඋපාදානස්කන්ධය රැස්වීමට යනවා. පුනර්භවය පිණිස පවතින තණ්හාව වැඩෙනවා. අර වාගේම රළු කයක්, රළු හිතක් ඇතිවෙන ඒ වාගේම හිතෙන් ද තැවෙන, කයෙන් ද තැවෙන, හිතෙන් ද දැවෙන, කයෙන් ද දැවෙන, කයෙන් ද සිතෙන් ද දුක් විඳින ජීවිතයක් ගොඩනැගිලා තියෙනවා.

ඒ ස්පර්ශ ආයතන හය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා. දුක් විඳිමින් දුකට හේතු හදාගෙන මෙලොව ම රළු පැවැතුම් ඇති දුක් විඳින අපි, පුද්ගලයෙක් කියල කෙනෙක් ගැන කතා කරනවා නම්, එබඳු පැවැත්මක් ඇතිවෙන හැටි පෙන්නවා. හොඳට බලන්න, මේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන තැන මුල් වුනාට පස්සේ ස්පර්ශ ආයතන හයේ යථාභූත ස්වභාවය නැත්නම් ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නවා නො දකිනවා කියන එකම ධර්මතාවය වුන ගමන් එහි සතුටු වෙනවා, ඇලෙනවා, බැඳෙනවා, සිහි මූලා වෙනවා, ආශ්වාදය අනුව බලනවා කියන ධර්මතා ටික අපේ මනසේ ඇති වෙනවා කියන එක නවත්වන්න බැහැ.

ඒ ධර්මතා ටික ඇති වුනොත් දුක රැස් වෙනවා, දුකට හේතුව ඇති වෙනවා, හිත කය දෙකෙන්ම දැඩි රළු ප්‍රතිපත්ති ඇති දුක් විඳින ජීවිතයක් ගොඩනැගෙනවා කියන පයඝාය ධර්මතාවය වෙනවා කියන ටික පෙන්නවා.

ඊට පස්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේ අනික් පැත්තට පෙන්නවා. මේකේ තියෙන්නේ චතුරායථි සත්‍යයයි. දුක්ඛ සත්‍යය සහ සමුදය

සත්‍යය ඇතිවෙන හැටි ස්පඨී ආයතන හය හරහා පෙන්නුවා. ස්පඨී ආයතන හයම ඒකාන්තයෙන් දුක්ඛ සත්‍යය ම වුනා නම්, දුක ඇතිකරවන හේතුව එහි තුළ තිබුනා නම්, මේ ස්පඨී ආයතන හයම දුක්ඛ නිරෝධයට, දුක්ඛ නිරෝධයට යන මග වඩාගන්නට අපට උපකාර, උපයෝගී කරගන්න බැහැ. මේ ස්පඨී ආයතන හයම උදවුකරගෙන දුක උපද්දවාගෙන දුක් විඳිමින් දුකට හේතුව හදාගන්න කෙනෙකුට පුළුවන් බව මේ ධර්මතාවයෙන් හොඳට පෙන්නනවා. ඒ මෙන්න මේකයි ක්‍රමය කියන එක පෙන්නුවා.

දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ නිරෝධයයි මාර්ගයයි දෙක පෙන්නනවා. අපි ඒකක් බලමු. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා,

චක්ඛුඤ්ච ඛො භික්ඛවෙ, ජානං පස්සං යථාභුතං, මහණෙනි, යම් කිසි කෙනෙක් ඇහේ යථාභුත ස්වභාවය දන්නවා නම් දකිනවා නම්,

රූපෙ ජානං පස්සං යථාභුතං, රූපයන්ගේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නවා නම් දකිනවා නම්,

චක්ඛු විඤ්ඤාණං ජානං පස්සං යථාභුතං, චක්ඛු විඤ්ඤාණයේ යථාභුත ස්වභාවය, ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නවා නම්, දකිනවා නම්,

චක්ඛුසම්ඵස්සං ජානං ඵස්සං යථාභුතං, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්සපච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තම්පි ජානං පස්සං යථාභුතං, චක්ඛුස්මිං න සාරජ්ජති, රූපෙසු න සාරජ්ජති, චක්ඛුවිඤ්ඤාණෙ න සාරජ්ජති, චක්ඛුසම්ඵස්සෙ න සාරජ්ජති, යම්පිදං චක්ඛුසම්ඵස්ස පච්චයා උප්පජ්ජති වෙදයිතං සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා, තස්මිම්පි න සාරජ්ජති. යම්කිසි කෙනෙක් ඇහේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, එයා ඇහේ සතුටු වෙන්නේ නැහැ. රූපයන්ගේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, එයා රූපයේ සතුටු වෙන්නේ නැහැ. චක්ඛුවිඤ්ඤාණයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නවා

නම්, දකිනවා නම්, චක්ඛුසම්ඵස්සයේ ඇත්ත දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, චක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාවේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, එයා ඇහේ සතුටු වෙලා නෑ, රූපයේ සතුටු වෙන්නේ නැහැ. චක්ඛුවිඤ්ඤාණයේ සතුටු වෙන්නේ නෑ. චක්ඛුසම්ඵස්සයේ සතුටු වෙන්නේ නෑ. චක්ඛුසම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාවේ සතුටු වෙන්නේ නෑ.

සතුටු නො වෙන කොට මොකද වෙන්නේ?

අසාරත්තස්ස එයා සතුටු වෙන්නේ නැත්නම් එහි ඇලෙන්නේ නෑ. ඊට පස්සේ

අසංයුත්තස්ස වෙනවා. **අසංයුත්තස්ස** වුනහම මොකද වෙන්නේ,

අසම්මුල්හස්ස වෙනවා. මුළා වෙන්නේ නෑ. මුළා නො වුනොත් වෙන්නේ මොකක් ද,

ආදීනවානුපස්සිනො විහරතො ආදීනව අනුව බලමින් වාසය කරනවා. ඒ විකේ ප්‍රතිඵලය මොකක් ද,

ආයතිං පඤ්චුපාදානස්කන්ධා අපවයං ගච්ඡන්ති. එයාට පංචඋපාදානස්කන්ධය පිරිහීමට යනවා.

- ඉස්සෙල්ලා වුනේ මොකක් ද, **උපවයං ගච්ඡන්ති** රැස්වෙනවා.
- දැන් පංචඋපාදානස්කන්ධය **අපවයං ගච්ඡන්ති.** පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා, පිරිහීමට යනවා.

පංචඋපාදානස්කන්ධය කියන්නේ දුක්ඛයි. පිරිහෙන්නේ දුක්ඛයි.

ජාති පි දුක්ඛා ජරා පි දුක්ඛා, ව්‍යාධිපි දුක්ඛා නේ. එතකොට එයාට ජාති ජරා ව්‍යාධි මරණ මේවා අපවයට යනවා. පිරිහීමට යනවා. නැතිවීමට යනවා. ඒ විතරක් නො වෙයි.

තණ්හා චස්ස පොනොභවිකා නන්දිරාගසහගතා තත්තත්තාභිනන්දිනී සා චස්ස පභීයති. පුනර්භවය පිණිස පවතින, ඒ ඒ තැන සතුටුවෙන, ගිය ගිය තැන සතුටුවෙන, යම් තණ්හාවක් තියෙනවා නම්, ඒ තණ්හාව ප්‍රභීන වෙනවා.

තස්ස කායිකාපි දරථා පභීයන්ති චෙතසිකාපි දරථා පභීයන්ති. කයේ රළු බව, සිතේ රළු බව ප්‍රභීන වෙනවා. ටික ටික ගුණ යහපත් මටසිලුටු බොහොම යහපත් මනුෂ්‍යයෙක් කියලා ලෝකයේ කතා කරනවා නම්, එබඳු ජීවිතයක් එබඳු චරිතයක් ටික ටික හරි හැදෙන්නේ එහෙමයි. ඊට පස්සේ

කායිකාපි සන්තාපා පභීයන්ති චෙතසිකාපි සන්තාපා පභීයන්ති, කයේ තැවීම සිතේ තැවීම (උඩට ඇදලා හුස්ම ගන්නේ) ඒවාගේ තැවෙන ගතිය නැතිව යනවා. ඊට පස්සේ

කායිකාපි පරිළාභා පභීයන්ති චෙතසිකාපි පරිළාභා පභීයන්ති, සිතේ දැවීම, කයේ දැවීම නැතිවෙනවා.

සො කායසුඛම්පි චෙතොසුඛම්පි පටිසංවෙදෙති මෙලොව ම කයෙන් ද සිතෙන් ද සැපයක් ම විඳිනවා.

දුක නැතිවෙලා, දුක ගෙවීමට ගිහිල්ලා, සමුදය ප්‍රභාණය වෙලා, මටසිලුටු සිතක් කයක් ඇති, මෘදු වූ සිතක් කයක් ඇති, නො තැවෙන කයකින්, නො තැවෙන සිතකින්, නො දැවෙන කයකින්, නො දැවෙන සිතකින්, කයෙන් ද සැප විඳිමින්, සිතෙන් ද සැප විඳිමින්, ජීවත්වෙන පුද්ගලයෙක් නිර්මාණය වෙන හැටි බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වනවා.

අපි කවුරුවත් කැමති නෑ රළු පැවැත්මකට. අපි මුලු ජීවිතයේ ම මේ උත්සාහවත් වෙන්නේ, අපි කැමැති විදියේ මටසිලුටු පැවැත්මක් හදාගන්න යි. අපි කැමැති නෑ සිතෙන් කයෙන් තැවෙන්න. අපි කැමැති නෑ සිතෙන් කයෙන් දැවෙන්න. අපි කැමැති නෑ සිතෙන් කයෙන් දුක් විඳින්න. නමුත් කැමැත්ත අකැමැත්ත මත

නො වෙයි මේ ධර්මය තීරණය වෙන්නේ. මෙන්න මේ වාගේ ධර්මාකූචක් තියෙනවා. දහම් පෙළක් තියෙනවා. මෙන්න මේ ධර්මාටික එක පෙලට පැවතුණහම, යහපතට සහ අයහපතට කියන ධර්මා දෙක නිමාණය වෙනවා.

ඇහැ මුල් කාරණාව කරගෙන උපදින ධර්මාවයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නවා දකිනවා කියන එකම ධර්මාවය විතරයි ඕනේ. ඒ ධර්මාවය උපදින කොට පවතින කොට, එහි නො ඇලී, නො බැඳී, සිහි මුලා නො වී ආදීනව අනුව බලමින් වාසය කරනවා. පංච උපාදානස්කන්ධය පිරිහීමට යනවා, තණ්හාව නැතිවෙනවා. හිතෙන් කයෙන් දෙකෙන් ම මෘදු ප්‍රතිපත්තියක් හැඳිලා දූවෙන්නෙ තැවෙන්නෙ නැතුව සැප විඳින පුද්ගලයෙක් ජීවත් වෙනවා කියන ධර්මාවයක් පෙන්නුවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්‍ෂයක් පෙරුම් පිරුවේ මෙන්න මෙතැනට සත්ත්වයන්ව ගෙන එන්නයි.

එතකොට ඒ විදියටම, **සොතඤ්ච ඛො භික්ඛවෙ ජානං පස්සං යථාභුතං**, කතේ ඇත්ත ඇති හැටියේ දන්නවා නම් දකිනවා නම්, ශබ්දයේ, සෝත විඤ්ඤාණයේ, සෝත සම්ඵස්සයේ, සෝත සම්ඵස්ස ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින යම් වේදනාවක් තියෙනවා නම් සුව හෝ දුක් හෝ නො දුක් නො සුව මේ වේදනාවේ, ඇත්ත ඇති හැටියේ දන්නවා නම්, දකිනවා නම්, ඒ ඇත්ත ඇති හැටියේ දන්නවා දකිනවා කියන ධර්මාවයේ ප්‍රතිඵලය තමයි, කතේ සතුටු වෙන්නේ නෑ, ශබ්දයේ සතුටු වෙන්නේ නෑ, සෝත විඤ්ඤාණයේ, සෝත සම්ඵස්සයේ, එයින් උපන් වේදනාවේ සතුටු වෙන්නේ නෑ, ඒ හින්දා ඇලෙන්නේ නෑ, බැඳෙන්නේ නෑ, මුලා වෙන්නේ නෑ. එහෙම ඇත්ත දෑකලා ඇලෙන්නේ නැතුව, බැඳෙන්නේ නැතුව, මුලාවෙන්නේ නැතුව ඉන්නකොට ඒකටයි කියන්නේ **ආදීනවානුපස්සී විහරති** කියලා. ඇහේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ නො දන්නකොට, නො

දකිනකොට, එබඳු තැනක් තියාගෙන ඇහේ ආදීනව අනුව බලනවා කියන එකක් වෙන්තේ නෑ කියන එක පෙන්වුවා.

ඒ ධර්මයන්ගෙන් මුලා නො වුනොත්, කතේ සද්දයේ සෝත විඤ්ඤාණයේ ආදීනව අනුව බලමින් වාසය කරනවා. ඒ ටිකේ ප්‍රතිඵලය තමයි පංචඋපාදානස්කන්ධය **අපවයං ගච්ඡති** අපවයට යනවා. ඒ විතරක් නො වෙයි, පුනර්භවය පිණිස පවතින, ඒ ඒ තැන සතුටින් ඇලෙන, ගිය ගිය තැන සතුටු වෙන, තණ්හාවක් තියෙනවා නම්, ඒ තණ්හාව දුරු වෙනවා. ඒ වාගේම කායික මානසික මෘදු ප්‍රතිපත්තියක් ඇති තැනැත්තෙක් වෙනවා. නො තැවෙන හිතින් නො තැවෙන කයෙන්, නො දූවෙන කයෙන් නො දූවෙන සිතින්. කයෙන් ද සැප විඳිමින්, සිතෙන් ද සැප විඳිමින් පවතින ජීවිතයක් ගොඩනැගෙනවා.

ඝාතං භික්ඛවෙ ජාතං පස්සං යථාභුතං, නාසයේ ඇත්ත ඇති හැටියේ දන්නේ, දක්නේ, ගන්ධයේ, ඝාත විඤ්ඤාණයේ, ඝාත සම්ප්ප්පයේ, ඝාත සම්ප්ප්පයෙන් උපන්න වේදනාවේ, ඇත්ත ඇති හැටියේ දන්නකොට දකිනකොට එයා නාසයේත් ගන්ධයේත් ඝාත විඤ්ඤාණයේත් ඝාත සම්ප්ප්පයේත්, එයින් උපන් වේදනාවේත් සතුටු වෙන්තේ නෑ. සතුටු වෙන්තේ නැත්නම් එහි ඇලෙන්නේ නෑ. ඇලෙන්නේ නැත්නම් එහි බැඳෙන්නේ නෑ, බැඳෙන්නේ නැත්නම් සිහි මුලාවෙන්තේ නෑ. එබඳු කෙනාට කියනවා ආදීනව අනුව බලමින් වාසය කරනවා කියලා. **ආදීනවානුපස්සී විහරතො** ආදීනව අනුව බලමින් වාසය කරන්නේ **ආයතිං පංචුපාදානක්ඛන්ධා අපවයං ගච්ඡති**. පංච උපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා. එහි ප්‍රතිඵලය වශයෙන් නැවත පුනර්භවය පිණිස පවතින තණ්හාවත් ප්‍රභීතවෙනවා, ඒ ටිකේ ප්‍රතිඵලය තමයි රථ පැවැත්ම නැතිවෙනවා.

මේ විදියට ම බලාගන්න (අපට අර්ථය කියන්න නැත්නම් වෙලාව මදිවෙන නිසා) දිවත් කයත් මනසත් කියන ධර්මයන්ගේ යථාභුත ස්වභාවය දන්නාකොට දකිනකොට

ඇලෙන්තේ නෑ. බැඳෙන්තේ නෑ. සිහි මුලාවෙන්තේ නෑ. ආදීනව දකිනවා යන ගනයට යනවා. ඒ විකේ ප්‍රතිඵලය, පංචඋපාදානස්කන්ධය රැස්වෙන්තේ නැහැ. ඒ වාගේම ප්‍රතිසන්ධිය පිණිස පවතින, පුනර්භවය පිණිස පවතින තණ්හාව ප්‍රභීන වෙනවා. මෘදු සිතක් කයක් ඇති, නො දූවෙන නො තෑවෙන සිතක් කයක් ඇති, සිතෙන් කයෙන් සැප විඳින ජීවිතයක් ගොඩනැගෙනවා කියන ගනයට යනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා, ඇහැ රූපය වක්ඛු විඤ්ඤාණය වක්ඛු සම්ඵස්සයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා නම් දකිනවා නම්, ඇහේ රූපයේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයේ ඇලෙන්තේ නෑ. බැඳෙන්තේ නෑ. මුලාවෙන්තේ නෑ. ආදීනව අනුව බලමින් වාසය කරනවා. පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා. තණ්හාව ප්‍රභීන වෙනවා. කායික මානසික දරථකම ප්‍රභීන වෙනවා. දූවීම තැවීම ප්‍රභීන වෙනවා. කයෙන් ද සිතෙන්ද සැප විඳිනවා කියලා පෙන්නලා, ඒ ඇහේ රූපයේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයේ වක්ඛු සම්ඵස්සයේ වක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාවන්ගේ යථාභූත දැකීමක් යම් තැනක තියෙයි නම්,

යා තථාභූතස්ස දිට්ඨි ඒ යථාභූත දැකීමක් තියෙනවා නම්,

සාස්ස හොති සම්මා දිට්ඨි ඒ එයාගේ සම්මා දිට්ඨියයි. (ලෝකොක්තර සම්මා දිට්ඨිය ගැනයි මේ කියන්නේ)

යො තථාභූතස්ස සඬකප්පො ඒ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න හිතන බවක් තියෙයි නම්, ඇහේ රූපයේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයේ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න හිතන බවක් තියෙයි නම් **ස්වාස්ස හොති සම්මා සඬකප්පො**, ඒ එයාගේ සම්මා සංකප්පය යි.

යො තථාභූතස්ස වායාමො, ඒ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න යම් උත්සාහයක් තියෙයි නම්, **ස්වාස්ස හොති සම්මා වායාමො**, ඒ එයාගේ සම්මා වායාමය යි.

යා යථාභූතස්ස සති, ඒ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න යම් සිහියක් තියෙයි නම්, **සාස්ස හොති සම්මා සති,** ඒ එයාගේ සම්මා සතිය යි.

යො යථාභූතස්ස සමාධි, ඒ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න යම් චිත්ත ඒකාග්‍රතාවයක් උදව්කරගනි යි නම්, **ස්වාස්ස හොති සම්මා සමාධි,** මේ එයාගේ සම්මා සමාධිය යි.

පුබ්බෙව ඛො පනස්ස කායකම්මං වච්ඤම්මං ආජීවො සුපරිසුද්ධො හොති. කලම කායකම්ම, වච්ඤම්ම, ආජීවය පිරිසිදු යි. ඒ කියන්නේ සීලයක පිහිටල යි මේ ටික අපි කළේ. මේ ධර්මයන්ගේ ඇත්ත බලන්න ගියේ.

- **එවමස්සායං අරියො අට්ඨභිගිකො මග්ගො භාවනා පාරිසුරිං ගවිජති.** මෙසේ ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගය පිරීමට යනවා. ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය රූපය වක්ඛු විඤ්ඤාණය වක්ඛු සමඵස්සය වක්ඛු සමඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාවේ යථාභූත ස්වභාවය ගැන දැකීමක් තියෙනවා නම් ඒ දැකීමට කිව්වා **සම්මා දිට්ඨි** කියලා. ඒ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න සිහිකරන බවක් තියෙනවා නම් ඒකට කිව්වා **සම්මා සංකප්පය** කියලා. ඒ සඳහා යථාභූත ස්වභාවය දකින්න උත්සාහවත් වෙන බවක් තිබුනා නම් ඒකට කිව්වා **සම්මා වායාමය** කියලා. ඒ සඳහා යම් සිහියක් තිබුණා නම් ඒකට කිව්වා **සම්මා සති** කියලා. ඒ සඳහා යම් චිත්ත ඒකාග්‍රතාවයක්, සමාධියක් උදව්කරගන්නා නම් ඒකට කිව්වා **සම්මා සමාධි** කියලා.

කලම **කම්මන්තවාචාආජීව** කියන, කය වචනය දිවි පැවැත්ම කියන ටික පිරිසිදු යි. ඒ කියන්නේ අපි සීලයක පිහිටලා යි මේ ටික කරන්නේ. යම් කිසි කෙනෙක් සීලයක පිහිටලා ඇහේ ඇත්ත ඇති හැටියේ බලන්න උත්සාහවත් වෙනකොට එතැන ආයථී අෂ්ඨාංගික මාර්ගය ම තියෙනවා .

(මෙතැන ටිකක් ගැඹුරු දහම් ටිකක් තියෙනවා, මම කියලා දෙන්නම්.)

මේ විදියට ඇහේ ඇත්ත ඇති හැටියට බලන්න ගත්තහම ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය භාවනා වශයෙන් පිරීමට යනවා. ඔය ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පුරවන්න ඕන එකක්. මේ විදියට කරනකොට සතර සතිපට්ඨානය පිරෙනවා, සතර සමාක් ප්‍රධාන පිරෙනවා, සතර සාද්ධිපාද, පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය, පඤ්ච බල, සත්ත බොජ්ඣංග කියන මේ ධර්මයෝ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පුරවන්න තියෙන ධර්මයි.

- මේ ධර්මයෝ පුරවලා වඩලා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පුරවන්නත් පුළුවන්.
- ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය උදව් කරගෙන මේ ධර්මයෝ පුරවන්නත් පුළුවන් කියලා ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා.

සම්මා දිට්ඨිය මුල් කාරණාව කරගෙන වරණ ධර්මයන් ටික පුරවන්නත් පුළුවනි. වරන ධර්මයන් උදව් කරගෙන, සම්මා දිට්ඨිය අහගෙන, වරණ ධර්මයන් පුරවලා සම්මා දිට්ඨිය ඇති කර ගන්නත් පුළුවනි. ක්‍රම දෙකක් තියෙනවා.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයේ, ...(මේක තමයි ඇත්ත. කොයි පැත්තකින් ගියත් වචන විතරයි වෙනස්. අර්ථ එකක් වෙනවා).... මේ විදියට කරනකොට එයාට **තස්සිමෙ ද්වෙ ධම්මා යුගනද්ධා වත්තන්ති සමථො ච විපස්සනා ච.** එයාට යුගනද්ධව ධර්මා දෙකක් තියෙනවා, සමථ විදර්ශනා කියලා. මේ ඇහේ ඇත්ත ඇති හැටියට බලන්න යන තැන, භාවනා කරනවා කියනකොට සමථ විදර්ශනා කියන ධර්මා දෙකක් තියෙනවා.

එහෙම කරන කෙනාට,

- සෞ යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පරිඤ්ඤායා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා පරිජානාති. යම් ධම්යක් අවබෝධයෙන් පිරිසිදු දත යුතු නම් ඒ ධම්ය අවබෝධයෙන් ම පිරිසිදු දකිනවා.
- යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා පභාතබ්බා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා පජහති. යම් ධම්යක් අවබෝධයෙන් පහ කළ යුතු නම් ඒ ධම්ය අවබෝධයෙන් ම පහ කරනවා.
- යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා භාවෙනබ්බා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා භාවෙති. යම් ධම්යක් අවබෝධයෙන් වැඩිය යුතු නම් එයා ඒ ධම්ය අවබෝධයෙන් ම වඩනවා.
- යෙ ධම්මා අභිඤ්ඤා සච්ඡිකාතබ්බා, තෙ ධම්මෙ අභිඤ්ඤා සච්ඡිකරොති. යම් ධම්යක් අවබෝධයෙන් ක්ෂාන් ක්ෂාන් කළ යුතු නම් ඒ ධම්ය අවබෝධයෙන් ම ක්ෂාන් ක්ෂාන් කරනවා.

මේ විදියට යම් කිසි කෙනෙක් ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය බලනවා කියන එක කාරණාවයි කරන්නේ. එයා ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයත් වඩනවා. අනු පිළිවෙළින් සතර සතිපට්ඨානය වඩනවා, සතර සමයක් ප්‍රධාන වඩනවා, සතර සෘද්ධිපාද වඩනවා, පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය පුරවනවා, පඤ්ච බල පුරවනවා, සත්ත බොජ්ඣංගික පුරවලා, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පිරිමටත් යනවා යන ගනයටත් යනවා.

මේවා කරන්න කියනවා නො වෙයි. මේක කරනකොට වෙන එකයි කියන්නේ.

* ඒ වාගේ ම සමථ විදහිනා යුග්‍යද්ධව ඒ මනසේ දෑත් පවතිනවා. එයා අවබෝධයෙන් පිරිසිදු දතයුතුයි කියලා කියනවා නම් අවබෝධයෙන් පිරිසිදු දතයුතු දේ පිරිසිදු දකිනවා. මොකක්ද අවබෝධයෙන් පිරිසිදු දතයුත්තේ? **පංචලපාදානක්ඛණා** මේ දුක්ඛ

සත්‍යයයි. පංච උපාදානස්කන්ධයයි. අවබෝධයෙන් එයා පිරිසිදු දකිනවා.

* ඊට පස්සේ මේ විදියට කරනකොට අවබෝධයෙන් යමක් ප්‍රභාණය කළ යුතුයි කියලා කියනවා නම්, එයා අවබෝධයෙන් ම ඒක ප්‍රභාණය කරනවා. මොකක් ද අවබෝධයෙන් ම ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ? **අවිජ්ජා ච භවතණ්හා ච** : අවිද්‍යාව සහ භවතණ්හාව කියන මූල ක්ලේශ දෙක එයා අවබෝධයෙන් ම ප්‍රභාණය කරනවා.

* යම් ධර්මයක් අවබෝධයෙන් ම වැඩිය යුතු නම්, ඒ ධර්මයෝ එයා අවබෝධයෙන් ම වඩනවා. මොකක් ද, **සමථ විද්ධිනා**.

* යම් ධර්මයක් අවබෝධයෙන් ම ඤාත් ඤාත් කටයුතු නම්, ඒ ධර්මයෝ එයා අවබෝධයෙන් ම ඤාත් ඤාත් කරනවා. මොකක් ද, **විද්‍යා විමුක්ති**.

මෙන්න මේ ඇහැ, රූපය, චක්ඛු විඤ්ඤාණය, චක්ඛු සම්ඵස්සය කියන මේ ධර්මාවයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා දකිනවා කියන එකම කෙනා, ඇහේ සතුටු වුනේ නෑ, ඇහේ ඇලුනේ නෑ, ඇහේ බැඳුනේ නෑ, ඇහේ රැවැටුනේ නෑ, ඇහේ ආදීනව දන්නවා යන ගනයට ගියා. පංචඋපාදානස්කන්ධය රැස් නො කරනවා යන ගනයට ගියා. එයාගේ තණ්හාව ප්‍රහීනවීමට ගියා. මෘදු වූ සිතක් කයක් ඇති පුද්ගලයෙක් හැදුනා, ඒ වාගේම තැවෙන්නේ, දූවෙන්නේ නැති, හිතෙන් ද කයෙන් ද සැප විදින ජීවිතයක් හදාගත්තා. ඒ වාගේම එයාට ඒ ඇත්ත ඇති හැටියේ දකීම ම එයාගේ **සම්මා දිට්ඨිය** වුනා. ඊට අනුව තියෙන කල්පනාව ම **සම්මා සංකප්පය** වුනා. ඒ සඳහා උත්සාහය ම **සම්මා වායාමය** වුනා. ඒ සඳහා සිහිය ම **සම්මා සතිය** වුනා. ඒ සඳහා සමාධිය ම **සම්මා සමාධිය** වුනා. එයාගේ කායික වාචසික ආජීවය කියන ටිකේ ම කලම පිහිටලා හිටියේ. මෙහෙම කරන කෙනාට සමථ විද්ධිනා කියන ධර්මා දෙක මනසේ යුගනද්ධව තියෙනවා. එයාට සතර

සතිපට්ඨානයත් වැඩනවා යන ගනයට යනවා. සතර සමාසක් ප්‍රධාන, සතර සෘද්ධිපාද, පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය, පඤ්ච බල, සත්ත බොජ්ඣංගිගය පිරීමට යනවා කියන ගනයටත් යනවා. අන්තිමට, එයා දුක පිරිසිදු දකිනවා. සමුදය දුරු කරනවා. මාගීය වඩනවා. නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කෙරුවා යන ගනයට යනවා.

මෙතැනදී අර්ථ දෙකයි තියෙන්නේ. දැන් හොඳට බලන්න. ඇහැට පෙනෙනකොට ඇහේ රූපයේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයේ මේවායේ යථා ස්වභාවය නො දන්න නො දකින කෙනාට වෙන්න තියෙන ඔක්කෝම හානිය වෙලා. වෙන්න තියෙන කෙලෙස් ඔක්කෝම ටික ඇතිවෙලා. දුක් විඳින ජීවිතයක් ඇතිවෙනවා කියන එක වෙලා. ඒක නතර කරන්න බැහැ.

ඇහේ රූපයේ වක්ඛු විඤ්ඤාණයේ ඇත්ත දන්න දකින කෙනා ඒ ඇත්ත දන්න දකිනකම ම මුල් කාරණාව කරගෙන සම්පූර්ණ විද්‍යා විමුක්ති කියන ධර්මා දෙක ඤාත් ඤාත් කරලා, පංච උපාදානස්කන්ධ දුකෙන් මිදිලා, දුක ඇතිකරන සමුදය ප්‍රභාතය කරලා, විද්‍යා විමුක්ති දෙක ඤාත් ඤාත් කරලා මේ ජීවිතයේ ම නිවුනු සිසිල් වෙච්චි පුද්ගලයෙක් වෙනවා කියන කාරණාව පෙන්නුවා.

දැන් මෙන්න මේ ටික අපි තේරුම් කරගනිමු.

★ ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියලා කියන්නේ කොහොම ද?

★ ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නේ දකින්නේ කොහොම ද?

දැන් ඔය හරහා තමයි ඔක්කෝම ටික තියෙන්නේ. අපි කතා කළේ ප්‍රතිඵල දෙකක් ගැන යි.

- මේ ධර්මයන්ගේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නකොට මොකුත් කරන්න බෑ. ඔක්කෝම කෙලෙස් ඇතිවෙලා, දුක

ඇතිවෙලා, රඵ ප්‍රතිපත්ති ඇතිවෙලා, කායික මානසික දුක් විඳින පුද්ගලයෙක් වෙනවා කියන ටික නිර්මාණය වෙලා.

- ඇහැ රූපය වක්බු විඤ්ඤාණය කියන මේ ධර්මයන්ගේ ඇත්ත දන්නකොට දකිනකොට නිදහස් පුද්ගලයෙක් වෙලා කියලා උත්තර දෙකක් හම්බවුනා.

මොන වගේ කෙනාට ද, මොන වගේ තැනකට ද ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියලා කියන්නේ, මොන වගේ තැනකට ද ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා දකිනවා කියලා කියන්නේ කියන ටික දෑත් අපි අපේ ජීවිතයෙන් තේරුම් කරගන්න ඕන. ඒ ටික තේරුම් කර ගත්තහම ඊට පස්සේ ඒ සඳහා අපි උත්සාහවත් වෙන්නයි ඕනේ. ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය තේරුම් කරගත්තාට පස්සේ ඒ සඳහා නිතරම හිතන එකයි එයාගේ සම්මා සංකප්පය වෙන්නේ. ඒ සඳහා උත්සාහය යි වායාමය වෙන්නේ. ඒ සඳහා සිහිය යි සතිය වෙන්නේ.

- ඉස්සෙල්ලා මේ ටික තේරුම් කරගන්නට ඕන: දෑත් මෙතැනදී මෙහෙම පයඝායක් තියෙනවා.

අපට ඇහැට රූපයක් පෙනෙනකොට, මේ ඇහැට රූපයක් පෙනෙන තැනක රූපයක් පෙනෙන්න, **ඇහැ වැයවෙලා, වක්බු විඤ්ඤාණය වැයවෙලා, වක්බු සම්ඵස්සය වැයවෙලා,** තමයි අපට රූපයක් පෙනෙන්නේ. අපට රූපයක් පෙනෙන තැනක වක්බු සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාව ගත්තහම උපේක්ෂා සහගතයි. අපට පෙනෙන රූපය සැප සහගතයි කියලා හිතෙන්නේ ඒ වේදනාව සැප සහගත නිසයි. පෙනෙන රූපය උපේක්ෂා යි කියලා තේරෙන්නේ උපේක්ෂා සහගත නිසා මේක මනෝ විඤ්ඤාණ මට්ටමෙන් අපට දැනෙන්නේ. නමුත් අපේ ජීවිතයෙන් තේරෙන මට්ටම අපි ගනිමු.

ඔක්කෝම කෙටි කරලා කැටි කරලා ගත්තොත් ඇහැට පෙනෙන රූපයේ ඇත්ත නො දන්න කොට, නො දකින කොට,

ඇහේ ඇත්ත දන්නෙත් නෑ දකින්නෙත් නෑ. හිතේ ඇත්ත දන්නෙත් නෑ දකින්නෙත් නෑ. චක්ඛු සම්ඵස්සයේ ඇත්ත දන්නෙත් නෑ දකින්නෙත් නෑ. චක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාවේ ඇත්ත දන්නෙත් නෑ දකින්නෙත් නෑ යන ගනයට ගිහිල්ලා තියෙන්නේ.

මොකද ඔය ඔක්කෝම ටික වැය වෙලා, ඔය ටික කෙටි වෙලා කැටි වෙලා, රූපයක් පෙනෙනවා, පෙනෙන රූපයෙන් සැප දුක් විඳිනවා කියන ටිකකුයි අපේ ජීවිතයේ තියෙන්නේ. ඇහැ මුල් කාරණාව කරගෙන අපට වෙන මොකවත් හම්බවෙන්නේ නෑ. චක්ඛු විඤ්ඤාණයක් අපට හම්බවෙන්නේ නැහැ. අමුතුවෙන් ඇහැක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. අමුතුවෙන් චක්ඛු සම්ඵස්සයක් හම්බවෙන්නේ නැහැ. අමුතුවෙන් චක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනාව කියලා වෙනම එකක් අපේ ජීවිතයේ ප්‍රකට නැහැ. අපට ප්‍රකට පෙනෙන රූපය හොඳයි, පෙනෙන රූපය නරකයි, නැත්නම් පෙනෙන රූපය උපේක්ෂා සහගතයි වගෙයි අපට තේරෙන්නේ. පෙනෙන රූපයේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ නො දන්නකොට, නො දකිනකොට අර ඔක්කෝම ධර්මතාවයන්ගේ ඇත්ත නො දන්නවා, නො දකිනවා යන ගනයට යනවා.

අපට ඇහැ මුල් කාරණාව කරගෙන, ඇහැ, රූපය, චක්ඛු විඤ්ඤාණය, චක්ඛු සම්ඵස්සයෙන් උපන් වේදනාව, කියල මේ පෙන්නාපු ඔක්කෝම ධර්මතාවයන් ටික යෙදිලා අපට රූපයක් හම්බවෙනවා කියන ටිකයි තියෙන්නේ. පෙනෙන රූපයේ ඇත්ත නො දන්නේ නො දකින්නේ, ඇහේ ඇත්ත නො දන්නවා නො දකිනවා, චක්ඛු විඤ්ඤාණයේ ඇත්ත නො දන්නවා නො දකිනවා යන ගනයට යනවා. එතකොට පෙනෙන රූපයේ සතුටු වෙනවා කියන කාරණාව, ඇත්ත නො දන්නකොට සතුටු වෙනවා, සතුටු වෙනකොට පෙනෙන රූපයේ ඇලෙනවා, පෙනෙන රූපයේ බැඳෙනවා. පෙනෙන රූපයේ සිහි මුලා වෙනවා, පෙනෙන රූපයේ

ආශ්වාදය අනුව වාසය කරනවා, ඊට පස්සේ පංචඋපාදානස්කන්ධය රැස්වෙනවා යන ගනයට යනවා.

කන මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන ශබ්දය අහනවා කියන අධිකරණයේ, ප්‍රතිපදාවේ, පරියායේ, ඔක්කොම ටික යෙදිලා වැයවෙලා අපට හම්බවෙන්නේ ශබ්දය විතරයි. ශබ්දය කියන ධර්මාවයේ යථාභූතය නො දන්නකොට අනික් ධර්මවලත් දන්නේ නෑ. යථාභූතයේ ස්වභාවය නො දන්නවා නම්, රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නකොට ඇහේ යථාභූත ස්වභාවයත් නො දන්නවා වගෙයි. මොකද අපට පෙනෙන, සිත් යොමු කරන්න පුළුවන්, නුවණ යොමු කරන්න පුළුවන් ආයතනය ගත්තහම ඇති. රූපය බලනකොට මේ පින්වතුන්ට තේරෙයි, රූපය උපාදාය රූපයක් නම් ඒ උපාදාය රූපය කියන එකේ මිම්ම මේ පින්වතුන්ට ආවහම ඤාණිකව ඇහූ කියන්නෙන් මෙහෙම රූපයක් ම යි කියන අවබෝධය එතැනට එනවා ම යි. වෙනසක් වෙන්නේ ම නැහැ. ඒකයි මේ පින්වතුන්ට

❖ ඇහූ විතරක් පිරිසිදු දැක්කත් නිවන් දකින්න පුළුවන්.

❖ රූපය විතරක් පිරිසිදු දැක්කත් නිවන් දකින්න පුළුවන්.

ඇහූ පිරිසිදු දැක්කොත් රූපය පිරිසිදු දකිනවා ම යි. රූපය පිරිසිදු දැක්කොත් ඇහූ පිරිසිදු දකිනවා ම යි. කන පිරිසිදු දැක්කොත් ඇහූ පිරිසිදු දකිනවා ම යි. කන පිරිසිදු දැක්කොත් රූපය පිරිසිදු දකිනවා ම යි. රූපය පිරිසිදු දැක්කොත් ඇහූ පිරිසිදු දකිනවා. කන පිරිසිදු දකිනවා, ශබ්දය පිරිසිදු දකිනවා යන ගනයට යනවා ම යි.

එක ආයතනයක් පිරිසිදු දැක්කාම ඔක්කොම රූපවල මට්ටම් එකයි. එක තැනකට එනවා.

අපි ශබ්දයක් අහනවා කියන පරියායේදී ක්‍රමයේදී, කන, ශබ්දය, සෝත විඤ්ඤාණය, සෝත සම්ඵස්සය, යන මේ ටික

ඔක්කොම වැයවෙලා අපට හම්බවෙන්නේ ශබ්දය කියන එකයි. ශබ්දයේ ඇත්ත නො දන්න කොට, නො දකින කොට, අනික් ඔක්කොම ධර්මයන්ගේ ඇත්ත නො දන්නවා නො දකිනවා යන ගනයට යනවා. ගන්ධය දැනගන්න අධිකරණයේදී ඔක්කොම ටික, නාසය ගන්ධය ඝාණ විඤ්ඤාණය ඝාණ සම්ඵස්සය එයින් උපන් වේදනා ටික, ඔක්කොම කෙටි වෙලා, කැටි වෙලා, වැය වෙලා, අපේ ජීවිතයට දූනෙන්නේ ගන්ධය විතරයි. ගන්ධ රූපයේ යථා ස්වභාවය නො දන්නකොට ඔක්කොම ටිකේ යථා ස්වභාවය නො දන්නවා යන ගනයට ගිහිල්ලා.

රස විඳිනවා කියන පරියායේදී ක්‍රමයේදී, දිව රස ජීවිත විඤ්ඤාණය ජීවිත සම්ඵස්සය ජීවිත සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාව කියන ධර්මා පෙන්නුවාට, මොකද මේවා ඔක්කොම වැය වෙලා කෙටි වෙලා කැටි වෙලා, අපට දූනෙන්නේ රසයක්. රසයේ ඇත්ත නො දන්න කොට නො දකින කොට, ඔක්කොම ටිකේ බැඳෙනවා. රසයේ ඇත්ත දන්නවා දකිනවා කියන කොට අනික් ඔක්කොම ධර්මයන්ගේ ඇත්ත දන්නවා දකිනවා කියන ධර්මාවය නිමාණය වෙනවා.

ඒ වාගේම කය ඵොට්ඨබ්බය කාය විඤ්ඤාණය කාය සම්ඵස්සය ද කාය සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාව කියන ධර්මාවයේ ඔක්කොම වැය වෙලා, අපට හම්බවෙන්නේ කයට ගැටෙන දෙයක්. ඒ කයට ගැටෙන දේ පිරිසිදු දකිනකොට ඒ අනුව තියෙන ඔක්කොම ධර්මා ටික හම්බවෙනවා.

මනස, ධර්මාරම්මණ, මනෝ විඤ්ඤාණය, මනෝ සම්ඵස්සය, මනෝ සම්ඵස්සයෙන් උපන්න සුව හෝ දුක් හෝ නො දුක් නො සුව වේදනා කියන මේ දහම් පරියායෙන් ඔක්කොම කෙටි වෙලා, කැටි වෙලා, වැය වෙලා අපට හම්බවෙන්නේ ධර්මාරම්මණයක් විතරයි. සිතට පෙනෙන රූපයක් විතරයි. ඒ ටිකේ ඇත්ත

දකිනකොට අර අනිත් ධර්මා ටික ඔක්කෝම දැක්කා යන ගනයට යනවා.

අපට සසර ට යන්න තියෙන්නේ, රූප තණ්හා ශබ්ද තණ්හා ගන්ධ තණ්හා, රස තණ්හා, ඵොට්ඨබ්බ තණ්හා, ධර්ම තණ්හා. **තණ්හා පච්චයා උපාදානං, උපාදාන පච්චයා භවො, භව පච්චයා ජාති, ජාති පච්චයා ජරා මරණං** කියලා පෙන්නන්නේ අපේ ජීවිතයට කෙලෙස් ඇති කරන්න යථාර්ථ වශයෙන් තියෙන ඔය ස්පර්ශ ආයතන හය විතරයි. ඒවා ඇති කරන්න තියෙන ආධ්‍යාත්මික හේතු ටික ඔක්කෝම වැය වෙලායි බාහිර ආයතන ටික පෙන්නන්නේ. ඒ ටික නො දන්න නො දකින නිසා ඔක්කොම ටිකේ අපි බැඳිලා ඉන්නේ.

- ඒ නිසා අපි දැන් මේකේ අර්ථය බලමු. අපි තාම මේකේ අර්ථය කතා කළේ නෑ.

ඇහැ රූපය වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියල මේ පෙන්නාපු පරියායේ පෙනුනු රූපය පිරිසිදු දැකීම, ඔක්කොම ටික පිරිසිදු දකින්න තියෙන ක්‍රමයයි. පෙනෙන රූපය පිරිසිදු නො දැක්කොත්, ඔක්කොම ටික පිරිසිදු නො දකිනවා කියන ගනයට යනවා.

මේ වගේ ස්පර්ශ ආයතන, බාහිර ආයතන හය බලාගන්න, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, ඵොට්ඨබ්බ, ධර්ම කියන ධර්මා හය පිරිසිදු නො දැක්කොත් ඔක්කොම ධර්මා පිරිසිදු නො දැක්කා යන ගනයට ගිහිල්ලා. ඔක්කොම ධර්මා පිරිසිදු දැක්කා යන ගනයට ගියහම රූපය පිරිසිදු දන්නවා, ශබ්දය පිරිසිදු දන්නවා, ගන්ධය පිරිසිදු දන්නවා, රසය පිරිසිදු දන්නවා, ස්පර්ශය පිරිසිදු දන්නවා, ඵොට්ඨබ්බය පිරිසිදු දන්නවා, ධර්මාරම්මණ පිරිසිදු දන්නවා කියන තැනකින් අපේ ජීවිතයට උත්තරයක් ලැබෙනවා.

මේ ඔක්කොම ධර්මා පිරිසිදු දකින්න හෝ නො දකින්න කියන පැවැත්මට තියෙන්නේ අපට ගෝචර ධර්මා හරහා කියලා

දැන් අපි දැක්කා. එතකොට ඇහැ පිරිසිදු නො දන්නවා, රූපය වක්බු විඤ්ඤාණය වක්බු සම්ප්ප්පය කියන මේ ධර්මයන් පිරිසිදු නො දන්නවා, නො දකිනවා, නැත්නම් යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා, නො දකිනවා කියන්න තියෙන ලක්ෂණය තමයි, රූපය පිරිසිදු නො දන්නවා, නැත්නම් රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන එක.

රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන එකට උපමාවක් කියන්න මට. මොන වගේද? රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය ඇත්ත ඇතිහැටියේ නො දන්නවා නො දකිනවා කියන එකට උපමාවක්?

මොකුත් නෑ, මේ අපි වාගෙයි කියලා කියන්න කෙලින්ම !

අමුතුවෙන් ඒකට උපමා ඕන නෑ. ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කිව්වහම, ‘ස්වාමීන් වහන්ස, මේ අපි වගේ’, කියන්න. එව්වරයි. කෙටි උත්තරයක් තියෙන්නේ. ඒ කියන්නේ අපට දෙන්න තියෙන හොඳම නිදසුන තමන් ම යි. රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන එකෙන් ඇහැ රූපය වක්බු විඤ්ඤාණය ඕවායේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා, නො දකිනවා යන ගතයට ගියා. රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන එකට උපමාවක් කියන්න කිව්වහම අත උස්සන එකයි තියෙන්නේ “මේ මම වගෙයි” කියලා !

ඒ විදියට කනශබ්දයසෝතවිඤ්ඤාණය කියන ටිකේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන එකේ ලක්ෂණය තමයි, ශබ්දයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා. ඒක මොන වගේද කිව්වහම එතැනටත් තමන්ව ආදේශ කරන්න.

මේ වාගේ, යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන්නේ මෙන්න මේ වගෙයි කියලා ස්පර්ශ ආයතන හයට ම අත උස්සලා තමන්ව ආදේශ කරගෙන පෙන්නන්න.

ඒ එක්කම තමන්ගේ පිටිපස්සේ වටිනා පෙළක් ඇවිල්ලා තියෙනවා කියන එකත් මතක තියාගන්න. ඇහැ රූපය වක්බු විඤ්ඤාණය ඔය ටිකේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන එකට ලක්ෂණය තමයි, රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන එක. ඒකට සාක්ෂිය තමයි, තමන්. ඒ වෙනකොට තමන්ට ඉබේම ගුණ නාම ටිකක් ඇවිල්ලා තියෙනවා කියලා මතක තබාගන්න. මොකක්ද, ★ඇහේ සතුටු වෙනවා, ★ඇහේ ඇලෙනවා, ★ඇහේ බැඳෙනවා, ★ඇහේ මුලා වෙලා ★ඇහේ ආශ්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරන කෙනෙක් ය, ★එයා පංච උපාදානස්කන්ධය රැස් කරන කෙනෙක් ය, ★එයා සමුදය වැටෙන කෙනෙක් ය, ★ඒ වාගේම රළු සිතක් කයක් ඇතුළු ජීවත්වෙන කෙනෙක් ය, ★ඒ වගේම දූවෙන කයෙහුත්, ★දූවෙන සිතෙහුත්, ★තැවෙන කයෙහුත්, ★තැවෙන සිතෙහුත්, ★කයෙන් ද දුක් විඳිමින්. ★සිතෙන් ද දුක් විඳිමින්. ★කයෙන් ද සිතෙන් ද දුක් විඳිමින්, ඉන්න කෙනෙක් ය කියලා, ඒ එක්කම තමන්ගේ ජීවිතේ අනුව ගිය ධර්මා ටිකකුත් ඇවිල්ලා තියෙනවා කියන එකත් මතක තබා ගන්න. මම කීව්වාට නො වෙයි ඕක ඇත්ත ද නැත්ත ද කියලා තමන් ම පෞද්ගලිකව ම ජීවිතයට තියලත් බලන්න ඕන. ඒක පෙළ දහමයි. බුදු දහමයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කලා, *වක්බුං ඛො භික්ඛවෙ ජානං පස්සං, රූපං භික්ඛවෙ ජානං පස්සං යථාභූතං* ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා නම් දකිනවා නම්, රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා නම් දකිනවා නම්, එහෙම වෙනකොටත් ඒකෙත් තියෙනවා ගුණ නාම ටිකක්. ඒකත් අපි බලමු.

ඇහැ රූපය වක්බු විඤ්ඤාණය කියන මේ පරියායේ ඔක්කොම ටික වැයවෙලා, කෙටිවෙලා, කැටිවෙලා අපට පෙනෙන්නේ රූපයක්. රූපය කියනකොට රූපයේ යථාභූත

ස්වභාවය යම්කිසි කෙනෙක් දන්නවා නම් දකිනවා නම් ඒ මොන වගේ ද? කවුරු වගේ ද?

එතැනට තමයි අපි රහතන් වහන්සේ කියලා කියන්නේ.

එතකොට ඒකෙන් තියෙනවා ගුණ නාම ටිකක්. එහෙම දන්න කෙනා ★ඇහේ රූපයේ ඇලෙන්නේ නෑ, ★බැඳෙන්නේ නෑ. ★මුලාවෙන්නේ නෑ. ★ආදීනව අනුව දන්නවා. ★එයාට පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා. ★උස්වෙන්නේ නෑ. ★තණ්හාව ප්‍රභිණ වෙනවා. ★මෘදු වූ සිතක් ඇති, ★මෘදු වූ කයක් ඇති, ★දූවෙන්නේ තැවෙන්නේ නැති සිතක් කයක් ඇති, ★කයෙන් ද සිතෙන් ද සැප විඳින කෙනෙක් යන ගනයටත් යනවා. ප්‍රතිඵල ටික ඒක. ඒ වගේම එයාට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය අනුක්‍රමයෙන් පිරිමටත් යනවා. සමථ විදහීනාත් වැඩෙනවා. ඒ වගේම එයා පිරිසිඳ දතයුතු දුක පිරිසිඳ දැකලා, ප්‍රභාතය කටයුතු සමුදය ප්‍රභාතය කරලා, වැඩිය යුතු මාර්ගය වඩලා, ඤාත් ඤාත් කටයුතු විද්‍යා විමුක්ති ඤාත් ඤාත් කළ කෙනෙක්ය යන ගනයටත් යනවා කියලා මහ විශාල ගුණ නාම ටිකකුත් එනවා. ඇහැ රූපය වක්ඛු විඤ්ඤාණය කියන මේ ධර්මතාවයේ යථාභූතය දන්න කෙනාට ඔක්කොම ටික එනවා.

මෙන්න මෙතැනදී, (මම ඒ යථාභූත ස්වභාවයත් කියලා දෙන්නම්.) මේ ටික තමයි මම කිව්වේ ගැඹුරු යි කියලා, හොඳ තීක්ෂණ නුවණක් ඕන.

දැන් එක උත්තරයක් ඉස්සෙල්ලා ගන්න. අපි මොන තරම් ඇහැ අනිත්‍ය යි, ඇහැ දුක යි, ඇහැ අනාත්ම යි, ඇහැ මම නො වෙයි, මගේ නො වෙයි, මගේ ආත්මය නො වෙයි කියලා ඇහැ ගැන, රූප ගැන, වක්ඛු විඤ්ඤාණය ගැන, මේ මොන විදියේ මනසිකාරයක් කළත්, ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නම් නො දකිනවා නම්, ආදීනව අනුව බලමින්, ඇහේ ආදීනවානුපස්සිව

වාසය කරනවා යන ගනයට යන්නේ නෑ කියන එක බුදුරජාණන් වහන්සේ මතක් කළා.

මට ඒක අවධාරනය කරන්න ඕන: ලෝකයේ සම්මා දිට්ඨිය, නැත්නම්, මේ සත්‍යාවබෝධය වෙනුවට, මනසිකාර මට්ටමකින්, මනසිකාරයක් තුළ, සද්ධම්මය වගේ එකකින් යන්න හුරුවෙලා. මට මෙතැනදී අවධාරනය කරන්නට අවශ්‍ය, සද්ධම්මය වගේ එකකින් කවදාවත් දුක නිවෙන්නේ නෑ, ඒක සද්ධම්මය ම වෙන්න ඕන කියන එකයි.

අපි දැන් බලමු, ඇහේ රූපයේ, වක්ඛු විඤ්ඤාණයේ, මේ ටිකේ යථාභූත ස්වභාවය, **ජානං පස්සං** දන්න කෙනා දකින කෙනා ඇහැට පෙනෙන රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්න කොට දකින කොට අර ඔක්කොම ටික ඒ මට්ටමට එනවා.

බොහොම සියුම් සිද්ධියක් මේ බුදු දහම. බොහොම නුවණින් දකින්න ඕන. **යුලං අනුං** අර්ථය ඉතාමත් සියුම් ගැඹුරු යි. සියුම් බව ඉතා මහත්. මේ ධර්මය **සුගම්භිරො** ඉතාමත් ගැඹුරු යි. ගැඹුරුකමත් මහත් කියනවා, **දුද්දසො** දකින්න දුෂ්කර යි.

අපට මේ ඇහැට පෙනෙන රූපය අපි ඉස්සෙල්ලා ඉගෙනගනිමු: මේ ඇහැට පෙනෙන රූපයේ හොඳට හිත තබන්න. වර්ණ සටහන කියලා අපි මේකට කියනවා. ඒකට උපමාවක් කළොත්, වතුර භාජනයකට යම්කිසි ඡායාරූපයක් වැටුනොත්, මේ පින්වතුන්ට වතුර භාජනය ඇතුළේ තියෙන ඡායාරූපය ඇහැට පෙනෙනවා ද? නැද් ද? පෙනෙනවා. දැන් වතුර භාජනය තුළ තියෙන ඡායාරූපයෙන් වතුරෙන් නො වෙයි, භාජනයෙන් නො වෙයි, වැටිලා තියෙන ඡායාරූපයෙන් මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයට ගත හැකි ප්‍රයෝජන මොනවා ද? ඡායාරූපය පෙනෙනවා ද ඇහැට? ඇහැට පෙනෙනවා. පෙනෙන ඡායාරූපය අල්ලලා ඉඹින්න පුළුවන් ද? බැහැ. හපලා රස විඳින්න පුළුවන් ද? බැහැ. ඒකෙන්

ගබ්දයක් අහන්න පුළුවන් ද? බැහැ. අල්ලලා ස්පෘශ් කරන්න පුළුවන් ද? බැහැ. එහෙම නම්, ඒක දකින එක දැකීම මාත්‍රයක් විතරයි.

වෙන මොන විදියකින් වැඩක් ද මේ පින්වතුන්ට ගන්න පුළුවන්? මොකුත් ගන්න බැහැ. ඒ ඡායාරූපයෙන් මේ පින්වතුන්ට ජීවිතයේ ගොඩාක් සතුටුවෙන සැපක් වින්ද හැකි ද? බැහැ. ඒ රූපයෙන් ගොඩාක් දුක්වෙන, ජීවිතය කාලකන්නී වෙන දුකක් එයි ද? නෑ. **උපෙක්‍ෂා සහගතයි** කියලා කිව්වේ ඒකයි.

ඒ රූපයට මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතය සැපවත් කරන්න බැහැ. ඒ රූපයට මේ පින්වතුන්ව කාලකන්නී කරන්නත් බැහැ.

මේ පින්වතුන් දන්නවාද, ඇහැට පෙනෙන මේ රූපයෙන්, පමන එපමණ ම යි. සමාන ම යි. **රූපං හික්ඛවෙ ජානං පස්සං යථාභූතං** කියනකොට, යම් දවසකදී මේ පින්වතුන්ගේ මනස හරියට ම ඇහැට මෙහෙම රූප පෙනෙද්දී චතුර භාජනයක තියෙන ඡායාව යම් බඳු මට්ටමක් හිතේ හැපිල තියෙනවා නම්, ඇහැට පෙනෙන මේ රූපය පෙනෙන මට්ටමත් ඊට සමාන නම්, මේ පින්වතුන් ඇහැට පෙනෙන මේ රූපායතනයෙන්, මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතය කාලකන්නී කරන්න බෑ කියලා, මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතය සැපවත් කරන්න බෑ කියලා යථාභූතය දන්නවා. මේ පින්වතුන්ට තේරෙනවා නම් අර චතුර භාජනයේ තියෙන රූපය අල්ලන්න අපි අත දැමීමොත් අත චතුරේ හැපෙයි මිසක රූපය කවදාවත් අහුවෙන්නේ නෑ. ඒ වගේ, ඒ වර්ණ සටහන පිහිටලා තියෙන්නේ චතුරේ වගේ, ඇහැට පෙනෙන මේ වර්ණ සටහන පිහිටලා තියෙන්නේ මහාභූත තුළයි. මේ පෙනෙන රූපය අල්ලන්න අපි අත දැමීමොත් අත මහාභූතයන්ගේ හැපිලා හිටියි මිසක, කවදාවත් පෙනෙන දේ ඇල්ලුවේ නැහැ, අල්ලන්න බැහැ කියන එක තමන්ගේ හිතට හැපිලා පවතී නම් මේ පින්වතුන් එදාට රූපයේ සතුටු වෙන්නේ නැහැ. ඒ රූපය මේ පින්වතුන්ට හිස් දෙයක්. තුළුප් දෙයක්. ඒකේ වටිනාකමක් නෑ. චතුර භාජනයේ තියෙන රූපය මේ පින්වතුන්ට තුළුප් දෙයක්.

හිස් දෙයක්. ශුන්‍ය දෙයක්. මේ පින්වතුන්ට ඒකෙ වටිනාකමක් තියෙනවා ද? නැහැ. මොන විදියකවත් ජීවිතයට වටිනාකමක් ලැබෙන්නේ නැහැ. ඒ හින්දා මේ පින්වතුන්ට දැඩි තණ්හාවක් නෑ. බලන එක විතර ම යි. පෙනෙන එක විතර ම යි. **දිව්‍යෝ දිව්‍යමත්තං** කියලා කිව්වේ ඒකයි.

අද ඇහෙන්න බලන රූපවල මේ පින්වතුන්ට වටිනාකම් තියෙන්නේ, ඇහැට පෙනෙන රූප අල්ලන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, ඇහැට පෙනෙන රූපවල හඬ අහන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, ඇහැට පෙනෙන රූපවල ගඳ සුවඳ බලන්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, ඇහැට පෙනෙන රූපවල රස විඳින්න පුළුවන්කම තියෙන්නේ, මේ පින්වතුන් **අජානං අපස්සං යථාභූතං** රූපයේ ඇත්ත නො දන්නා නො දකින නිසයි. ඒ තැනට මනස ගත්තේ නැති නිසයි.

ජානං පස්සං යථාභූතං රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා දකිනවා වුනොත්, අපි අර කතා කරන්නේ සුඤ්ඤතා භාවනාවක් ගැන, **අනිච්චතො, දුක්ඛතො, රොගතො, ගණ්ඨතො, සල්ලතො, අසතො, ආබාධතො, පරතො, පලොකතො, සුඤ්ඤතො, අනත්තතො** අර වතුරෙ තියෙන ඡායාවේ මේ ඔක්කොම ගති ටික තියෙනවා. තුච්ඡ දෙයක්, සුඤ්ඤ දෙයක්, හිස් දෙයක්, පළුදුවන දෙයක්, බිඳෙන දෙයක්, අසාර දෙයක්. තමන්ට ගන්න කියලා ඒක ද්‍රව්‍යයක් නො වෙයි. ඒක භාණ්ඩයක් නො වෙයි. රූප මාත්‍රයක් විතරයි. ඒ රූප මාත්‍රය ද ජීවිතයට කිසිවක් කරන්නේ නැති, අනර්ථයක් කරන්නේ නැති හින්දා අකමැති වෙන්න ඕනෙත් නෑ. අවශ්‍යත් නෑ, වෙන්නෙත් නෑ. අර්ථයක් කරන්නේ නැති හින්දා ඇලෙන්නෙත් නෑ. කැමැති වෙන්නෙත් නෑ. අර්ථ අනර්ථ දෙකෙන් තොර නිසා මනස උපේක්‍ෂා වෙන්නේ ඉබේ ම යි. අන්න ඒ බඳුයි, එබඳුම ම යි, උපමාවක් තබාගන්න, වතුරේ ඡායාව සම කරගන්න, ඒ ඡායා රූපය යම් සේද, ඇහැට පෙනෙන මේ වර්ණ සටහන එබඳුයි.

අද ඇහැට පෙනෙන රූප අහන්න අල්ලන්න බලන්න කරන්න පුළුවන් කම තියෙන්නේ ඒ රූපයේ ඇත්ත දකින තැනට අපට මනස ගන්න බැරි වෙච්චි නිසයි කියන කාරණාව තේරුම් කරගන්න.

ජානං පස්සං යථාභූතං ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නවා දකිනවා කියනකොට, ඇහැ මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන සම්පූර්ණ අධිකරණය, ඇහැ රූපය වක්ඛු විඤ්ඤාණය වක්ඛු සම්පස්සය වක්ඛු සම්පස්සයෙන් උපන්න වේදනාව, කියන ඔක්කෝගෙම පෙනෙන රූපය දකිනකොට, ඇත්ත ඇතිහැටියේ දන්නවා යන ගනයට යනවා. දැන් වතුර වලේ තියෙන, වතුර භාජනයේ තියෙන, ඡායාරූපය දකිනකොටත් ඇහැත් වැයවෙලා, රූපයත් වැයවෙලා, වක්ඛු විඤ්ඤාණයත් තියෙනවා, වක්ඛු සම්පස්සයත් තියෙනවා, එයින් උපන් වේදනාවත් තියෙනවා. ඔක්කොම ටික වැයවෙලා අපට පෙනෙන රූපය අර වගේ තුවිෂ් එකක් නිසා, අපි ඒකේ ඇලිලා නෑ, සතුටු වෙලා නෑ, බැඳිලා නෑ, සිහි මුලා වෙලා නෑ, ඒකේ ආශ්වාදය අනුව බලමින් ඉන්නේ නැහැ. ඒ විදියට මේ පෙනෙන වර්ණ සටහන ඔය මට්ටමට ඇතිවෙච්චි දවසට කියනවා, **ජානං පස්සං යථාභූතං** කියලා.

එහෙම නැතුව ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්න එකේ ලක්ෂණය තමයි, පෙනෙන දේ තුල රත්කරන් තියෙනවා, රිදී තියෙනවා. මුතු මැණික් ගෙවල් දොරවල්, දූ දරුවෝ, හරක බාන, ඉඩකඩම්, මිලමුදල් තියෙයි. ඒවා අල්ලන්න පුළුවන්, ඉඹින්න පුළුවන්, ශබ්ද අහන්න පුළුවන්, ගඳ සුවඳ බලන්න පුළුවන් කියලා ඇහැට පෙනෙන රූපායතනයේ බොහෝ වැඩ තියෙයි. ඒ තමයි අර රූපායතනයේ යථාභූත ස්වභාවය අපේ මනසෙ නො හිටි එක. ඒ නිසා ඇළනහම, බැඳුනහම, සිහි මුලා වුනහම, ආශ්වාදය අනුව බලනවා කියනකොට තියෙන ලක්ෂණ ටික තමයි, රන්, රිදී, මුතු, මැණික්, ගෙවල් දොරවල්, දූ දරුවෝ කියලා ඇහෙන් බලන්න

පුළුවන්, ඊට පස්සේ ඒවායින් වැඩ ගන්න පුළුවන්, ස්පෘෂ් කරන්න පුළුවන්, කියන මට්ටම තමන්ට දෙනයි. එහෙම දැනුනහම තියෙන දෝෂය තමයි පංච උපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා. බලලා අපි අහකට ගියහම දකපු දේ ආපනු ඇති බවට හිටිනවා. අරමුණු දහයක් දකින්න. දකපු දහය ම ඇති බවට හිතෙයි. මේ පින්වතුන් කවදාවත් නො ගිය පැත්තකට ගිහිල්ලා ආපනු ආවහම ආයෙ ඇති බවට සිහි කරන්න එහෙම පැත්තක් ඉතුරු වෙනවා. ඔය වගේ පුංචි කාලයේ ඉඳලා බලපු දේවල් එකතු වෙලා එකතු වෙලා තමයි මේ පින්වතුන්ට ගම් හැදිලා තියෙන්නේ, රටවල් හැදිලා තියෙන්නේ, නගර හැදිලා තියෙන්නේ. නගර, රටවල්, ලෝක හැදිලා තියෙන්නේ ඔය ස්පෘෂ් ආයතන හයෙන් දකල අහපු එකතු වෙච්චායි. දකල අහල එකතු වෙච්ච අයගේ මේ වටපිටාවෙ, රටේ, ලෝකෙ කොච්චර ඉන්නවද නැද්දෙයො හෙම. මේ පංච උපාදානස්කන්ධය උපවයට ගිහිල්ලා. ඇයි පංච උපාදානස්කන්ධය උපවයට ගියා කියන්නේ? අහවල් රටේ, අහවල් ගමේ භූමි කම්පාවක් වුනා, ගින්නක් ඇතිවුනා කිව්වොත්, 'අනේ දරුවා මළා, අම්ම මළා' කියලා මැරුණාම අඬන්න, මහළුවීම නිසා අඬන්න, අහවල් ඥාතියා ලෙඩවීම නිසා අඬන්න හේතු තියෙනවා. පංච උපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා කියලා කියන්නේ මේ පින්වතුන්ට ඉපදීම, ලෙඩවීම, මහළුව, මරණය, අප්‍රියයන් හා එක්වීම, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක කියන ධර්මා ගෙනැත් දෙන නිමිති තමයි රැස්වෙලා තියෙන්නේ. ඒ හින්දයි පංච උපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා කියලා කිව්වේ.

ඊට පස්සේ ඒ දුක් එන නිමිති රැස්වීම විතරක් නො වෙයි, ඒවා ආපනු ආපනු නොයාගෙන යන, ඒවා නොයන, ඒවා ඇසුරුවෙන, ක්ලේශයන් තමන් ගාව එන්න එන්න වැඩි වෙනවා. ඒ ක්ලේශය නිසා, තණ්හාව නිසා, ඒ ඒ ස්කන්ධයෝ, ඒ ඒ පංච උපාදානස්කන්ධයෝ, නැවත නැවත උපද්දනවා. ඒ කියන්නේ යාළුවෝ බලන්න යනවා, ඤාති බලන්න යනවා, ගමේ යනවා කිය

කියා කරන්නේ සමුදය නිසා දුක් වූ පංචඋපාදානස්කන්ධය උපද්දවා ගන්නවා. පංචඋපාදානස්කන්ධය නිසා ආපහු සමුදය හදාගෙන එනවා. ඔහොම ගිහිල්ලා ප්‍රතිසන්ධියටත් යනවා. ඔන්න රූපායතනය, නැත්නම්, ඇහැ මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන ටික පිරිසිදු නො දකිනකොට පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා කියලා කිව්වේ, ජරා මරණ ශෝක පරිදේව ලැබෙන අරමුණු අප වටා රැස්වෙන එක යි. කෙටියෙන් ගත්තොත් දකුණු දේ දැකීමෙන් පස්සේ ඉතුරු වෙනවා. අහසු දේ, නාසයට දිවට ශරීරයට මනසට දූනෙන දේවල් හටගෙන නිරුද්ධ වෙනවා පෙනෙන්නේ නෑ. හටගෙන ඇති බවට ඉතුරු වෙනවා. ඒකට කිව්වා පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා කියලා. ඒ වගේම ඒවා හොය හොයා යන්න, ඒවා ප්‍රාර්ථනා කරන්න, අවශ්‍ය වන තණ්හාව නමැති ගතියත් තමන් තුළ හැදෙනවා. ඒ වාගේම සසර ප්‍රතිසන්ධිය පිණිසත් ඒ ගතිය බලපානවා. එබඳු පැවැත්මක් ඇති කෙනා කයෙන් හිතින් දුක් විඳිමින් ජීවත්වෙනවා.

ඊට පස්සේ ඉස්සෙල්ලා මතක් කළා වගේ, යථාභූත ස්වභාවයට ගත්තහම, ඒ වර්ණ සටහන, ඇහැට පෙනෙන වර්ණ සටහන, චතුරේ තියෙන ඡායාවට සමානව දකින්න ඕන. ඒක දකින්න හිතෙන කමටයි සංකප්පය කිව්වේ. ඉස්සෙල්ලා සත්පුරුෂ ඇසුරෙන් සද්ධම්ම ශ්‍රවණය තුළින්, මේ නිමිත්ත ගන්න ඕන. අපට මෙහෙම පෙනුනාට, මේ ඇහැට පෙනෙන රූපායතනයේ යථාභූත ස්වභාවය මෙන් මේකයි කියලා අහගන්න. යථාභූත කියන්නේ ඇත්ත ඇති හැටියේ පවතින ස්වභාවයයි. ඒ කියන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ තමක් පහළ නො වුනොත් ඇහැට පෙනෙන මේ රූපයේ යථාභූත ස්වභාවය හිතෙකින්වත් දන්නෙ නෑ. අපි හැමදාම දන්නේ ගෙඩි පිටින් ම රන් රිදී දකින්න තමයි.

චතුරට පෙනෙන චතුරේ වැටිලා තියෙන වර්ණ සටහනත්, පෙනෙන ඡායා මාත්‍රයත්, යම් බඳු ද, ඇහැට පෙනෙන රූපයේ ඒ ස්වභාවය නො ඉක්මවා පවතිනවා. මේ එබඳු යි, ඒ රූපය මෙබඳු යි,

සමාන යි කියලා පෙන්න්න තියෙන්නේ, පෙන්න්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ යි. ඒකයි ඇහැට පෙනෙන එකට කියනවා වර්ණ සංභන්ධ විතරයි. ඒක ජීවිතය සැපවත් කරන්නේ නෑ, ජීවිතය කාලකන්නි කරන්නේ නෑ. ඒ වාගේම මේ වර්ණ සංභන්ධ, කිසිම වෙලාවක රස විඳින්න, ගඳ සුවඳ දැනගන්න, ස්පර්ශ කරන්න, මේවා මොකුත් බෑ.

ඔන්න ඔය මට්ටමට පෙනෙන වර්ණ සංභන්ධ ඇතිවුනොත් එතැනදි කියනවා, **ජානං පස්සං යථාභූතං** යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා, දකිනවා. එහෙම වුනහම තියෙන ප්‍රතිඵලය තමයි, ඒ මට්ටමට ගත්ත කෙනා ඇහේ සතුටු වෙන්නේ නෑ, රූපයේ සතුටු වෙන්නේ නෑ. චක්ඛු විඤ්ඤාණයේ සතුටුවෙන්නේ නෑ යන ගනයට යනවා. චතුරේ තියෙන ඡායාවේ අමුතුවෙන් සතුටු වෙන්න ද්‍රව්‍යයක් එයාට නෑ. ඒකේ ඇලෙනවා 'මගේ' කියලා ගන්න හදනවා කියලා අත දාන්නවත් මොනවත් නැහැ. ළමයා ඉස්කෝලේ යවන්න තියෙන නිසා අපට ගෙදර දොර දාලා යන්න බෑ. ගෙදර දාලා යන්න බෑ කියලා බැඳිලයි අපි ඉන්නේ.

ඒ වාගේ 'අනේ මට ඒ ඡායාරූපය දාලා යන්න බැහැ' කියලා, අර ඡායාරූපය දාලා යන්න බැරිකමක් තමන්ට හිටිනවාද? නෑ. ඒ වාගේ බැඳෙන්නේ නෑ. ඒකේ රන් රිදී මුතු මැණික් තියෙනවා කියලා ඡායාරූපයට රැවටෙන්නේ නෑ. මේ පෙනෙන අරමුණු රත්තරන් රිදී මුතු මැණික් කියලා සිහි මුලා වෙන්නේ නෑ. සිහි මුලා වෙනවා කියන්නේ රත්තරන් රිදී මුතු මැණික් කියලා සල්ලි කියලා ඕවා දකිනවා. සිහි මුලා වෙනවා. එතකොට අර ඡායාරූපය ආශ්වාදය අනුව බලනවාද? නෑ. මේ සල්ලි අරගෙන මෙහෙම කරන්න පුළුවන්, මේක ගත්තහම මෙහෙම කරන්න පුළුවන්. දරුවෝ හැදුවහම දරුවෝ මෙහෙම මෙහෙම සලකයි. මේ ගෙදර හැදුවහම මට මෙහෙම කියයි කියලා ඒ විදියට ඒ සිහි මුලා වුනාට පස්සේ, ඒ

වස්තුන්ගේ ආශ්වාදය අනුව බලනකම ඇතිවෙනවා නම්, සිහි මුලා නො වුනහම ආශ්වාදය අනුව බලන්නේ නැහැ.

ඇත්ත දකිනකොට ඇලෙන්නේ නෑ, බැඳෙන්නේ නෑ, සිහි මුලා වෙන්නේ නෑ, දේවල් කාරණා දුවා පුතා කියලා. ආශ්වාදය අනුව බලනවා වෙනුවට ආදීනව අනුව බලමින් වාසය කරනවා යන ගනයට යනවා. ආදීනව අනුව බලමින් වාසය කරනවා යන ගනයට ගියහම ඇති වාසිය මොකක් ද? **ආයතිං පඤ්චුපාදානක්ඛන්ධා අපවයං ගච්ඡන්ති.** පංචුපාදානස්කන්ධය රැස්වීමට යන්නේ නෑ. ඒ කිව්වේ අපි යමක් දක්කොත් ආපහු යනකොට දෑකපු දේ ඉතුරු නැතුවම නිරුද්ධ වුනා කියන එක එළඹ සිටිනවා. බලන්නවත් ඕන නෑ. ඒ ගැන හිතන්නවත් හිත් යොමුකරන්න ඕන නෑ. හටගත්ත ධර්මයෝ නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක ඤාත් ඤාත් වෙන්නේ එතකොටයි. **යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං** කියල කියන්නේ ඔන්න ඔය ඇත්ත දකින මනසකට ලැබෙන ප්‍රථිඵලයටයි.

එහෙම නැතුව පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා නේද කියලා කොච්චර හිතුවත්, අපි පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැතිවෙනවා කියල කියන්නේ ගෙඩි පිටින්ම සත්ත්වයෝ පුද්ගලයෝ ගෙවල් දොරවල් කියලා හම්බවෙන මානසික මට්ටමක ඉඳගෙනයි. එතකොට හරියන්නේ නෑ. එහෙම හිතන්න ඕනෙත් නෑ. නො හිතුවත් දෑකපු දේ දැකීමෙන් පස්සේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන ධර්මාචය මනසේ එළඹ සිටිනවා.

අර අපි කතාකරනවා නේද දඹිනයි. 'දකින්න පෙර තිබ්බා නො වෙයි, දක්කයින් පස්සේ තියෙනවා නො වෙයි. අවස්ථාවට හදාගෙන, උපද්දවාගෙනයි පරිහරණය කරන්නේ කියල කතා කරනවා' කියන දඹිනයි ජීවිතයට දූනෙන්නේ, ජීවිතයට හම්බවෙන්නේ, ඔන්න ඔය යථාභූත ස්වභාවය අපේ මනසේ එළඹ සිටි දාට යි. යථාභූත ස්වභාවය ඇහැට පෙනෙන වර්ණ සටහන ඔය

මට්ටමට ආවහම පංචලපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා. ඒ කියන්නේ දෑකපු දේ දැකීමෙන් පස්සේ නිරුද්ධ වෙනවා කියන එක එළඹ සිටිනවා.

ඒ විතරක් නො වෙයි, භොයාගෙන ගිහිල්ලා ඒ ඒ තැන සතුටුවෙන විදියේ තණ්හාවකට නිමිතිත් තමන් ගාව නෑ. දෑකපු දේ ආපහු භොයාගෙන ගිහිල්ලා සතුටුවෙන තණ්හාවක් තිබුනා නම් ඒ තණ්හාවට ඒ මනසේ වැඩෙන්න ඉඩ නෑ. **තණ්හා වස්ස පභීයති.** පෙනෙන දේ ගැන නැවත නැවත හිතලා, රාග ද්වේශ මෝහවලින් යුක්ත රළු කායික මානසික පැවැත්මක් හැදෙනවා නම් දෑත් ඊට ඉඩ නෑ.

මේ අරමුණේ කායික දරථකම, මානසික දරථකම ප්‍රහීන වෙනවා. කයේ මෘදුකම, හිතේ මෘදුකම ඇතිවෙනවා. ඒ හේතුවෙන් කයේ දූවීම, හිතේ දූවීම, කයේ තැවීම, හිතේ තැවීම සම්පූර්ණයෙන් ප්‍රහීන වෙනවා.

දෑකපු දේ සිහිකරලා හෝ දෑකපු දේ ඇඟට ස්පඨී වීම නිසා එන කායික දුකෙන් සහ චෛතසික දුකෙන් එයා මිඳෙනවා. ඇහැට පෙනෙන අශූචි ටික ඇඟේ ගැවිලා එන දුකෙන් එයා මිඳෙනවා එදාම. ඒකයි 'අප්පිරියාව' කියලා එකක් රහතන් වහන්සේලාට නැත්තේ. මේ පින්වතුන්ට අශූචි ටිකක් ඇහෙන් දැක්කොත් ඇඟේ ගැවෙනකොට කොච්චරක් අප්‍රසන්න වෙයිද? නමුත් ඇඟට ස්පඨී වුනේ පඨවියයි කියන එකක්. ඇහැට පෙනුන රූපය ස්පඨී කරන්න බෑ. අශූචි තියෙනවාද අර වතුරේ තියෙන ඡායාවේ? මේ රූපෙන් අශූචි නෑ. ඒකයි ඒ මනස හෙල්ලෙන්නෙවත් නෑ. හොල්ලන්නවත් බෑ. අශූචි ටිකක් ඇඟේ ගැවිලා කායික දුකක් යමෙක් විඳිනවා නම් එයා ඒ දුකෙන් මිඳෙනවා. අශූචි ටිකක් ඇඟේ ගැවුනු නිසා හිතෙන් දුක් විඳිනවා නම් කෙනෙක්, ඒ දුකත් මෙයාට නෑ.

වෙනසක සුබමිපි කායික සුබමිපි පටිසංවෙදෙති ... මම මේ කතා කරන ටික හරි වටිනා, හරි ගැඹුරු තැනක්. බලාගෙන ඉඳිදී මේ ජීවිතයේ ම දුක නිවෙනවා.

ලෝකය හුරු වෙලා තියෙන්නේ භාවනාව කියලා මොනවා හරි දෙයක් කරන්නයි. නමුත් එහෙම නො වෙයි. ජීවිතයේ යථාර්ථයෙන් පලායන්න එපා. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ, භාවනාව කියලා, නිවන කියලා අමුතු එකක් නො වෙයි. සත්‍ය අවබෝධයක්. තථාගතයන් වහන්සේ ඇති කල්හිත්, නැති කල්හිත් ලෝකයේ පවතින ඇත්තක් තියෙනවා. ඒ ඇත්තට අපේ මනස ගන්න. ඒ ටිකයි මට මතක් කරන්නට ඕනෑ වුනේ.

එතකොට එයා ලෝකයේ අශුවි ටිකක් ඇඟේ තැවරිව්ව දුක් විඳිනවා නම්, මෙයා ඒ දුක් විඳින්නේ නෑ. **කායික සුබමිපි, වෙනසක සුබමිපි පටිසංවෙදෙති.** ඒ විතරක් නො වෙයි මේ ඇත්ත දකින එයාට පංච උපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා. තණ්හාව නැතිවෙනවා. සිත කයේ දූවිම් තැවිම් නැතිවෙලා සැප සහගතව විඳිනවා.

එයාට අනුක්‍රමයෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පිරෙනවා. මේ ඇත්ත දැනගෙන, ඇහැට පෙනෙන වර්ණ සටහනේ සැබෑ ම ස්වභාවය මෙබඳුයි කියන ටික දැනගෙන, ඔතෙන්නට මනස ගන්න. යථා ස්වභාවය වතුර වළේ මම පෙන්නාපු ඡායාවට උපමා කරලා මෙ බඳු යි කියලා දැකීමක් තියෙනවා නම්, ඒක එයාගේ **සම්මා දිට්ඨියයි.** ඒ ස්වභාවයට තමන්ගේ මනස ගන්න නිතරම යෝනිසෝමනසිකාරයක් කරනවා නම්, හිතනවා නම්, ඒක එයාගේ **සම්මා සංකප්පයයි.** ඒ සඳහා යම් උත්සාහයක් තියෙයි නම් ඒක එයාගේ **සම්මා වායාමයයි.** ඒ සඳහා යම් සිහියක් තියේ නම් ඒක **සම්මා සතියයි.** ඒ සඳහා යම් සමාධියක් උපයෝගී කර ගැනේ නම් ඒක **සම්මා සමාධියයි.**

සීලයක පිහිටන්න. කය වචනය සංවර කරගෙන නිවැරදි ජීවිකාවක් පවත්වන්න. පවත්වලා, මේ වර්ණ සටහන වර්ණ සටහන යි කියාපු මට්ටමට ගන්න උත්සාහවත් වෙන්න.

අමුතුවෙන් එකක් ඕන නෑ, මේ පින්වතුන් නැවත නැවත කරන කොට සතර සතිපට්ඨානය වඩනවා යන ගනයට යනවා. සතර සමාස්ප්‍රධාන වඩනවා යන ගනයට යනවා. සතර සෘද්ධිපාද වඩනවා යන ගනයට යනවා. පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල, සත්ත බොජ්ඣංගිග ධර්මයෝ වඩනවා යන ගනයට යනවා. මේවා මේ දශීනය නිසා ම අනුක්‍රමයෙන් පිරීමට යනවා.

මේ පින්වතුන් සතුව මේ පින්වතුන්ගේ සන්තානයේ ඉතුරු වෙනවා සමථ, විදශීනා කියලා ධර්මා දෙකක්. මේ දශීනයට නැවත නැවත හිතමින් ඒ සඳහා උත්සාහයෙන්, ඒ සඳහා සිහියෙන්, ඒ සඳහා චිත්ත ඒකගතාවයෙන් කටයුතු කරන කොට සිතේ යම් ඒකගතාවයක් යම් සිහියක් තියෙයි නම් ඒ තුළින් මේ පින්වතුන්ගේ මනසේ සමථයක කෘත්‍යය කරලා තියෙනවා. යම් සංකප්පයක් තියෙයි නම් ඒ තුළින් මේ පින්වතුන්ගේ මනසේ විදශීනාවේ කෘත්‍යය කරලා තියෙනවා. යම් වායාමයක් තියෙයි නම් මේ දෙන්තාට උදවු කරලා තියෙනවා. මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වඩනකොට යුගනද්ධව තමන්ගේ මනසේ පවතිනවා. මේ සමථ විදශීනා ධර්ම පෙර පසු නැතුව එක විත්තක්‍ෂණයේ පවතිනවා.

★ මේ පින්වතුන් අවබෝධයෙන් යමක් පිරිසිදු දැකිය යුතු නම්, අවබෝධයෙන් ඒ දේ පිරිසිදු දැකිනවා **පංච උපාදානස්කන්ධය.**

★ අවබෝධයෙන් යමක් ප්‍රභාණය කළ යුතු නම් අවබෝධයෙන් මේ පින්වතුන් ඒ දේ ප්‍රභාණය කරනවා **සමුදය.** නැත්නම් අවිජ්ජා භව තණ්හා කියන ඒ ක්ලේශ.

★ අවබෝධයෙන් යමක් වැඩිය යුතු නම් මේ පින්වතුන් ඒ වෙලාවට අවබෝධයෙන් ඒ දේ වඩනවා **සමථ විද්ධිනා.**

★ අවබෝධයෙන් යමක් ඤාත් ඤාත් කටයුතුයි නම් මේ පින්වතුන් අවබෝධයෙන් ඤාත් ඤාත් කරනවා **විද්‍යා විමුක්ති.**

මිම්ම තමයි, ඇහැට දුන්න මිම්ම, ඇත්ත ඇති හැටියේ දකිනවා, කියනකොට ඇහැ මුල් කාරණාව කරගෙන වතුරට වැටුන ඡායාවේ ඡායා මාත්‍රය දකින්න.

කන මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන පරියායෙදී ඔක්කොම ටික වැයවෙලා, කෙටි වෙලා ලැබෙන්නේ මොකක් ද, ශබ්දය යි.

□ ශබ්දයක් ඇහෙනකොට කවදාවත් මේ පින්වතුන් අහලා නැති, නො දන්නා වූ, භාෂාවකින් කවුරුහරි කතා කළොත්, ඒ වචනය නිසා මේ පින්වතුන්ට අප්‍රිය අමනාප හිත රිඳෙන, මේ පින්වතුන්ගේ නුගුණයක් කිව්වා කියලා තේරෙනවා ද? නෑ.

□ මේ පින්වතුන්ට හිත සතුටුවෙන, ප්‍රිය මනාප, මේ පින්වතුන්ගේ ගුණයක් කිව්වා කියලා තේරෙනවා ද? නෑ.

□ ඒ ශබ්දයෙන් මේ පින්වතුන්ගේ මනසේ ඇඳෙන ප්‍රතිරූප මොනවා ද? මොකුත් නෑ.

□ මේ පින්වතුන්ට ඒ ශබ්ද රූපය අරභයා ඇහෙන් දකින්න පුළුවන් මොනවා ද? මොකුත් නෑ.

□ ඒ ශබ්දයෙන් පෙන්නන දෙයින් මේ පින්වතුන්ට අල්ලන්න පුළුවන් මොනවා ද? මොකුත් නෑ.

□ ඒ ශබ්දයෙන් පෙනෙන දෙයින් මේ පින්වතුන්ට ගඳ සුවඳ බලන්න පුළුවන් මොනවා ද? මොකුත් නෑ.

□ එයින් රස විඳින්න පුළුවන් මොනවා ද? මොකුත් නෑ. මේ පින්වතුන්ට හිතට හිතාගෙන උපකල්පනය කරන්න පුළුවන් මොනවා ද? මොකුත් නෑ.

ශබ්දයේ සැබෑ ම ලක්ෂණය ඒකයි.

කන මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන අධිකරණයේදී අද අපට ශබ්දය ඇහෙනකොට ශබ්දයෙන් බැනපු අය ඉන්නකොට, ශබ්දයෙන් බැනපු මම ඉන්නකොට, ගුණ කියපු අය ඉන්නකොට, ගුණ කියපු මම ඉන්නකොට ශබ්දයෙන් තෑගි බෝග ලැබෙනකොට, ප්‍රශංසා ලැබෙනකොට, ගායකයන්ගේ ශබ්ද ගායිකාවන්ගේ ශබ්ද ඇහෙනකොට, ශබ්දය නිසා භාණ්ඩවල ශබ්ද, වාහනවල ශබ්ද, ගිරව් අශ්වයෝ, කොච්චර ශබ්දවලට කාරණා තියේද? ශබ්දයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නා නො දකිනකොට ශබ්දයේ ඇලෙනවා, ඇලීලා බැඳෙනවා, බැඳුනහම සිහි මුලා වෙනවා කියලා කියන්නේ ශබ්දයේ සත්තු ඉන්නවා. සිහි මුලා වුනහම අශ්වයන්ගේ ශබ්ද, හරකුන්ගේ ශබ්ද, බල්ලන්ගේ ශබ්ද, රථ ශබ්ද, ට්‍රැක්ටර් ශබ්ද, මනුෂ්‍යයන්ගේ ශබ්ද, කරත්ත ශබ්ද කියලා **ආස්සාදිනො පස්සති.**

ඊට පස්සේ ඒ මට මෙහෙම කිව්වා ඒ හින්දා මෙහෙම කරන්න ඕන. ඊට පස්සේ ආස්වාදය අනුව යන කරුණු කාරණා දන්නවා. ඒ ටිකේ ප්‍රතිඵලය තමයි ශබ්දය අහනකොට ඇහුනට අහපු දේ ඉතුරු වෙනවා. මොනවා හරි දෙයක් වැටුනොත්, වැටෙන ශබ්දයක් ඇහුනොත්, “ආ මේ තියෙන්නේ ශබ්දය ඇහිච්ච ගහ” කියලා පෙන්නන්න පුළුවන් නේ. ශබ්දය ඇහිච්ච වාහනය ආපහු බලන්න පුළුවන්. ශබ්ද කරපු ළමයාව බලන්න පුළුවන්. ශබ්ද කරපු ළමයාට ගිහිල්ලා ගහන්නක් පුළුවන්.

ඇයි ඒ? ශබ්දය ඉවර ද? ශබ්දය ඉවරනම් ශබ්ද කරපු ළමයාට ගිහිල්ලා ගහනවා ද? නෑ. ඒ හින්දා ශබ්දය ඉවරවෙන්නේ නෑ. පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා, රැස්වෙනවා. ද්‍රව්‍ය කාරණා

තිබුනොත් ශබ්ද කරපු අය ඉතුරු වෙනවා. එතකොට ඒ විතරක් නෙවෙයි, තණ්හාව වැඩෙනවා. ආපහු ඒ ශබ්දය හොයාගෙන යන්න, ශබ්දයට දඬුවම් කරන්න, ලබාගන්න පුළුවන් හේතුව, ඒවා හොයාගෙන යන්න පුළුවන්කම හිටිනවා. එහෙමම ප්‍රතිසන්ධියටත් යන්න හේතුවක් හිටිනවා. පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා, තණ්හාව වැඩෙනවා, එබඳු කෙනාගේ හිතයි කයයි දෙකම දරවයි. තැවෙනවා, දූවෙනවා. බැනපු කෙනා ගැන හිත හිතා ඉන්නවා. 'මම හිතුවේ නෑ මට මෙහෙම කියයි' කියලා. ඉතින් හිතනවා. 'මට මෙහෙම මෙහෙම වචනවලින් බැන්නා.' වචනය හින්දා බලන්න, හිස් ම වචන මාත්‍රයක් අර නො දන්න නො දකින පරිසරයකින් ගිය රටකින් භාෂාවකින් ඇහුනොත්, හිස් ම වචනයක් විතරයි එන්නේ. ඉතුරු ටික තමන් ම මනෝමයෙන් පුරවලා තියෙන්නේ. තමන් ම ප්‍රතිපක්‍ෂයක් හදාගෙන, තරහකාරයෙක් හදාගෙන, මට මෙහෙම වචනයක් කිව්වා නේද කියලා ඒ හේතුවෙන් මොන තරම් ජීවිතයේ වෛර ගොඩ නගාගෙන අනන්ත සසරට පවා යනවා ද?

මෙතැනත් ඇති වුට්ටක් ඇහෙන්න බෑ වචනය, ටක් ගාලා බහින අය. ඒ කියන්නේ යථාභූතය දන්නවා නම් එහෙම වෙන්නේ නෑ. 'උඹ මට මෙහෙම කිව්වා නේ' කියලා වෛරය තියා ගන්නවා නේ. මේ ඔක්කොම තේරුම් ගන්න. අපි බාහිර කෙනෙක් ගැන බාහිර කෙනෙක් එක්ක වෛරය තියාගෙන නෑ. හිතින් වෛරය උපද්දවාගෙන. හිතින් වෛර හදාගෙන යි තියෙන්නේ.

ශබ්දයට හොඳම මිම්ම, කිසිම දෙයක් නො දන්න රටක, නො දන්න භාෂාවක් තියේ නම්, ඇහිවිච වචනය යම් සේද අදත් අපේ කන ඉදිරියට එන ශබ්ද රූපයේ යථාර්ථය එතන තියෙයි. ඊට මෙහා ඒකේ ද්‍රව්‍ය කාරණා දේවල් දකිනවා නම් ඒ ඔක්කොම මනසේ වැරද්දයි. කෙලෙස් උපද්දවාගෙනයි දුක් විඳින්නේ. දුක උපද්දවාගෙනයි දුක විඳින්නේ. ඒකයි මෙතැන තියෙන අවාසනාව.

ඒකට යි මම කිව්වේ මේ සූත්‍රය හරි වටිනවා කියලා. මේ පින්වතුන් මේ ඇත්ත නො දැක ‘අනිච්චං අනිච්චං’ කිව්වාට හරියන්නේ නැහැ. මම දොස් කියනවා නෙවෙයි. මම කියන්නේ අර්ථයක් ඇතුළු කරන්න කියන එකයි. එහෙම නැතිනම්, ඇයි ‘අනිත්‍යයි’ කියන්නේ කියන කාරණාව පැහැදිලි කරන්න කියලයි මම කියන්නේ.

ඒ නිසා මොනවා හරි දෙයක් කරන්න එපා නිවන් දකින්න කියලා. මොකක්ද කරන්න ඕන කියන එක තේරුම් ගන්න. මේ දහමේ වෙනස තේරුම් ගන්න. මේ පිටකයේ බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නපු අර්ථය තේරුම් ගන්න කියලායි කියන්නේ.

මේ ලෝකයේ, මේ රටේ විතර බණ අහන රටක් තව නෑ. නමුත් මේකේ අර්ථය තේරුම් ගන්නේ නැත්තේ, දුවන්නන් වාලේ දුවන නිසා යි. මේ පින්වතුන් මේ විදියට හිත තැබුවොත් මේකෙන් තමන්ගේ කෙලෙස් ගෙවෙන්නේ නැද්ද කියලා ජීවිතයෙන් යෙදිලා බලන්න.

ඔය විදියට ශබ්දය ශබ්දයක් විතරක් වුනොත් ඒකේ ද්‍රව්‍ය කාරණා දැක්කේ නැත්නම් ඒ තමයි **ජානං පස්සං යථාභූතං**. කන මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන, අධිකරණයේ ඇත්ත දකිනවා. එහෙම වුනොත් ප්‍රාර්ථනා ඕන නෑ. **සුතෙ සුත මත්තං** ඇහීම ඇහෙන දෙයක් විතරයි. ශබ්දය ඇහුනාට පස්සේ ඇහීමෙන් ඉවරවෙනවා. කවදාවත් අහපු කෙනාට ගහන්න, අහපු කෙනාට බනින්න පුද්ගලයා ඉතුරු වෙන්නේ නෑ.

ඇහෙන ශබ්දය තුළවත් එහෙම තිබුනේ නැති කල්හි, ශබ්දය නැතිවුනාට පස්සේ ඉතුරුවෙනවා කියන එක වෙන්නේ නෑ.

ශබ්දය අහන වෙලාවෙදි ද්‍රව්‍ය කාරණා ඉතුරු වුනොත් ශබ්දය නැතිවුනාට ඒක නැතිවුනා වෙන්නේ නෑ කියන එක මතක තියා ගන්න.

අහන්න පෙර තිබ්බා නෙවෙයි, ඇහුනයිත් පස්සේ තියෙනවා නෙවෙයි, අවස්ථාවට හටගෙන නැතිවෙනවා කියන එක ජේනවා. **යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං.**

ඒ විදියට ශබ්දය නැතිවෙනකොට ඒකට කියනවා පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා කියලා. උස්වෙන්නේ නෑ. තණ්හාව නැතිවෙනවා. ඒ ශබ්දයේ තියෙන යථාභූත ස්වභාවය දකින එකට කියනවා **සම්මා දිට්ඨි** කියලා. ඒ යථාභූතය දකින්න යම් සංකප්පයක් තියෙනවා නම් ඒකට කියනවා **සම්මා සංකප්පය** කියලා. ඒ යථාභූත ස්වභාවය අරඹයා යම්කිසි උත්සාහයක් තියෙනවා නම් ඒකට කියනවා **සම්මා වායාමය** කියලා. ඒ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න යම්කිසි සිහියක් තියෙනවා නම් ඒකට කියනවා **සම්මා සති** කියලා. ඒ සදහා සමාධියක් තියෙනවා නම් ඒකට කියනවා **සම්මා සමාධි** කියලා. **කම්මන්ත, වාචා, ආජීව** ටිකේ පිහිටලා ඉන්නවා.

මෙයාට සමථ විදර්ශනා ධර්මයෝ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් පිරීමට යනවා.

මේ විදියට ශබ්දයේ යථා ස්වභාවය දකින, නිතරම හිතන, අනුමානයට දූතගත්ත එකට කියනවා **සම්මා දිට්ඨිය සත්පුරුෂ ඇසුරෙන් ලබාගත්තා** කියලා. මේ අහගත්ත එකට කියනවා **සද්ධර්මය ඇහුවා** කියලා. ඔන්න ඔහොම ඔය මට්ටමට ඇහුවාමයි සද්ධර්මය ඇහුවා කියන්නේ. කලාණ මිත්‍ර ඇසුර, සද්ධර්මශ්‍රවණය කියලා.

දැන් මේ පින්වතුන්ට පුළුවන් යෝනිසෝමනසිකාරය, ධම්මානුධම්මප්‍රතිපත්තිය, සීල, සමාධි දෙකේ පිහිටලා ශබ්දයේ මේ මට්ටමට මනස ගන්න කටයුතු කරන්න. පෙනෙන රූපයේ හෝ ඔය මට්ටමට මනස ගන්න කටයුතු කරන්න. ඒ සදහා සම්මා සංකප්පයක් තියෙනවා. ඒකට **යෝනිසෝමනසිකාරය** කියනවා. සද්ධම්මශ්‍රවණය, යෝනිසෝමනසිකාරය ඔය ටිකේ ප්‍රථිඵලය තමයි යම් දවසක මේ

පින්වතුන්ට වර්ණ සටහන වතුර භාජනයකට හා සමාන මට්ටමින් දකින්න පුළුවන් තැනට ඒවි. ශබ්ද රූපය ඊට නො දන්න භාෂාවකින් ඇහුවාම ශබ්දයේ මට්ටමට හිත තබන්න පුළුවන් මට්ටමට එයි. මහා ගල් පඵතයක් සුලඟින් සෙලවෙන්නේ නෑ වගේ ස්පඨ්ඵ ආයතන හයෙන් ඒ ජීවිතයම සොලවන්න බෑ. සොලවන්න තැනක් නෑ. අන්න ඒ වාගේ නිශ්චල චරිතයක් ගොඩනැගෙවි.

මත්තේ කටයුත්තක් නෑ, කළ යුත්ත කළා කියන තැනකට එනවා.

මේ සම්මා දිට්ඨිය මේ විදියට කරනකොට සතර සතිපට්ඨානය, සතර සමාසක් ප්‍රධාන, සතර සාද්ධිපාද, පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල, සත්ත බොජ්ඣංගීග, අනුක්‍රමයෙන් පිරීමට යනවා. සමථ විදුෂිතා වැඩෙනවා. පිරිසිඳ දහයුත්ත පිරිසිඳ දකිනවා ඒ දුක්ඛ සත්‍යය, පංචඋපාදානස්කන්ධය. දුරුකටයුත්ත දුරු කරනවා ඒ අවිජ්ජා භව තණ්හා. වැඩිය යුත්ත වඩනවා ඒ සමථ විදුෂිතා. ඤාත් ඤාත් කටයුත්ත ඤාත් ඤාත් කරනවා ඒ විද්‍යා විමුක්ති.

තව ස්පඨ්ඵ ආයතන හතරක් තියෙනවා. ඊට පස්සේ තව කොටසක් කියන්න තියෙනවා. අපි ඉන්න තැන ඉඳලා සුචිභාග ප්‍රතිපදාව කියන කොටසට එක පාරට එන්න බැහැ.

අපි කියමු, නාසයට ගන්ධයක් දූනෙනකොට, උපතින්ම ඇස් නො පෙනෙන, කවදාවත් වර්ණ සටහනක් නො දක්ක, වෙන කිසිම ද්‍රව්‍යයක් නො දක්ක කෙනෙකුගේ නාසයකට ගන්ධයක් යොමු කළොත්, ඒ ගන්ධයෙන් එයාගේ මනසේ ඇඳෙන චිත්තස් රූප මොකුත් නෑ. එයාට හඳුන්කුරු සුවඳ කියලා අර කරල්කුරු ටිකක් පෙනෙන්නේ නෑ. මල් සුවඳ කියලා සුදු පාට කහ පාට මල් පෙනෙන්නේ නෑ. ඒ ගන්ධයෙන් අල්ලන්න, කන්න, රස විඳින්න, හොයාගෙන බලන්න, එයාට මොකුත් පෙනෙන්නේ නෑ.

යම්කිසි කෙනෙකුට නාසයට දූනෙන ගන්ධයට වෙනම ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතු නො වෙනවා නම්, ගන්ධය දකින්න බැරිනම්, ගන්ධය රස විඳින්න බැරි නම්, ගන්ධය අහන්න බැරිනම්, ගන්ධය ස්පර්ශ කරන්න බැරිනම්, ඒකට කියනවා *ගන්ධ රූපය ගන්ධ මාත්‍රයක්* කියලා. මෙන්න මේ මට්ටමට යම්කිසි කෙනෙකුගේ මනස ආවොත්, **ජානං පස්සං යථාභුතං** යථාභුතය දන්නවා දකිනවා කියලා ගන්ධයේ. **අජානං අපස්සං යථාභුතං** ගන්ධයේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා කියන්නේ, එයාට එන්නේ මල් ගෙඩි. ඒක මල් සුවඳ අරලියා මල් වෙන්න පුළුවන්, රෝස මල් වෙන්න පුළුවන්. බලන්න මනසේ සිහිවෙනවා නේ. ඒ වගේම කෝපි සුවඳ, කැවුම් බඳින සුවඳක් එන්න පුළුවන්. ඒ වගේම අශුවි ගඳ මළ මිනිසක ගඳ එන්නත් පුළුවන්.

ගන්ධයේ යථාභුත ස්වභාවය මනසේ නැති කෙනා ගන්ධයට නැඹුරුවෙලා කටයුතු කරන්නේ. එයා ගන්ධයේ ඇලෙනවා. ඇලීමෙන් ගන්ධයේ බැඳෙනවා. බැඳුනහම ගෙඩි එනකොට, මනස කෙලින් ම ඉඳිය ටික ඒ ගඳටම නැඹුරු කරනවා. ඒකට තමයි ඇලුනා කියන්නේ. ඇලුනහම බැඳෙනවා, බැඳුනහම සිහි මුලාවෙනවා. මල්, හඳුන්කුරු, මළකුණු ආදී නොයෙක් නොයෙක් ද්‍රව්‍ය කාරණා ගඳේ දකිනවා. ඊට පස්සේ ආශ්වාදය අනුව වාසය කරනවා කියලා කියන්නේ මේ ගඳ සුවඳ මෙහෙම මෙහෙම කරන්න පුළුවන්, සෙත්ටි දකිනවා. සෙත්ටි එකක් ගහගන්න පුළුවන්. ඒකෙන් මේ මේ සෙත්ටි එක හොඳයි ආදී එක එක දේවල්. ඔය විදියට පැවතියාම පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා. ගඳ ආපු දේ එයාට ඉතුරුවෙනවා. තමන්ට සුවඳක් හෝ දුගඳක් ආපු මල මේ පින්වතුන්ට ඉතුරුවෙනවා. සුවඳක් හෝ දුගඳක් ගෙනාපු හඳුන්කුරු ටික තියෙනවා. සුවඳ හෝ දුගඳ ගෙනාපු කෝපි ටික, කැවුම් ගෙඩිය ඉතුරුවෙනවා. ඒ වස්තුව තියෙනවා කියන්නේ සුගඳ දුගඳ දෙක ඉතුරුයි.

අහවල් පුද්ගලයා ඉන්න ප්‍රදේශයේ තමයි ගඳ. ඒ හින්දා යන්නෙන් නැතුව ඉන්න පුළුවන්. ඒ මොකද? පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට ගිහිල්ලා. ඒ පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට ගියාම ඊගාවට තියෙන දෝෂය තමයි තණ්හාව වැඩෙනවා. ආපහු හොයාගෙන යන්න පුළුවන්. හොයාගෙන ගිහිල්ලා ඒ ඒ තැන සතුටුවෙන තණ්හාව වැඩෙනවා. කායික මානසික දර්ශයකින් යුක්ත ජීවිතයක් හැදිලා.

ජානං පස්සං යථාභුතං නාසය මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන අධිකරණයේ ඔක්කොම වැයවෙලා හමිබුවෙන ගන්ධය, ගන්ධයේ ඇත්ත දැක්කොත්, අර ජාති අන්ධ පුරුෂයෙක්ගේ නහයට ගන්ධයක් ලංකළහම යම් සේ ද්‍රව්‍ය කාරණා මැවෙන්නේ නැත්නම්, අද ද අපේ නාසය ඉදිරිපිටට එන ගන්ධයේ යථාර්ථය එබඳුයි. ඒ මට්ටමට වුනොත් එයා ගන්ධයේ ඇත්ත ඇති හැටියේ දන්නවා. ඒකේ ප්‍රතිඵලය තමයි, එයා සතුටුවෙන්නේ නෑ, ඇලෙන්නේ නෑ, බැඳෙන්නේ නෑ. සිහි මුලාවෙන්නේ නෑ කියන්නේ ගන්ධයේ ද්‍රව්‍ය කාරණා නැතිවෙනවා. එහෙම වුනොත් ආශ්වාදය අනුව යන්නේ නෑ. ඒ ටිකේ ප්‍රතිඵලය තමයි, පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා. දැනුනු ගඳ සුවඳ දැනීමෙන් පස්සේ ඉවරයි. මොකුත් ඉතුරුවෙන්නේ නෑ.

ගඳ ආපු පුද්ගලයා, ගඳ ආපු කෙනා, හොයාගෙන යන්න බැහැ. හොඳට මතක තියාගන්න, ගන්ධය හමන වෙලාවෙදිත්, ගන්ධයේ ද්‍රව්‍ය කාරණා ඉතුරු වුනොත් ඒ ගන්ධය ඉතුරු වෙනවා. ඒකට කියනවා උපවයට යනවා කියලා. ඒකට වෙන ක්‍රමයක් ඇත්තෙ ම නෑ. මේ පින්වතුන්ගේ මනස ඒ රූපය පිරිසිඳ දකින තැනට අරගෙන ම මිසක නතර කරන්න වෙන්නේ නෑ.

මේ පින්වතුන් වෙන මොන භාවනා කෙරුවත් මේ සම්මා දිට්ඨිය නැතිනම් ඒක වෙන්නේ නෑ කියනවා. මේ සම්මා දිට්ඨිය කියන්නේ ඇත්ත ඇති හැටියට දකිනවා. ගන්ධ රූපය, ගන්ධ රූප

ආකාරයෙන් ම දකිනවා කියන එක මේ පින්වතුන් වෙත දෙයක් කරලා හම්බවෙන්නේ නෑ. ඒක හොඳට මතක තියාගන්න.

ඒ ගනු රූපයේ ඇත්ත ඇතිහැටියෙන් ම දන්නවා දකිනවා කියන තැනට ආවහම ගඳ සුවඳ ආඝ්‍රානය කරන වෙලාවෙදීත් මේ පින්වතුන්ගේ මනස තියෙන්නේ සුඤ්ඤතාවයකයි. ගඳ සුවඳ කියන එකම ධර්මතාවය තියෙද්දී, මේ පින්වතුන්ට මළකුණු, මල්, හඳුන්කුරු, කැවුම් ඔලුවේ නැතිවෙන්නයි ඕනෑ.

ආර්ය සුඤ්ඤතාවය කියලා කියන්නේ ඒකටයි. ඔක්කොම නැති එකට නෙවෙයි.

දිව් කෙළවර කොට, ඉන්ද්‍රිය කෙළවර කොට, සළායතනික ප්‍රත්‍යයෙන් උපදින එකම ස්කන්ධ ටික විතරයි තියෙන්නේ. ඒ ටික තියෙද්දී මනස සුඤ්ඤතාවයකින් තියෙනවා නම් ඒ ටිකට කියනවා ආර්ය සුඤ්ඤතාවය කියලා.

අශුන්‍යයි කියලා කියන්නේ මොකක්ද? නාසයට ගනිය එනකොට ඒ ගනියට ලෝකයක්ම බැඳලා නම් අශුන්‍යයි එයා. තෘෂ්ණාව දෙවැන්නා, දෙවැන්නෙක් ඉන්නවා, මේ අරමුණට දෙවැන්නෙක් බැඳලා. ඒ හින්දා, මේ පින්වතුන් දෙවැන්නෙක් එක්ක ඉන්න එපා කියලා කියන්නේ. ජීවිතය තනියම. ඒ ගඳ සුවඳ දූනෙන ටික තමයි දූන් මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතේ. මේ පින්වතුන් දෙවැන්නෙක් එක්ක නැතිනම් ඕකට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතු කරන්න එපා. එතකොට ගඳ සුවඳ ආඝ්‍රාණය කරන වෙලාවෙදී ද්‍රව්‍ය කාරණා නො තිබුණා නම්, හටගෙන නිරුද්ධ වුනහම ද්‍රව්‍ය කාරණා හිටිනවා කියන එක වෙන්නේ නැහැ. එතකොට **මුතෙ මුතමත්තං** වෙලා, **යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං** වෙනවා. හටගත්ත දේ නැතිවෙනවා. ආඝ්‍රාණය කරන්න පෙර තිබ්බා නෙවෙයි, ආඝ්‍රාණය කරාට පස්සේ තියෙනවා නෙවෙයි. අවස්ථාවට හටගෙන නැතිවෙනවා කියන එක හිතන්න ඕන නෑ, ප්‍රාර්ථනා කරන්න ඕන

නෑ. එළඹ සිටිනවා. ඒකට කියනවා පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා කියලා. එයාට නොයාගෙන යන්න ගඳ සුවඳක් නෑ. **තණ්හා වස්ස පහියති.** තණ්හාව ප්‍රභාණය වෙනවා.

ඒ ගඳ සුවඳ හේතුවෙන් කායික මානසික දරථ බවක් එයාට ඇතිවෙනවා කියලා එකක් නෑ. ඒ වගේම ඒ ගඳ සුවඳ හේතුවෙන් හිතෙන් ද කයෙන් ද තැවෙනවා, හිතෙන් ද කයෙන් ද දූවෙනවා, හිතෙන් ද කයෙන් ද දුක්වෙනවා කියන එකක් වෙන්තේ නැහැ. කුණු ගඳ ගහන මිනියක් ඇගේ හැප්පිල එන දුකක් එයි ද එයාට? නෑ. ඒ කියන්නේ ගඳ ඇගේ හැප්පෙන්නේ නෑ කියලා දන්නවා. අශුවි දුර්ගන්ධය, ඇගේ ගැවිච්චි අශුවි දුර්ගන්ධ දුකෙන් එයා මිඳෙනවා. ඒ නිසා ඒක හරි පුදුම විද්‍යාවක්. කරලා බලන්න පුළුවන් නම්. මරණෙන් පස්සේ නෙවෙයි, මේ ජීවිතයේමයි අජරාමර වෙන්නේ. මැරෙන්න කෙනෙක් නෑ. මැරෙන්නා තමයි අතුරුදහන් වෙන්නේ.

රිට පස්සේ ඒ ගන්ධයේ යථාභූත ස්වභාවය ගැන අනුමානට දැනගත්තහම සද්ධම්මග්‍රවණය, කල්‍යාණමිත්‍ර සේවනය යන ඇසුරු දෙක මේ පින්වතුන්ට තියෙනවා. ධර්මානුධම් ප්‍රතිපත්තියේ පිහිටලා, ඒ කියන්නේ සම්මා දිට්ඨිය සත්පුරුෂ ඇසුරෙන් ලබාගන්නා.

දැන් ඒ දැකීම තමන්ගේ දැකීමක් කරගන්න ඕන. ඒ දැනගත්තු දේට අනුව හිතන්න ඕන. ඒ යථාභූත ස්වභාවය ගැන රූපයේ යථාභූත ස්වභාවයක් තියෙනවා නම් ඒකට කියනවා **සම්මා දිට්ඨි**. ඒ යථාභූත ස්වභාවය අරබයා යම් සංකප්පයක් තියේ නම්, ඒකට කියනවා **සම්මා සංකප්ප** කියලා. ඒ යථාභූත ස්වභාවය අරබයා යම් උත්සාහයක් තියෙනවා නම් **සම්මා වායාම**. සිහියක් තියෙනවා නම් **සම්මා සති**. සමාධියක් තියෙනවා නම් **සම්මා සමාධි**. කම්මන්ත වාචා ආජීව කියන ධර්මා ටිකේ පිහිටලා ඉන්නවා. ගන්ධයේ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න උත්සාහවත් වෙනකොට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය වැඩෙනවා යන ගනයට යනවා. එතකොට ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය භාවනා විසින් පිරීමට යනවා. ඒ ටික කරන කෙනාට ම

සතර සතිපට්ඨානය, සතර සමයක්ප්‍රධාන, සතර සෘද්ධිපාද, පඤ්ච ඉන්ද්‍රිය, පඤ්චබල, සත්ත බොජ්ඣංග, පිරිමට යනවා. සමථ විදග්‍යානා වැඩෙනවා. දුක පිරිසිදු දකිනවා, සමුදය ප්‍රභානස කරනවා, නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කරනවා, මග වැඩුවා යන ගනයටත් යනවා. මත්තේ කළ යුත්තක් නෑ කියන තැනකට එනවා. **මුතෙ මුතමත්තං.**

දිව, රස, ජීවිතා විඤ්ඤාණය කියන මේ අධිකරණයේ ඔක්කොම ටික වැයවෙලා, කෙටිවෙලා, කැටිවෙලා අපට හම්බවෙන්නේ රසයි. දැන් මේ රසයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නකොට දකිනකොට, අනික් ආයතනයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා දකිනවා යන ගනයට යනවා. රසයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නකොට, නො දකිනකොට අනික් දේවල්වල යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා නො දකිනවා යන ගනයට යනවා. රසයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නකොට, නො දකිනකොට එහි ඇලිලා, බැඳිලා, සිහි මුලාඩුනා කියන්නේ මේ පින්වතුන් රසයට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතු කරනවා. එකතු වෙනවා. මොනවද රසයට ද්‍රව්‍ය කාරණා? සීනි රස, ලුනු රස, අඹ රස, දෙහි රස, ගොරකා රස, කියලා ඔය වගේ රසයට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතුකළහම, ආශ්වාදය අනුව බලනවා. 'කේක් කැල්ල හරි රහයි. ඒ හින්දා කේක් කැල්ලක් කන්න තිබුනොත්. මාළු ටිකක් නම් තිබුනොත් හොඳ රහයි' කියලා එහෙම හිතනව නේ. හිතනහම ආශ්වාදය අනුව, 'ඒක නම් හොඳයි. අර දානෙ ගෙදර නම් උයලා තිබුනා හොඳට. අර අහවල් වැංජනේ නම් හරි හොඳයි, අව්චාරු ටිකක් නම් හදලා තිබුනා අර මගුල් ගෙදර. හරි රහයි' කියලා කියනවා. ආශ්වාදය අනුව බලනවා. රහට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතුකරලා. එහෙම එකතු කරනවා කියන එකක්, නතරවෙනවා කියන එකක් මොන විදියකටවත් වෙන්නේ නෑ, රසයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නවා, නො දකිනවා කියනකොට ඉබේ වෙන්නේ මේවා ඔක්කොම.

අතරමගදී වළක්වනවා කියන එකක් කවදාවත්ම වෙන්නේ නෑ කියන එක හොඳට මතක තබාගන්න. ඒක වෙන්නෙම නෑ. ඒක පරියායක්. ශාසනයේ පැනවීමක්.

රසයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නවා දකිනවා කියන තැනකින් විතර ම යි, ආශ්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා, කියන මෙන්ම මේ සිද්ධිය නතරවෙන්නේ. ආශ්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා කියන සිද්ධිය නතරවෙවිච්ඡි දවසට ඒකේ ලක්ෂණය තමයි, ද්‍රව්‍ය කාරණා නෑ. එතකොට පංච උපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා. රසයක් වින්දහම විඳීමෙන් පස්සේ ඒක ඉවරවෙනවා. විඳින්න පෙර තිබ්බා නෙවෙයි, විඳීමෙන් පස්සේ තියෙනවා නෙවෙයි අවස්ථාවට හටගෙන නැතිවෙනවා. විඳපු රසය හොයාගෙන යන්න බැහැ. විඳින වෙලාවේදීත් ඒ රසයේ ද්‍රව්‍ය කාරණා තිබුනේ නැත්නම්, හොයා ගෙන යන්නේ කොහොම ද.

මේ පින්වතුන්ට පෙනෙන රසයට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතු නො වුනොත්, ඉස්සෙල්ලා මතක් කළා වගේ, උපතින්ම අන්ධ කෙනෙකුගේ දිවට මොනවා හරි ටිකක් තිබ්බොත්, රස දූනෙයි. එයාට අපට වගේ කේක් කෑලි, දෙහි ගෙඩි, මාළු කෑලි පෙනෙන්නේ නෑ. එයාට ඒ දූනෙන රසයෙන් අල්ලන්න පුළුවන් මොකුත් ම ඒ මනසට හම්බවෙන්නේ නෑ. ඒ දූනෙන රසයෙන් අහන්න පුළුවන් මොකුත් නෑ. ඒ රසයෙන් මොකුත් ගඳක් දූනෙන්නේ නෑ. ඒ රසයට වෙන කිසිම දෙයක් දාන්න බැහැ.

අර මිලිඳු නාගසේන ප්‍රශ්නයේදී නාගසේන භාමුදුරුවෝ අහන්නේ මිලිඳු රජ්ජුරුවන්ගෙන්, 'ලුණු කරේ තියාගෙන යන්න පුළුවන්ද' කියලා. ලුණු කරේ තියාගෙන ගෙනියන්න බැහැ. ලුණු කියන්නේ රසයක්. ලුණු ගෙනියන්න බැහැ. අපි කරට ගත්තහම දූනෙන්නේ පය්වි ධාතුවයි. ඒක වෙනම ම එකක්.

එතකොට රසයට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතු නො වුනොත් මොකද වෙන්නේ? පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා. **මුතෙ මුතමත්තං** දැනුන රසය දැනීමෙන් පස්සේ ඉවරයි යන ගනයට යනවා. එහෙම වුනහම තණ්හාව ප්‍රභානය වෙනවා කියන්නේ, ඒ ඒ රසය හොයාගෙන කවදාවත් ම යන්න පුළුවන් ද කියලා බලන්න. මේ පින්වතුන් වෙන ආයතනයක්, වෙන නිමිත්තක් බැන්දේ නැත්නම් ඒකේ සිහි මුලාවෙලා ද්‍රව්‍ය කාරණා දැක්කේ නැත්නම්, ඒ රසය හිනයකින්වත් මේ පින්වතුන්ට හොයන්න බැහැ. හටගත්ත දේ නිරුද්ධ වෙනවා මිසක, උපදින උපදින දේ නැතිවෙනවා මිසක, ඇතිවෙන ඇතිවෙන දේ ගෙවෙනවා මිසක, කවදාවත් ලියලන්නේ නෑ. පුරාණ කම් ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත ආයතන ටික නිසා යමක් උපදිනව නම්, උපදින උපදින එක ප්‍රභානය වෙයි මිසක, හොයාගෙන යන්න එකදු නිමිත්තක්වත් ආපහු එන්නේ නැහැ. මොන විදියටවත් ඒක එන්නේ නෑ. එතකොට තණ්හාව ප්‍රභීත වෙනවා. කායික මානසික දරථකම නැති වෙනවා, කයේ සිතේ දැවීම තැවීම ප්‍රභානය වෙනවා, සිතින් ද කයෙන් ද සැප විදින කෙනෙක් වෙනවා.

ඒ විතරක් නෙවෙයි. ඒ රසයේ ඇත්ත දැකීමක් තියෙනවා නම් යථාභූත දැක්මක් තියෙනවා නම්, ඒකට කියනවා **සම්මා දිට්ඨි** කියලා. ඒ දැකීම සඳහා යම් සංකප්පයක් තියෙනවා නම් උදව්කරගෙන, ඒකට කියනවා **සම්මා සංකප්ප** කියලා. ඒ සඳහා යම් වායාමයක් තියේනම්, **සම්මා වායාම**. ඒ සඳහා සිහියක් තියේ නම් **සම්මා සති**. ඒ සඳහා යම් සමාධියක් තියේ නම් **සම්මා සමාධි** කියනවා. වාචා **කම්මන්ත ආජීව** කියන ධර්මා පිහිටලා පවතිනවා.

මේ රසය පිළිබඳව ඇත්ත ඇති හැටියේ නුවණින් බලන්න, මෙතෙහි කරන්න කටයුතු කරනකොට අනුක්‍රමයෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පිරීමට යනවා. එහෙම කරනකොට ම සතිපට්ඨානය වඩනවා. **සමයක් ප්‍රධාන වඩනවා, සෘද්ධිපාද වඩනවා,**

පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල, සත්ත බොජ්ඣංග වඩනවා යන ගනයට යනවා. සමථ විදග්ගිනා ඒ සන්තානයේ යුග්‍යතාව වැඩෙනවා. දුක් පිරිසිදු දෑකලා, සමුදය දුරුකරලා, නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කරලා, මාර්ගය වඩනවා යන ගනයට යනවා.

කය මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන ප්‍රතිපදාවේ ඔක්කොම ටික වැය වෙලා, ඔක්කොම ටික යෙදිලා, අපට හම්බවෙන්නේ කයට ගැටෙන දෙයක් විතරයි. කයට ගැටෙන දේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නකොට, නො දකිනකොට ඒකේ ඇලිලා බැඳිලා සිහි මුලා වෙනවා කියන්නේ මේ පින්වතුන්ට ඇඟට හැපෙන ද්‍රව්‍ය කාරණා ඉතුරුවෙයි. මනුෂ්‍යයෙක්ව අල්ලන්න පුළුවන්වෙයි, ළමයෙක්ව අල්ලන්න පුළුවන් වෙයි, ස්ත්‍රියෙක්ව අල්ලන්න පුළුවන් වෙයි, පිරිමියෙක්ව අල්ලන්න පුළුවන් වෙයි, කෝප්පයක් අල්ලන්න පුළුවන් වෙයි, භාණ්ඩයක් අල්ලන්න පුළුවන් වෙයි, පුටුවක් මේසයක් අල්ලන්න පුළුවන් වෙයි, මෘදු මොළොක් ඇඳක නිදාගන්න පුළුවන් වෙයි, රළු ගල්තලාවල නිදාගන්න පුළුවන් වෙයි.

මේක හරි අද්භූත සිද්ධියක්. රහතන් වහන්සේලාට මෘදු මොළොක් ඇඳවලුන් එකයි. රළු ගල් තලාවලුන් එකයි කියලා අපි කියන්නේ. අපට තමයි මෘදු මොළොක් ඇඳවල්, රළු ගල් තලා තියෙන්නේ. රහතන් වහන්සේලාට එහෙම නෑ. ජීවිතයේ මොකුත්ම නැති දුප්පත් ම කෙනෙක් තමයි රහතන් වහන්සේ කියන්නේ.

අපි මෙහෙම හිටියට හරි පොහොසත්. කොච්චර දේවල් තියෙනවයි කියල ද. රන් රිදී මුතු මැණික් ද්‍රව්‍ය කාරණා ඔක්කොම තියෙනවා අපට. එතකොට කයට ගැටෙන පොට්ඨබ්බයේ මට්ටමට කොට්ට මෙට්ට ඇඳ ඇතිරිලි රළු ගල්තලා තියෙනවා කියලා කියන්නේ **අජානං අපස්සං යථාභුතං**. පොට්ඨබ්බයේ යථාභුත ස්වභාවය නො දන්න නො දකින කෙනාටයි. යථාභුත ස්වභාවය නො දන්නකොට නො දකිනකොට එයාට හම්බවෙනවා ඔය වගේ කොට්ට මෙට්ට ඇඳ ඇතිරිලි. එතකොට ආශ්වාදය අනුව බලමින්

වාසය කරනවා යන ගනයට යනවා. රළු ගල්තලාවෙන් අයින්වෙලා මාදු මොළොක් ඇඳකට ඇතිරිල්ලකට යන්නේ කොහොමද කිය කියා තමයි හිත හිතා ඉන්නේ. මේ හිරිකඩ වැටෙන පරිසරයෙන් හොඳ උණුසුම තියෙන ගෙයක් ඇතුලට යන්නේ කොහොම ද කිය කියා හිත හිතා තමයි ඉන්නේ.

මේ පින්වතුන් හිතාගෙන ඉන්නේ මේ ශාලාව ඇතුළේ ඉන්නව කියල යි. ඇත්තට ම ඇහැට පෙනෙන දේ මිම්ම නොවුනා නම් මේ පින්වතුන් ඉන්න තැන මේ පින්වතුන්ට කියන්න පුළුවන් වේද? නෑ. මේ පින්වතුන් දන්නවාද ඉන්න තැන? දන්නේ නෑ. ඒක හරි ගැඹුරුයි.

මේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නා නො දකින කමට පින්සිද්ද වෙන්න ශාලාවක් ඇතුළේ ඉඳගෙන අපි බණ අහනවා. දැන් ඔය විදියට යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නාකොට නො දකිනකොට ගුවිකන්න පුළුවන්, ගහන්න පුළුවන් අයත් හම්බවෙනවා. ඔය ටිකේ ප්‍රතිඵලය තමයි පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා. බණ අහපු ශාලාව මේ පින්වතුන්ට ඉතුරුවෙයි ගියත්. ඒ වාගේම ඇගේ හැප්පිව්ව කෙනා, ඇගේ හැප්පිව්ව දේවල් ඉතුරුවෙයි මේ පින්වතුන්ට. මාදුවට නිදාගත්ත ඇඳ ඇතිරිල්ල, රළුවට නිදාගත්ත ගල්තලාව ඉතුරුවෙයි මේ පින්වතුන්ට. ඒකට කියනවා පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට ගියා කියලා. එහෙම ඉතුරුවුනහම මාදු මොළොක් ඇඳ ඇතිරිල්ල තියෙන තැනට හොයාගෙන යන්න තියෙන ඕනෑකම වැඩෙනවා. රළු බොරළු ගල්තලා වලින් අයින් වෙන්න තියෙන ඕනෑකම වැඩෙනවා. ඒ සඳහා උත්සාහවත් වෙනවා. ඒකට කිව්වා **තණ්හා වස්ස පච්චිද්ධි** ඔහුට තණ්හාව වැඩෙනවා. ඒ විතරක් නොවෙයි, ප්‍රතිසන්ධියට යන්න තියෙන හේතුවත් ඒකේ වැඩෙනවා. මේ විදියට ඉන්න කෙනාට කායික දරථ බව මානසික දරථ බව, කයේ තැවීම, කයේ දැවීම, සිතේ තැවීම, සිතේ දැවීම ඇතිවෙනවා. ඔහු කයෙන් ද දුක් විඳිනවා. සිතෙන් ද දුක් විඳිනවා.

රළු ස්පර්ශය නිසා ඒක ධර්මතාවයක් කයෙන් ද දුක් විඳිනවා. 'අනේ මෙහෙම තැනක නේ මම නිදාගත්තේ' කියලා හිතෙනුත් දුක් විඳිනවා. 'මේ තරම් කහලගොඩක නේ මම නිදාගත්තේ' කියලා දුක් විඳිනවා.

අපි කියමු, කයට ගැටෙන්නේ පොට්ටිබිබයයි. වට්ටිට අශුවි තියෙන රොඩු පිරුනු පේව්මන්ටි එකක නිදාගත්තොත් අර මිනිහා මොන තරම් දුකසේ නිදි ද කියලා හිතෙනවා. හොඳ ඇඳ ඇතිරිල්ලක් දාලා තිබුනොත් අර මිනිහා මොනතරම් සැපසේ නිදි ද කියලා හිතෙනවා. අපි දුක සහ සැප කියන දෙක මැන්නේ ඇහෙන්.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, හිම වැටෙන ශීතලේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉතාමත්ම සුව පහසුව හිටියා කියලා. ඉතාමත් මෘදු මොළොක් දෙපස කම්බිලි දාපු කොට්ටි තියෙන ඇඳේ රජකුමාරවරු ඉතාමත් දුකසේ ජීවත්වෙනවා කියනවා. මොකද ඒ ස්පර්ශය කියන එකට ඇහැට පෙනෙන දේ නිම වෙන්නේ නෑ.

★ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නාකොට නො දකිනකොට පොට්ටිබිබයට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතු වුනහම පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට ගිහිල්ලා තණ්හාව වැඩිවෙලා, රළු ප්‍රතිපත්ති ඇතිවෙලා දුක් විඳින්නෙක් වෙනවා.

★ යථාභූත ස්වභාවය දන්නාකොට දකිනකොට පොට්ටිබිබයට ද්‍රව්‍ය කාරණා නෑ, එයා දකින්නේ මොකක්ද, කයට ගැටෙන පට්ඨි ධාතු මාත්‍රයක් විතරයි.

රත්තරන් හරි, මැණික් හරි, මොනවා හරි දෙයක් අපි කිසි දෙයක් නො දන්නකොට අපේ පිටිපස්ස පැත්තෙන්, පිට පැත්තෙන් තිබ්බොත් හේත්තු කළොත්, නැත්නම් උපතින්ම ඇස් නො පෙනෙන කෙනෙකුගේ ශරීරයට මොනවා හරි හැපුනොත්, හැපෙන දෙයින් සැපක් හෝ දුකක් හෝ එන්න පුළුවන්. ඒක පිළිගත්ත හැකි අපට.

නමුත් සැප හෝ දුක හෝ ආපු ඒ වස්තුවට අයිති ඇඳත් මෙට්ට කොට්ට නෑ.

උපතින් ම අන්ධයෙක් දැන් මෙතැන්ට ඇවිල්ලා ඉඳගත්තහම ඉඳගෙන හිටපු නිසා කයට මොකක් හරි ගැටෙන ස්පඨියක් තියෙනවා. දැන් මේ කැටයම් කරලා හදපු පුටුවක යි මම ඉන්නේ කියලා හිතෙනවද? නෑ. ඉඳගෙන ඉන්න පුටු තියෙයිද මට? නෑ. එතකොට උපතින් ම අක්ක වුනොත් ඉඳගෙන ඉන්න පුටු තියෙයිද? ඉඳගෙන ඉන්න පුටු නෑ. ඉඳගෙන ඉන්න ඇඳත් නෑ. නිදාගන්න ඇඳත් නෑ. කයට ස්පඨියක් වෙනවා. ඒක මාදු වෙන්තත් පුළුවන්, රළු වෙන්තත් පුළුවන්. ඒ වගේම ඒ රළු ස්පඨියට ගල්කලා නෑ. කටු පඳුරු නෑ. මිනිස්සු නෑ. අතපයවල් වැඳිව්ව නෑ.

(මේක තේරුම් ගන්න. මේක හරි වටිනා සිද්ධියක්.)

එතකොට පය්වි ධාතු මාත්‍ර තද ස්වභාවය නිසා තදකම එක්කෝ මාදු ස්වභාවය, දෙකම පය්වි. එකම කාය ස්පඨිය නිසා ඇතිවෙව්වි යම් සැප හෝ දුක් හෝ වේදනා මාත්‍රයක් මිසක ඒකට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතුවෙන්න බැහැ. එහෙම එකතු නො වුනොත් පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා.

මේ පින්වතුන්ට කයට ගැටෙනකොට ගැටෙන එකට ද්‍රව්‍ය කාරණා එකතු වුනොත් ඒකේ තියෙන ලක්ෂණය මොකක්ද? ආපහු ඒක ඉතුරුවෙනවා. ඒක හොයාගෙන යන්න පුළුවන්. ඒ වගේ, ද්‍රව්‍ය කාරණා ගැටගැහුවේ නැත්නම් ඉතුරුවෙන්නේ නැහැ. එතකොට මොකද වෙන්නේ? ගැටුනු දේ ගැටීමෙන් පස්සේ ඉවරයි. ඒක හොයාගෙන යන්න බැහැ. ඒකට කියනවා **මුතෙ මුතමන්නං** කියලා.

පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා විතරක් නෙවෙයි, තණ්හාවත් ප්‍රභාණය වෙනවා. ආපහු ඒ වස්තු හොයාගෙන යන්න තියෙන ඉඩක් නෑ. කායික මානසික සැප විඳින්නෙක් වෙනවා. ඒ පොට්ට්ටි ධාතුවේ යථාභූත ස්වභාවය දන්න කමක් තියෙනවා නම්,

දකින කමක් තියෙනවා නම්, ඒකට කිව්වා **සම්මා දිට්ඨිය** කියලා. ඒ දකිනකමට අනුව නැවත නැවත හිතනවා නම් ඒක **සම්මා සංකප්පය**. ඒ සඳහා දකින උත්සාහයක් තියෙනවා නම් ඒක **සම්මා වායාමය** යි. ඒ දැකීම සඳහා යම් සිහියක් තියෙනවා නම් ඒ **සම්මා සතිය** යි. ඒ සඳහා යම් සමාධියක් තියෙනවා නම් ඒ **සම්මා සමාධිය** යි. එතකොට **වාචා කම්මන්ත ආච්ච** කියන ධර්මා ටිකේ පිහිටලත් තියෙනවා.

ඒ පොට්ඨබ්බ ධාතුව පිරිසිඳ දකින්න උත්සාහවත් වෙනවා නම් නැවත නැවත ඒ විදියට, **ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය** භාවනා වශයෙන් පිරීමට යනවා. එයාට **සතර සතිපට්ඨානය** වැඩෙනවා. (සතර සතිපට්ඨානය දෙකට බෙදෙනවා. ලෞකික සතර සතිපට්ඨානය හා ලෝකෝත්තර සතර සතිපට්ඨානය කියලා. මේ ඔක්කොම ධර්මා බෙදෙනවා. සතර සතිපට්ඨානය, සතර සමාස්ප්‍රධාන, සතර සෘද්ධිපාද, පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල, සත්ත බොජ්ඣංග, මේවා ලෞකික හා ලෝකෝත්තර වශයෙන් බෙදෙනවා.) ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය මුල් කරගෙන සතර සතිපට්ඨානය වැඩීමට යනවා, **සතර සමාස්ප්‍රධාන, සතර සෘද්ධිපාද, පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල, සත්ත බොජ්ඣංග**, පිරීමට යනවා. එයාට **සමථ විද්‍යා** වැඩෙනවා. එයා දුක පිරිසිඳ දකිනවා. **සමුදය** දුරු කරනවා. **නිරෝධය** ඤාත් ඤාත් කරනවා. **මග** වඩනවා යන ගනයට යනවා. දුක පිරිසිඳ දකලා, සමුදය දුරු කරලා, නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කළ, **මත්තේ කටයුත්තක් නෑ** කියන ගනයට ගිය කෙනෙක් වෙනවා.

ඊට පස්සේ මනසත්, ධම්මාරම්මණත්, මනෝ විඤ්ඤාණයත්, මනෝ සම්ඵස්සයත්, මනෝ සම්ඵස්සයෙන් උපන්න වේදනාවක් වේ නම් සුව හෝ දුක් හෝ නො දුක් නො සුව, මේ ධර්මා ටික ඔක්කොම වැයවෙලා කැටිවෙලා කෙටිවෙලා අපට හම්බවෙන්නේ හිතට යමක් පෙනෙනවා දනෙනවා කියලා ධම්මායතනයයි. අපි ඔය කියන්නේ 'අම්මා මතක්වුනා, යාලුවෙක් මතක්වුනා, ගෙදර

මතක්වුනා' කියලා එක එක දේවල් සිහිවුනා කියලා හිතෙන් එක එක විත්‍ර ගැන කතා කරනවා නේද. ඒ හිතට එක එක සිහි කරවන්නේ හිතින්. සිහි කරවන දේ දැනගන්න හිත මනෝ විශ්ලේෂණයයි. ඒ සිතෙන් සිහි කරලා සිතෙන් දැනගන්න යම් වස්තුවක් තියෙන්නේ, ඒකටයි ධම්මාරම්මණ කිව්වේ.

තම තමාගේ ගෙදර සිහි කරන්නකෝ. සිහි කෙරුවා කියන ඔහු තියෙනවා **මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙව උප්පජ්ජති මනෝ විශ්ලේෂණං තිණ්ණං සංගති පස්සො** කියන ටික. ඒ කිව්වේ මුලින් ම සිතකින් ඔය නිමිත්ත සිහි කරනවා. ඒ සිහි කරන සිත ඒ ගෙදර කියන හැඩ සටහන හිතට මැවෙන, හැඩ සටහන උපද්දන්න වැයවෙලා ඒ හිතේ කෘත්‍යය නැතිවෙනවා. ඒකටයි **මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙව** කියලා කිව්වේ. **මනෝ** කියලා කිව්වේ මේ සිතුවිල්ල, ගේ කියන සටහන උපද්දන පැත්තට උදව් වෙච්චි හිතටයි **මනෝ** කිව්වේ. ඒ සටහන ම අල්ලාගෙන දෙවනුවට ආපහු උපදින හිතට කිව්වා මනෝ විශ්ලේෂණය කියලා. ගේ කියන රූ සටහන උපද්දන්නත් දැනගන්නත් හිත දෙපැත්තකින් වැයවෙලා. මුලින් හිතේ දැනගැනීමේ ලක්ෂණයක් නැහැ, අරමුණ උපද්දනවා කියන වැඩේට යෙදිලා. ඒකටයි **මනෝ** කිව්වේ. **මනෝ පුබ්බංගමා ධම්මා, මනෝ සෙට්ඨා මනෝමයා** කියලා කියන්නේ. මනස සියළු සිතිවිලිවලට, සියළු ධර්මයන්ට පෙරටුව ගමන් කරනවා. සිතිවිලි උපදවන්නා ද වෙනවා. සිතින් ක්‍රියා කරන්නා ද වෙනවා කියලා කියන්නේ, ඒ වගේ.

ඉර මතක් කරන්න, ඉර කියලා වේගයෙන් අපට තේරුණාට නිකම්ම තේරෙන්නේ නැහැ. හිතකින් ඒ රූ සටහන සිහි කරලා ඒක නිරුද්ධ වෙනවා. ඒ රූ සටහනම අල්ලාගෙන දෙවනුවට උපදිනවා හිතක්. එතකොට **මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙව උප්පජ්ජති මනෝ විශ්ලේෂණං** මෙතන තියෙන්නේ. ඔය ඔක්කොම ටික යෙදිලා අපට හම්බවෙන්නේ ධම්මාරම්මණයක්, මනෝ විතර්කයක් විතරයි. ඔක්කොම ටික යෙදිලා වැයවෙලා හම්බවෙන ඒ මනෝ විතර්කයේ

දී, අපට ඇත්ත ඇතිහැටියේ නො දන්නකොට නො දකිනකොට, අර ඔක්කොම ධර්මයන්ගේ ඇත්ත ඇති හැටියේ නො දන්නවා, නො දකිනවා යන ගනයට යනවා.

මනස කියන්නේ මොකක් ද, මනෝ විඤ්ඤාණය කියන්නේ මොකක් ද, මනෝ සම්පස්සය කියන්නේ මොකක් ද, එයින් උපදින ධර්මා මොනවා ද කියලා අමුතු දේවල් ඕන නෑ. මේ පින්වතුන් ධර්මාරම්මණය කියන එක දකින මට්ටමට ගන්න. සිත සිතිවිලිවලින් තොරව, සිතිවිලි සිතෙන් තොරව පවතින්නේ නැහැ. සිත ගත්ත අරමුණ ම ගනිමින්, සිතේ ස්වභාවය ම ගනිමින් සිතිවිලි පවතින්නේ. සිතිවිලියි සිතයි එකට ඉපිද එක අරමුණේ එකට හැසිරෙන්නේ. සිතේ ගතිය ගැන කතාකරන්න වෙන්නේ සිතිවිලිවල ගතියෙන්. ඒකයි වේදනා සඤ්ඤා චිත්ත සංඛාරයි කියලා කියන්නේ. සිත මේ වෙලාවේ කොයි බඳුද කියලා කියන්න තියෙන්නේ හිතේ තියෙන ගතිය දිහා බලලයි. සිතේ තියෙන සංඥාව යම් බඳු ද, සිත එබඳුයි. සිත යම් බඳු ද, සංඥාව එබඳුයි.

දැන් මෙහෙම ඉන්නකොට සිත මොන වගේ ද කියලා කිව්ව හැකියි. රූපයේ සංඥාව තිබුණොත් දැන් සිත එබඳුයි. ශබ්දයක් අහනකොට දැන් සිත එබඳුයි. තමන්ට දූනෙන සංඥාවෙන් ඤාණිකව කියන්න පුළුවන් දැන් සිත එබඳුයි කියලා. ඒ සංඥාව නිරුද්ධ වුනා කියන්නේ ඒ හිත නිරුද්ධයි. දැන් වෙන සංඥාවක් හිතුවොත් දැන් සිත එබඳුයි. ඒ නිසා සිත ගැන අමුතු අදහස් ඇති කර ගන්න එපා. හිත කියලා නො දන්නා කමක් ඇති කර ගන්න එපා. හිත දකින්න පහසුයි. හිත දැනගන්න පහසුයි. ඉන්ද්‍රියයන්ට ගෝචර අපට දූනෙන, විජානනය වෙන ආරම්මණයෙන් දකින්න ඒ චිත්තය.

එතකොට ඒ ධර්මාරම්මණයේ ස්වභාවය යම් බඳු ද, සිත එබඳුයි. ධර්මාරම්මණයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නකොට නො දකිනකොට. මනස කියන ධර්මාවය මනෝ විඤ්ඤාණයෙන් මනෝ

සම්ඵස්සයෙන් උපදින වේදනාවේ යථා ස්වභාවය නො දන්නවා, නො දකිනවා.

ධම්මාරම්මණයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නකොට එහි ඇලෙනවා. ඇලුනහම බැඳෙනවා, සිහි මුලා වෙනවා. සිහි මුලා වෙනවා කියන්නේ සිතට සිහිවෙන මේ පින්වතුන්ගේ සිතේ අම්මලා ඉඳියි, තාත්තලා ඉඳියි, දුවලා ඉඳියි, පුතාලා ඉඳියි, රන් රිදී මුතු මැණික් තියෙයි, දෑකපු ගෙවල් දොරවල් තියෙයි, බලන්න යන්න ගෙවල් දොරවල් තියෙයි, දකින රටවල් තියෙයි, බලන්න රටවල් තියෙයි, ඕන තරම් සත්තු මිනිස්සු දේවල් කාරණා තියෙයි.

මේ පින්වතුන්ගේ හිතේ ඉන්න ඒ අම්මා නැතිවෙව්වි දුක මේ පින්වතුන්ට ගෙනැත් දෙයි. තාත්තා නැතිවෙව්වි දුක ගෙනැත් දෙයි. පුතා නැතිවෙව්වි දුක, දුව නැතිවෙව්වි දුක මේ පින්වතුන්ට ගෙනැත් දෙයි. රන් රිදී මුතු මැණික් නැතිවෙව්වි දුක මේ පින්වතුන්ට ගෙනැත් දෙයි. මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතය කාලකන්නි කරපු අරමුණු මේ පින්වතුන්ට ගෙනැත් දෙයි.

එහෙම දේවල් ලැබෙන්නේ කාට ද? **අජානං අපස්සං මනො විඤ්ඤාණං, අජානං අපස්සං ධම්මාරම්මණං** ධම්මාරම්මණයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්න කොට නො දකින කොටයි ඔය ධම්මා ටික ලැබෙන්නේ.

එහෙම වුනහම, ආශ්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා යන ගනයට යනවා. ආශ්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා කියලා කියන්නේ දෙමව්පියන් ගැන, සහෝදරයින් ගැන, ඥාති හිතෙහිගින් ගැන, ඒ ගොල්ලන්ගේ අභිවාද්ධියට කරන්න ඕනෑ කටයුතු ගැන, තමන්ගේ දිවි පැවැත්මට කරන්න ඕනෑ කටයුතු ගැන, නිතරම සැලසුම් කරන එක තමයි මනසේ තියෙන ස්වභාවය. ඔය විදියට තිබුනහම ඒකේ තියෙන ලක්ෂණය තමයි ඊගාවට ඉතුරුවෙන, කරුණ තමයි, පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා.

තමන් යමක් සිහි කරන්න, සිහි කරන සිහි කරන දේ තමන්ට තියෙනවා වෙනවා. මේ පින්වතුන් මොනවාම හරි දෙයක් සිහි කළොත්, සිහි කරපු දේ ඉතුරු වෙනවා. සිහි කරපු දේ තියෙනවා. දැන් ගෙදර ගැන සිහි කරන්න. මේ පින්වතුන්ට සිහි කරන සිහි අහුවෙන්නේ නෑ. සිහි කරන්නේ සිතින් සිතිවිල්ලක් කියලා අහුවෙන්නේ නෑ. මේ පින්වතුන්ට ආපහු යන්න පුළුවන් ගේ තියෙයි.

ඒ හින්දා මේ පින්වතුන් කවුරුවත් අසරණ නෑ. මොකද, යන එන මං තියෙනවා මේ පින්වතුන්ට. යන එන මං නැත්තේ රහතන් වහන්සේලාට විතරයි. ඇත්තට ම යන එන මං නැත්තේ රහතන් වහන්සේලාටයි.

අවිද්‍යාවට පින් සිද්ධවෙන්න, මේ පින්වතුන්ට ආපු ගෙදර තියෙනවා. යන්න ගේ තියෙනවා. යන්න ඥාතීන් ඉන්නවා, ඥාතීන් ඉන්න තැන්වල ඉඳලා ඇවිල්ලා ඉන්නවා. ගෙදර කියලා සිහි කෙරුවොත් මේ පින්වතුන්ට යන්න ගෙදර තියෙනවා. ඒ හින්දා මේ පින්වතුන්ට යන්න පුළුවන්. ඥාතීන් සිහි කරනකොට මේ පින්වතුන්ට යන්න ඥාතීන් ඉන්නවා, එතැනට යන්න පුළුවන්.

මේ වාගේ සිහි කරන කරන දේ බාහිරෙන් ඇති බවට හම්බවෙන එකට කියනවා, පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට ගියා කියලා. උපවයට යනවා කියලා. සිහි කරන දේ හොයාගෙන යන්නත් පුළුවන්, ගිය දේ, දෑකපු දේ සිහිකරන්නත් පුළුවන්. තව පැත්තකින් ගත්තොත් මෙයා හොඳම වැඩක් කරනවා. ඇහෙන් බලපු, කනෙන් අහපු, නාසයෙන් ගඳ සුවඳ ලබපු, දිවෙන් රස විඳපු, සිහිනුත් සිතපු ඔක්කොම එකට එකතු කරලත් මෙයාට තියෙනවා. පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට යනවා. එතකොට ඒ ඔක්කෝම වැඩ පිළිවෙල කරන්නේ මේ මනෝමයෙන්. මෙතැන සුවිශේෂී අනෙක් ස්පර්ශී ආයතන පහෙයි, මනායතනයෙයි ඔක්කෝගෙම ටික එකතුකරලා දෑකපු දේවල් දැකීමෙන් පස්සේ ඇති බවට, අහපු දේවල් ඇහීමෙන් පස්සේ ඇති බවට, ගඳ සුවඳ දැනුන දේවල් දැනීමෙන්

පස්සේ ඇති බවට, රස විඳිපු දේවල් විඳීමෙන් පස්සේ ඇති බවට, කයට ගැටුනු දේවල් ගැටීමෙන් පස්සේ ඇති බවට, හිතපු දේවල් හිතීමෙන් පස්සේ ඇති බවට, ඔක්කොම එකට එකතු කරලා ඇති බවට ලෝකයක් හදලා දෙනවා, පංචඋපාදානස්කන්ධ ලෝකය.

ඔය ලෝකය ඇතුළේ තමයි මේ පින්වතුන්ට ඉපදීමේ දුක ලැබෙන්නේ. තමන් උපන්න නිසා හෝ එන දුක, අකැමැති පුද්ගලයෙක් උපන්න නිසා එන දුක, ඒ ඒ ජාතිවල ඉපදීම නිසා එන දුක, ලෙඩවීමේ දුක, මහඵ බවේ දුක, මරණ දුක, අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ දුක, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක, හිතන දේ නො ලැබීමේ දුක, ඔක්කොම දුක ඔය ටිකේ එනවා.

රූප ශබ්ද ගන්ධ රස පොට්ඨබ්බ කියන ද්‍රව්‍ය කාරණා මොකවත් ම නැති වස්තු, ඉන්ද්‍රිය ඉදිරියට එද්දීත්, ඒවාට ද්‍රව්‍ය කාරණා පුරවලා හැඳුවේ මෙයාම තමයි. මේ මනෝ කියන තැනින්මයි හැඳුවේ. එහෙම නැතුව ඇහැට පෙනෙන රූපයේ රන් රිදී තිබුනේ, කනට ඇහෙන ශබ්දයේ බෙර ශබ්ද, අශ්ව ශබ්ද තිබුනේ, නාසයට දූනෙන එකේ මල් සුවඳ කෝපි සුවඳ තිබුනේ, දිවට දූනෙන එකේ කැවුම් රස අච්චාරු රස තිබුනේ නැහැ. ඒවා ඔක්කෝම මෙයා දෑමිමේ. ඒ හින්දා මේ මනාසතනය නමැති එක්කෙනා තමයි මේ පංචඋපාදානස්කන්ධයේ දුක මේ පින්වතුන්ට උරුම කරලා දෙන්නේ.

ඊට පස්සේ මේ ඔක්කෝම උපවයට යනවා. පංචඋපාදානස්කන්ධය දූකපු අහපු දේවල් ඔක්කොම ඉතුරුවෙනවා. ඊගාවට ඔය ධර්මයේ කෙළවරට යනකොට මේ පින්වතුන්ට සමහරවිට තේරෙයි ඔය **භයතුපට්ඨාන ඥානය** වගේ දේවල් ගත්තහම, සංස්කාරයන්ගේ පුදුම භයක් දූනෙන ගතියක් එන්නේ. වෙන මොකුත් නොවෙයි, මේ හිතේ ස්වභාවයෙන්. හිතට බැරිවෙලා සිතිවිල්ලක් හිතනොත් ඒක ඇත්ත නේ. අහවලා හොරෙක් තමයි කියලා හිතනොත් හිතට, හොරෙක්ම ම තමයි. මේ තමන්ගේ හිතෙන් නිකම් ඇතිවෙච්ච විතර්කයක් නේද කියන එක හිතෙන්නේ නැහැ

නේ. අර මනුස්සයා මට කොඩිවිනයක් කෙරුවා තමයි කියලා හිතුවා නම්, හිතුවා ම තමයි. ඒක ම තමයි කොඩිවිනේ.

මේ කියන්නේ හිතේ ස්වභාවය, මේ මනස, ධම්මාරම්මණය, මනෝ විඤ්ඤාණය නො දන්න කෙනාට ඒ වගේ පුදුම විදියට උපදින උපදින විතර්කය ඇත්ත වෙනවා. එතකොට හිතට සිහිවෙන සිහිවෙන දේවල් ඇති බවට හම්බවෙනව නම්, ඒවා ඇති බවට භොයාගෙන යන්න පුළුවන් බවට තමන්ට තේරෙන එක තුළ දකින්න මේ පංචඋපාදානස්කන්ධය උපවයට ගියා කියලා.

පින්වතුනි, මේ දේශනාව මේ පින්වතුන් හරියට ඇහුවොත්, මේ පින්වතුන්ට තේරෙයි මුළු මනස නමැති ලෝකයකම අවිද්‍යාවකින්, අවිද්‍යාව තුළින් සක්මන් කරන හැටි පෙනෙයි. මනසක අනවරාග්‍ර සංසාරයක් ම පුරවාගෙන ඉන්න හැටි පෙනෙයි. එතකොට පුනර්භවය පිණිස පවතින තණ්හාව වැඩෙනවා. ඇයි? කොච්චර දේවල්, කොච්චර කාරණා භොයාගෙන යන්න තියේද? මේවා භොයාගෙන යන්න යන්න තණ්හාව එන්න එන්න ම වැඩෙනවා.

මේ ටිකේ ප්‍රතිඵලය තමයි, දූවෙන කයකින්, දූවෙන සිතකින්, තෑවෙන කයකින්, තෑවෙන සිතකින්, කයෙන් ද දුක් විදින, සිතෙන් ද දුක් විදින ජීවිතයක් ගොඩනැගිලා ඇති, තියෙන දේවල් හිතන, හිතෙන දේවල් තියෙන මනසක් තියෙන කෙනාට කායික මානසික දරට බවක් ඇති පුද්ගලයෙක් බිහිවෙලා.

මේ තමයි ධම්මාරම්මණයන්ගේ තියෙන යථාභූත ස්වභාවය නොදන්නාකම, ධම්මාරම්මණයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය නොදන්නාකම තියෙන තැනක ලක්‍ෂණයක්. කොහොමද මනස, ධම්මාරම්මණ, මනෝ විඤ්ඤාණයන්ගේ **ජානං පස්සං යථාභූතං?** යථාභූත ස්වභාවය දන්නේ දකින්නේ? ධම්මාරම්මණයන්ගේ යථාභූත

ස්වභාවය දැනුනොත් දැක්කොත්, අනිත් ධර්මයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය පෙනෙනවා.

මේ පින්වතුන්ට හීන පෙනෙනවා නේ. හීනයකින් පෙනුනු චිත්‍රයකින්, සිතට පෙනුනු හීනයකින්, මේ පින්වතුන්ට ගන්න පුළුවන් වැඩක් කියන්න මට. ඒ හීනයේ ශබ්ද අහන්න පුළුවන් ද හැබැහින්? හීනය අපට හීනය නෙවෙයි, හීනය ඇත්ත වෙලා නේ. ඊ හීනයක් දැක්ක. දැන් දවල් නැගිට්ටා. හීනය මතකයි. දැන් ඒ මතක ඇති හීනය සිහි කරගෙන පියවිසි කියන ජීවිතයෙන් ගන්න පුළුවන් වැඩක් ගැන මම අහන්නේ. නැත්නම් මේ පින්වතුන් හිතෙනුත් ශබ්ද අහන හින්දා කියයි ඒකටත් ගැටගහලා. මම අහන්නේ, හිතෙ දැක්කෙ ඊ. දැන් පහුවදා නැගිට්ටා. මම දැන් ඊ හීනයක් දැක්කා. දැන් ඒ දැකපු හිතෙන් මේ පින්වතුන්ට කයට ලොකු සැප පහසුවක් ගන්න පුළුවන් ද? බෑ. ලොකු දුකක් ගන්න පුළුවන් ද? බෑ. එහෙනම් ඒ හිතෙන් රසක් විඳින්න, ලුණු රස, තිත්ත රස, ඇඹුල් රස, කෑමක් කෑව හැකි ද? බෑ. ඒ හීනය උදව් කරගෙන හැබැහින් ශබ්දයක් ඇහිය හැකි ද, රේඩියෝ එකකින් වගේ? බෑ. ඒ හීනය උදව් කරගෙන චිත්‍රපටියක් බැඳව හැකි ද? බෑ. ඒ හිතෙන් පෙනෙන චිත්‍රයකින් මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයට ගන්න පුළුවන් මොකක් ද? මොකුත් ගන්න බැහැ. ඒ හීනය ඇතුළේ සජීවී, ඒ වාගේම ද්‍රව්‍ය කාරණා, රන් රිදී මුතු මැණික් ද්‍රව්‍ය මොනවාද තියෙන්නේ? මොකුත් නෑ.

චිත්‍රපටියක් වගේමයි. චිත්‍රපටියක් ඇතුළේ මොනවා වත් නෑ. අපි බලන දශීන තිරයක් ඇතුළේ මොනවා ද තියෙන්නේ? මොකුත් නෑ. අපි කියමු, බිත්තියේ ඇඳලා තියෙන මේ චිත්‍රයක් ඇතුළේ මොනවා ද තියෙන්නේ මේ පින්වතුන්ට ගන්න ද්‍රව්‍ය කාරණා? මොකුත් නෑ.

හිතට පෙනෙන ධර්ම රූපවල ඇත්තත් ඔය බඳු ම යි. ධර්මරූපවල ස්වභාවය ඔය බඳු ම යි. මේ පින්වතුන්ට යම් දවසක දී හිනින්න උපද්දපු විතර්ක මාත්‍රයක්, ධර්ම සටහන් මාත්‍රයක්, ඒක ද

මනෝමයෙන් ම උපද්දපු, සිතින් ම උපද්දපු කියන කාරණාව තේරෙනවා නම්, බාහිර කිසිම දෙයක් මේ පින්වතුන්ට සිහිකරන්න බෑ කියන දවසක් ආවොත්, සිහි කරන දේට බාහිර භෞතික කිසිම දෙයක් මනසට ඇදෙන්නේ නැතිවුනොත්, ඒ කියන්නේ මෙතන ඉඳල මේ පින්වතුන්ට කවදාවත් සිහි කරන්න ගෙයක් නැතිවුනොත්, ගේ සිහි කරන්න කියල හදද්දී සිහි කෙරුවේ සිතිවිලියි කියන එකම පෙනෙනවා නම්, සිතිවිලි සිහි කරද්දී සිතිවිලි ම තේරෙනවා නම්, මේ පින්වතුන්ට ගෙයක් සිහි කර ගන්න බැරිවුනොත් මේ පින්වතුන්ට යන්න බැරිවෙයි.

මේ පින්වතුන් දන්නවා යම් විදියකදී 'ගෙය' කියන සංභ්‍යාවක් සිහි කෙරුවොත්, සිහි කරපු එක මනෝම ම යි. ඒක සිහි කෙරුවයින් පස්සේ නැතිවෙනවා කියන එකත් දන්නවා. මේ සිහි කිරීමේ ධර්ම සංඥාව යම් බඳුද, එබඳු වූ රූප සංඥාවන් උපදවාගන්න ධාතු නානාකයක් ලෝකයේ තියෙනවා කියන එකත් දන්නවා. ඒ කියන්නේ සිහිකරපු ගේ කවදාවත් දකින්න බැහැ. නමුත් ඇහැ රූපය වක්බු විඤ්ඤාණය කියන මේ ධර්මධාතුව නිසා වර්ණ සංඥාවක් නම් උපදිනවා කියන නුවණකින් කටයුතු කරන්න පුළුවන්. ඒක ද, ඒ කියන්නේ දැන් සිහිකරලා මේ පින්වතුන්ට ගෙදර යන්න බැහැ.

අපි මෙහෙම කිව්වොත්, මේ පින්වතුන්ගේ ඡායාව සිහිකරලා වතුරේ තියෙන මේ පින්වතුන්ගේ ඡායාව බලන්න මේ පින්වතුන්ට පුළුවන් ද ගිහිල්ලා? ඒ කියන්නේ දැන් මගේ ඡායාව ලිඳේ තියෙනවා. මම ගිහිල්ලා බලන්න ඕන කියලා මේ පින්වතුන් යනවාද? නෑ. නමුත් මේ පින්වතුන්ට ගියාම ඕන නම් ඡායාව හදාගෙන බලන්න පුළුවන් කියලා යන්න බැරි ද? පුළුවන්. ගියාම පෙනෙනවා.

තියෙන එකක් බලන්න යන එකයි, ගියාම හදාගෙන බලන එකෙයි අතරේ වෙනස මොකක් ද?

★ තියෙන එකක් බලන්න යනකොට අසිහිය යෙදෙනවා. රාග ද්වේශ මෝහ යෙදෙනවා. තියෙන ඡායාව බලන්න ගියොත් ඒක බලන්න කැමැත්තෙන් ම යි යන්නේ, එක්කෝ අකැමැත්තෙන් යන්නේ. ආපහු ආවමත් ඉතුරු වෙනවා.

★ හදාගෙන බලන තැනක සිහි නුවණ තියෙනවා. ඉතුරු වෙන්නේ නෑ. හදාගෙන බලන හින්දා ලිඳට ගිහිල්ලා බලල එන්න පුළුවන්, ඉතුරු වෙන්නේ නෑ.

ඒ වගේ රහත්වුනක් නෑදෑයෝ දෙමව්පියෝ බලන්න යයි. හැබැයි ඉන්න නෑදෑයෝ බලන්න නෙවෙයි. ගිහිල්ලා නෑදෑයෝ හදලා බලලා නෑදෑයට උපකාර කරලා නෑදෑයා කියලා එනවා. අරගෙන එන්නේ නෑ. **අපි ගිහිල්ලා අරගෙන එනවා නේ.**

ඔය මට්ටමට මනස හැදුනු දවසට කියනවා හිනෙන් පෙනෙන රූපය බඳු මට්ටමට ද්‍රව්‍ය කාරණා නැති, පුද්ගල ගෙවල් නැති, ධම්මාරම්මණ මාත්‍රයක් වෙච්චි, ධම්මකාවයක් වෙච්චි මට්ටමට අද අපට ධම්මාරම්මණ නෙවෙයි, අද අපට ලෝකයක්. ඒ ධම්මායතනයට කියනවා ලෝක නිරෝධය කියලා. ඔන්න ඔය මට්ටමට මනස පත්වුනහම පත්වෙනකොට, දකිනකොට, ඒකට කියනවා **ඡානං පස්සං යථාභූතං** කියලා. එතකොට ඒ ධම්මාරම්මණයන් ඇතුළේ සතුන් ගෙවල් දොරවල් යාන වාහන කවුරුවත් ම නෑ.

මේ මට්ටම දන්න දකින කෙනාට **විඤ්ඤානෙ විඤ්ඤාන මත්තං** වෙනවා. දැනුනු දේ දැනීමෙන් පස්සේ ඉවරයි. ඒ කියන්නේ මොනවා හරි දෙයක් සිහිකළොත් සිහිකරපු එක මනෝ ස්පර්ශ නැතිවෙනකොට ම නැතිවෙනවා කියල තේරෙනවා. බාහිරට හිත උළක්වෙන්නේ නෑ. 'අම්ම සිහිවුනා, යාළුවා සිහිවුනා, ගෙදර සිහිවුනා' කියලා වෙන්නේ නෑ. එතකොට **මුතෙ මුතමත්තං** කියලා කියනවා. එයාට පංචඋපාදානස්කන්ධය අපවයට යනවා කියලා

කියනවා. එතකොට තණ්හාව ප්‍රහීන වෙනවා. කායික මානසික දරඨකම අඩුවෙනවා. සිතෙන්ද කයෙන්ද දූවෙන්තේ තැවෙන්නේ නෑ. සිතෙන්ද කයෙන්ද සැප විඳින ජීවිතයක් ඇතිවෙනවා.

මේ ලෝකෝත්තර සම්මා දිට්ඨියමයි කියන්නේ.

වර්තමානයේ ලෝකයේ, ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියන්නේ නිවන යි. නිවන කියන්නේ හිස් බවක්, ශුණ්‍යතාවයක් අරමුණු කරන්න තියෙන්නේ, ලෞකික සිත්වලිනුයි විදඹිනා ඥානය වැඩෙන්නේ කියන අදහස් තියෙනවා. එහෙම නෑ. මේ සූත්‍රය මම අරගෙන ආවේ, මේවා දැක්කහම අපට පෙළ දහම ගැන හරි සතුටු හිතෙයි.

ඒ ධර්මාරම්භණයන්ගේ යථාභූත ස්වභාවය ගැන දන්න දකින බවක් තියෙනවා. ඒ දැකීමට කියනවා, **සම්මා දිට්ඨී** කියලා. ඒ යථාභූත ස්වභාවය දකින යම් සංකප්පයක් තියෙයි නම් **සම්මා සංකප්පයයි**. ඒ සදහා යම් උත්සාහයක් තියෙනවා නම් ඒ **සම්මා වායාමයයි**. ඒ සදහා සිහියක් තියෙයි නම් ඒ **සම්මා සතියයි**. ඒ සදහා යම් සමාධියක් තියෙයි නම් ඒ **සම්මා සමාධියයි**. **කම්මන්ත වාචා ආජීව** කියන ධර්මා ටිකේ පිහිටලා තියෙනවා.

මේ මනස මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන දහම් පරියායේ යථාභූත ස්වභාවය දකින්න උත්සාහවත් වෙනකොට අනුක්‍රමයෙන් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය පිරීමට යනවා. එයා සතර සතිපට්ඨානය වඩන කෙනෙක් ය, සතර සමයක්ප්‍රධාන වඩන කෙනෙක් ය, සතර සෘද්ධිපාද වඩන කෙනෙක් ය, පංච ඉන්ද්‍රිය, පංච බල, සත්ත බොජ්ඣංග ධර්ම වඩන කෙනෙක් ය යන ගතයට යනවා. ඒ වගේම සමථ විදඹිනා කියන ධර්මා දෙක යුගතද්ධව, මාරුවෙන් මාරුවට, ඔවුනොවුන්ට උපකාරීව වැඩීමට යනවා.

★ මේ විදියට මනස මුල් කාරණාව කරගෙන තියෙන දහම් පරියායේ යථාභූත ස්වභාවය දකින උත්සාහවත් වෙන කෙනා අවබෝධයෙන්

යමක් පිරිසිදු දත යුතු නම් අවබෝධයෙන් ම ඒ දේ පිරිසිදු දකිනවා, ඒ පංච උපාදානස්කන්ධය.

★ අවබෝධයෙන් යමක් ප්‍රභානස කටයුතු නම් ඒ දේ අවබෝධයෙන් ම ප්‍රභානස කරනවා, අවිජ්ජා භව තණ්හා.

★ අවබෝධයෙන් ම යමක් ඤාත් ඤාත් කටයුතු නම් ඒ ටික අවබෝධයෙන්ම ඤාත් ඤාත් කරනවා. විද්‍යා විමුක්ති.

★ අවබෝධයෙන් ම යමක් වැඩිය යුතු නම් ඒ ටික අවබෝධයෙන් ම වඩනවා, සමථ විදුශීනා.

මේ ස්පඨ්ඵ ආයතන හයේ යථා ස්වභාවය දන්නා වූ දක්නා වූ තැනට මනස පත්කළහම, පත්වුනහම, මෙලොව ම සිතෙන් ද කයෙන් ද සැප විඳිමින්, දුක පිරිසිදු දෑකලා, සමුදය ප්‍රභානස කරලා, නිරෝධය ඤාත් ඤාත් කරලා, මග වඩපු, මතු කළ යුත්තක් නෑ, කළ යුත්ත කළා කියන ගනයට ගිය, භව සංයෝජන නැතිකරපු, සසර ගමන නවතපු, ඤීණාශ්‍රව මහ රහතන් වහන්සේ නමක් වුනා යන ගනයට යනවා.

දූන් ඒ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්න කොට නො දකින කොට දුක් විඳලා, තණ්හාව ඇතිවෙලා, සසරට වැටිලා, මෙලොවත් දුක් විඳින පුද්ගලයෙක් වෙලා කියන චරිතයක් ගොඩනැගිලා, ස්පඨ්ඵ ආයතන හයේ යථාභූත ස්වභාවය දන්නකොට දුක අපවයට ගිහිල්ලා, තණ්හාව ප්‍රභානස වෙලා, මෘදු සිතක් කයක්, දූවෙන්නේ තැවෙන්නේ නැති සිතක් කයක් හදාගෙන මෙලොවත් සැප විඳලා පරලොවත් සැප විඳින්න, හිතින් ද සැප විඳින, කයෙන් ද සැප විඳින, ජීවිතයක් ගොඩනැගුනා කියන අර්ථය නිර්මාණය වුනා.

ස්පඨ්ඵ ආයතන හයේ ඇත්ත නො දන්නාකම සහ ඇත්ත දන්නාකම කියන ධර්මා දෙක මතයි ගොනුවෙලා තිබුනේ. ඔය දන්නාකම එන්නෙ, දකින තැනට නේ. දූන් අපි ඉන්නේ මොන

පක්‍ෂයේද? නො දන්නා පක්‍ෂයේ. ඇත්ත නො දන්නා පක්‍ෂයේ ඉඳලා ඇත්ත දන්නා පක්‍ෂයට එන්න ක්‍රමයක් ඕන දැන් අපට.

ඇත්ත ඇති හැටියෙන් එක පාරක් හරි දක්කොත් දකින්න පුළුවන් මට්ටමක් ආවොත්, ඒක පුන පුනා දකින මට්ටම කරගන්න පුළුවන්. රූපය දකින්න පුළුවන්, රූපයේ යථාභූත ගතිය හිතට දැනෙන මට්ටමක් හරි ඉස්සෙල්ලා අපට ඕන නේ. එහෙම තිබුනහම ඊට පස්සේ ඒ ටික කරගෙන යන්න පුළුවන්. දැන් ගෙඩි පිටින් රන් රිදී ඇතුළේ ඉන්න, ගෙවල් දොරවල් එක්ක ඉන්න, අඹුදරුවන් එක්ක ඉන්න, ඇහැට පෙනෙන රූපායතනයේ, අපි ඉතින් මේ ගෙවල් දොරවල් නැති වර්ණ සටහනක් වෙන තැනට මනස ගන්න ඕන නේ. දැන් අර අපි මතක් කළේ යථාභූත ස්වභාවය කියලා සෘජු ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයටයි. මම මේ කතා කළේ කෙළවරක් නිෂ්ඨාවක්. සසර ගමන අවසන් කරනවා නම්, නිවන් දකිනවා නම්, නිවන් දක්කා කියන්නේ මෙන්න මෙහෙම වුනහමයි කියන ටිකයි මම කතා කළේ.

අපි කතා කළේ කෙලින්ම සෘජු ම පිරිසිදු ලෝකෝත්තර මාගී ඥාන දැනිය ගැනයි.

ඔය දැනගත්ත ටික දකින තැනට මනස ගන්න අපට තව කොටසක් ජීවිතයේ එකතු වෙන්න ඕන. මේ කොච්චර දැනගත්තත්, අපට ආරම්භය තියෙන්නේ එතැනින්. ඒක තේරුම් ගන්න ඕන.

යථාභූත ස්වභාවය දන්න දකින තැනට මනස ගන්න තව කොටසක් තියෙනවා. ඒකට අපි කිව්වා පූව්භාග ප්‍රතිපදාව කියලා.

එතකොට ඔය දැනගත්ත ටික දකින තැනට මනස ගන්න අපට තව කොටසක් ජීවිතයේ එකතු වෙන්න ඕන. මොකද මේ කොච්චර දැනගත්තත්, අපට ආරම්භය තියෙන්නේ එතැනින්. ඒක තේරුම් ගන්න ඕන.

මුදේ මැද්දක් ගැන කතා කළේ ගොඩ ඉන්න ඔය ගොල්ලන්ටයි. එක පාරට ම මැද්දට පනින්න බෑ. දෑන් ඉතින් ඒ සඳහා ක්‍රමයක් හොයාගන්න ඕන.

පූවීභාග ප්‍රතිපදාවටත් තියෙනවා සීල සමාධි ප්‍රඥා කියලා ත්‍රි ශික්ෂාවක්. මෙතැන තියෙන සීලය තමයි දෑන් පුද්ගලභාවය නැතිකරගන්න ඕන. ගිහි පින්වතුන් පන්සිල් හෝ උපෝසථ අෂ්ඨාංග සීලයක උචමනාවෙන් සමාදන් වෙලා සන්නද්ධ වෙන්නට ඕන. කෙනා කෙනා, කෙනා කෙනාගේ පොහොසත්කමේ හැටි හැටියට කය වචන දෙක සංවර කරගන්න ප්‍රතිපදාවක් හදාගන්න.

සීලයක පිහිටලා විත්ත සමථයක් ඇතිවෙන කමටහනක් නිකර ඇසුරු කරන්න වෙනවා. බුදුගුණ, අශූභය, මරණය, මෛත්‍රිය, කියලා සතර කමටහන් තියෙනවා. මේකට කියනවා **පරිහාරිය භාවනා** කියලා. තමන්ට එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්නකොට කරන්න පුළුවන්, හිත සමාධිමත් කරගන්න පුළුවන්, කමටහනක් විශේෂයෙන් වඩන්න. වැඩි වේලාවක් කරන්න පුළුවන් කමටහනකුත් තෝරාගන්න. වැඩ කටයුතු කරන ගමන් පහසුවෙන් අල්ලාගන්න පුළුවන් කමටහනකුත්, හිත රැකගන්න පුළුවන් කමටහනකුත් තෝරාගන්න.

ආනාපානසතිය හරි, මෛත්‍රිය හරි, එක වෙලාවකට එක තැනක ඉඳගෙන පැයක් හරි පැය භාගයක් හරි, නාසිකාග්‍රය හෝ තොල්දෙක ලඟ හිත තබාගෙන, නොයෙක් නොයෙක් අරමුණුවලට යන්න නොදී හිත එක තැනක තබාගන්න හුරු කරනවා. හිත අහකට ගියොත් ආපහු ගන්නවා. ආයෙත් හිත අහකට ගියොත් ආයෙත් ගන්නවා.

මේ විදියට හුරු කරන ගමන් ගෙවල් දොරවල් වල ඉන්නකොට හැම වෙලාවෙම, දවසෙම එහෙම ඉන්න බෑ නේ. ඊට පස්සේ එතැනින් නැගිටලා උයන්න පිහන්න හරි රෙදිපිළි ටික

හෝදන්න හරි, වළං පිගන් ටික හෝදන්න හරි වැඩ කටයුතු ටික කරද්දී, පුළුවන් තරම් සති නිමිත්තේ හිත තියාගෙන, අර නාසය ලග හෝ තොල් දෙක ලග හිත තබාගෙන, ඒ කටයුතු කරන්න හුරුවෙනවා නම් බොහෝම ම හොඳයි. ප්‍රතිපල ඉක්මනට ලැබෙයි.

හුරු නැතිනම්, අපහසු නම් දෑතට තමන්ගේ හිත තමන් රැකගන්න. ඒ කිව්වේ ඒ වැඩ කටයුතු කරන ගමන් ඇතුළතින්, ගොඩාක් ඕන නැහැ, “සියළු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා” කියලා මේ ස්පඨී ආයතන හය හරහා අලුතෙන් ප්‍රපංචධර්මයෝ තමන්ගේ මනස ඇතුළට එන්න නොදී, මනසින් ඒ ධර්මයන් මතට අලුතෙන් කෙලෙස් පතිත වෙන්න නොදී, කෙලෙස් හුවමාරුවට ඉඩ නැතිවෙන විදියට, කුමන හෝ කුසල විතර්කයක බාධාවක් දාගන්න.

බුදුගුණ හිතමින් හෝ අශුභය ගැන හිතමින් හෝ මරණය ගැන හිතමින් හෝ මෛත්‍රිය හෝ කුසල මාත්‍රයක්, කුසල සංඥා මාත්‍රයකින් තබාගත්තා නම් ඇති. “සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා නිරෝගී වෙත්වා සුවපත් වෙත්වා” කියලා. මොකද ඔතැනින් ගොඩයන්න නෙවෙයි, මේ උපායක්.

එහෙම කරමින් හිත රැකගෙන වැඩ කටයුතු කරන්න. මේ පින්වතුන්ට එක තැනක ඉඳගෙන භාවනා කරන තැනට ගන්න එක පහසුවෙයි. වැඩ කටයුතු කරන වෙලාවේදී හිත අල්ලාගන්න, එක තැනක ඉඳගෙන භාවනා කරන එක උපකාරීවෙයි. මේ කටයුතු දෙක මාරුවෙන් මාරුවට චිත්ත සමථය ඇතිවීම සඳහා කරන්න, සීලයක පිහිටලා හිටින්න.

ඊට අමතරව, මේක වෙනම කියන්න ඕන එකක්. තමන්ව හිතලා තමන් හදාගන්න දැඩි ලෝභය, මසුරුකම ආදී කෙලෙස්වලට ඕනෑවාට වඩා ඉඩ දෙන්න එපා. හොඳට සිහි කරන්න ඕන මේ අතට යමක් හම්බවුනහමත්, ලෝබකම මසුරුකම ආදී කෙලෙස්වල කිසිම

වෙලාවක ලෝභයට මසුරුකම ආදී කෙලෙස්වලට හිත හුරු කරන්න එපා. ජීවත්වෙන්න යමක් අරපරිස්සම් කරගන්න.

හිත ඇතුලෙන් මනින්න. මැරෙනකොට ගෙනියන්නේ නෑ කියන එක තමන්, තමන්ට අල්ලලා දෙන්න. හංගලා තියලා කුණුවෙන මට්ටමට හංගන්න හුරුකරන්න එපා. මේවා උපායශීලීව පුද්ගලභාවයෙන් කටයුතු දේවල්මයි. ඒක විශාල අනර්ථයකට මේ පින්වතුන්ව ඇදගෙන යනවා. හිත කියන්නේ ම එහෙම තමයි.

රුපියල් සියක් හම්බවුනොත්, 'හැට්ටෙ අස්සෙ දාගනින්' නැත්නම් 'ඉතේ ගහගනින්' කියන එක තමයි කියන්නේ. මේ හිතේ හැට්ටිය. නමුත් මම කියන්නේ මේ පින්වතුන් එහෙම කරන එක නෙවෙයි, හිතක ස්වභාවයයි ඒ. මේ පින්වතුන් හැම වෙලාවෙම සිහිකරන්න ඕනෑ, අපි කියමු හිගන මනුස්සයෙක් හොඳටම බඩගින්නේ ආවොත් ඒක වියදම් කරලා කඩෙන් පාන් කැල්ලක් අරගෙන දෙන්න පුළුවන් තරමට මේ පින්වතුන්ගේ හිතේ තියෙන්න ඕන. ඊට පස්සේ ඉතුරු ගාන තියාගන්න ලෙඩකට දුකකට ගන්න.

මේවා හිතල කටයුතු දේවල්මයි. පාරමිතාවලදී දාන පාරමිතාව එහෙම තියෙන්නේ, මේ පින්වතුන් දන්නේ නෑ, පුදුම නීවරණයක්, රළු ක්ලේශයේ පුදුම අඩුකිරීමක් කරනවා මේ දානයෙන්. ඒකේ වටිනාකම දන්නේ නෑ. ඒ මනස පුදුම විදියට කාන්දමක් වගේ ලෝභයේ ඇලිව්ව මනසක් තියෙන්නේ දානාදී කුසල ධර්මයන් නො කරන මනසක් කාන්දමක් වගෙයි. ගලවන්න හරි අමාරුයි. අපි ගහක් ගලවන්න ඉස්සරවෙලා ගහේ වටපිටාවේ පස් බුරුල් කරනවා නේ. ඒ ටික හොඳට මතක තබාගන්න. මසුරු මල අඩුවෙන විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නේ දීමට සේදූ අත් ඇතිව ඉන්න කියලා. මොකද සීලය කියන වචන ටිකේ මේ ටික නැති හින්දයි මම මේ ටික මතක් කළේ. මේ ත්‍යාගය කියන එකත් සිල්වතෙකුගේ එක්තරා ගුණයක්. ඒ වගේ මේ සමථ විද්‍යාව, මේ

සීල සමාධි දෙක වැඩෙන්න මේ වගේ වටපිටාව, වරණ ධර්මවලට මේ වටපිටාව අවශ්‍යයි කියන එක මතක තබාගන්න.

මේ විදියට කරමින් හිත වඩන්න.

දේපොල වස්තුව හරකබාන ඉඩකඩම් මිල මුදල් රන් රිදී කියලා තියෙන දේවල්වල දෑනට මේ පින්වතුන්ගේ හිත් ඇලිලා බැඳිලා තියෙන්න පුළුවන්, තියෙනවා. ඕවා එකක් ගානේ තණ්හාව අයින් කරන්න යන්න ඕනෑ නැහැ. ඔය ඔක්කෝටම තණ්හාව නැත්නම් ඇලීම තියෙන්නේ, 'මම' සහ 'මගේ දෑ දරුවෝ ඥාතීන්' කියන ධර්මය වටායි. තමන් සහ තමන්ගේ දෑ දරුවෝ කියන තැනකින් කෙලෙස් ටික අයින් වෙනකොට අනික් වස්තූන් ගැන තියෙන සංයෝජනය ඉබේම අපෙන් අයින් වෙනවා.

ඒ නිසා මේ පින්වතුන් විදහිනාව, නැත්නම් ඇත්ත ඇති හැටියේ නුවණින් බලනකම යොමු කරන්න ඕන, මේ සත්ත්ව පුද්ගල භාවයෙන් යුක්ත, සවිඤ්ඤාණක රූප නුවණින් මෙනෙහි කරන්න යි. සීලය උපකාරයී චිත්ත සමථයක් ඇතිකරගන්න. චිත්ත සමථයකින් හිත වඩමින් සත්ත්වපුද්ගලභාවයට හම්බවෙන, **අජ්ඣත්තං වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති. අජ්ඣත්ත බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති.** ආධ්‍යාත්මික ශරීරය ගැන බලනවා. ඒ කියන්නේ තමන් කියන තැන **බහිද්ධා වා කායෙ කායානුපස්සී විහරති, බාහිර පරසත්තානං වා පරපුර්ගලානං වා** අනික් සත්ත්වයෝ පුද්ගලයෝ කියලා හිතෙන තැන්වල රූප හොඳට බලනවා. ඒකේදී අනාත්ම ස්වභාවය හිතට දූනෙන, හිතට නැගෙන විදියට හොඳට බලන්න.

කෙස් ටික ගන්නවා. කෙස් ටික කපලා අපි පැත්තකට දම්මොත් මේ පින්වතුන්ට බිම තියෙන කෙස් ටික සත්ත්වයෙක් හෝ පුද්ගලයෙක් කියලා හිතෙයිද? නෑ. හොඳට සිහියට නගා ගන්න පුද්ගලභාවය දූනෙද්දිත් දෑත් මේ තියෙන්නේ ඒ කෙස් ටිකම යි

කියලා හිතට නගා ගන්න පුළුවන් වෙන්න ඕනෑ. ශරීරයේ තියෙන රෝම කූප ටික ඔක්කොම හුරලා අරගෙන බිමට දූම්මොත් මේ පින්වතුන්ට හිතෙයි ද එතැන සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියලා? නෑ. ඒ වගේ නියපොතු ටික ගලවලා බිමට දූම්මොත් සත්ත්ව පුද්ගල බව මැකිලා පෙනෙනවා වගේ, දත් ටික ගලවලා බිමට දූම්මොත් සත්ත්ව පුද්ගල බව මැකිලා පෙනෙනවා වගේ, මේ පුද්ගලභාවය දූනෙද්දි පෙනෙද්දින් එබඳු කයේ පවතින්නේ මේ සත්ත්ව පුද්ගල නොවන මෙබඳු කොටස් ම යි කියල සිහිකරගන්න පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන.

‘කාය’ කියල කියන්නේ කොටස් කියන එකටයි. කොටස් තිස්දෙකකින් හැදුන නිසා මේකට ‘කය’ කියලා කියනවා. **ජයිමෙ භික්ඛවෙ වෙදනා කායා** මහණෙනි, මේ වේදනාව කොටස් හයයි. **ජයිමෙ භික්ඛවෙ සඤ්ඤා කායා** මහණෙනි, මේ සංඥාව කොටස් හයයි කියලා කියන්නේ. ඒ වගේ කාය කියලා කියන්නේ කොට්ඨාශ කියන අදහසින්. කොටස් තිස්දෙකකින් හැදිලා නිසා මේකට කය කියනවා. ඒ කය ඔය විදියට, ඉතාමත් වේගයෙන් නෙවෙයි, එතකොට අර්ථය වැටහෙන්නේ නෑ. ඉතාමත් හෙමින් නෙවෙයි, හෙමින් කළොත් අතර මැදට වෙන විතර්ක එනවා අර්ථය තේරෙන විදියට කෙස් ලොම් නිය දත් සම් මස් කියලා අනූ පිළිවෙළින් හරි, ප්‍රකට ප්‍රකට කොටස් ටික හරි, තමන්ගේ ශරීරයේ බලන්න. බලලා, කන බොන බත්, පාන්, කවුපි, මුංඇට හොඳට නිමිත්ත ගන්න ඒකේ. බත් ඇට, කවුපි, මුංඇට, පාන් කෑලි හොඳට අරගෙන එබඳු ආහාරය නිසා නේද අර ශරීරයෙන් අහකට දූම්මහම අර කෙස් ටික තිබුනේ, පුද්ගල නොවන එබඳු වූ මේ කෙස් හැඳෙන්නේ. අර ශරීරයෙන් අහකට දූම්මහම අපට පෙනුනු ලොම් නිය ටික තිබුනේ, එබඳු වූ ලොම් නිය ටික හැඳෙන්නේ, කන බොන ආහාර නිසා නේද කියල හොඳට බලන්න. එහෙනම් මේ කය හේතු ප්‍රත්‍යයි. ආහාරය

නමැති හේතුව නිසා මේ රූපය හැදෙන්නේ. ආහාරය නමැති හේතුව නැතිවුනොත් මේ කය නැතිවෙනවා කියලා හොඳට හිතනවා.

රූපය ගැන ඔහොම බලලා, ඊට පස්සේ තව ටිකක් බලන්න ඕන. කය, කන බොන ආහාරයෙන් හැදුන, සත්ත්ව පුද්ගල නොවන සත්ත්ව පුද්ගල හැඟීමක්වත් නැති මෙබඳු කොටස් ටිකකින් යුක්තයි. එතකුළු වුවත් මේ ශරීරයේ, පෙර අවිද්‍යා කම් තණ්හා කියන හේතු ටික නිසා පැමිණි විඤ්ඤාණය ඇසුරු වෙනවා.

එවිචර හිතන්න අමාරු නම් ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි විඤ්ඤාණය මේ කයේ ඇසුරු වෙනවා කියලා හිතන්න. කන බොන ආහාරයෙන් හැදුනු කුණුප කොටස් වලින් යුක්ත රූපය වෙනම අංශයක්. වෙනම එකක්. ආහාරය නමැති හේතුව නිසා හැදුනු ඵලය රූපය. රූපය හේතු ප්‍රත්‍යයයි. ඒ හේතුව, හේතුවේ ඵලයයි. අවිද්‍යා කම් තණ්හා නමැති හේතුව නිසා හටගත්ත ඵලය ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයයි. ඒ හේතුව ඒ ඵලයයි. හිතයි කයයි කියලා කියන්නේ ඵල දෙකක්. දෙපැත්තේ හේතු දෙකකින් හැදුනේ. හැබැයි මේ දෙන්නා එකට බැඳිලයි ඉන්නේ. මේ චිත්ත චෛතසික ටික කය විනිවිද ගිහිල්ලා. කයේ බැඳිලා. කය චිත්ත චෛතසික ටිකට බැඳිලා. හේත්තුවක් දාගෙන. කය වැටෙන්නේ නෑ හිත නිසා, හිත වැටෙන්නේ නෑ කය නිසා. අර බට මිටි දෙකකට උපමා කරලා පෙන්න්නේ.

ඔහොම ඉන්නකොට අපි කියමු, ගඩොල් කැට දෙකක් හේත්තු කරලා තියෙනවා. එක ගඩොල් කැටයක් හොඳට ම තෙතයි. එක ගඩොල් කැටයක් වියලියි. වියලි ගඩොල් කැටේ තෙත ගඩොල් කැටේට හේත්තු කළොත්, තෙත ගඩොල් කැටේ තියෙන තෙතමනය ටික ටික අරකට උරාගන්නවා. ඒ වගේ සවිඤ්ඤාණක චිත්ත චෛතසික ටික අවිඤ්ඤාණක වස්තුවේ බැඳිලා තියෙද්දී, අර සවිඤ්ඤාණක ගතිය මේකට උරාගන්නවා. ඊට පස්සේ මේ කයේ හැම රූප කලාපයක් ම හැදෙන්න මේ කයේ බැඳිලා තියෙන, කය

විනිවිද ගිහිල්ලා තියෙන, මේ සිතේ තියෙන චිත්ත ගතිය බලපානවා. ඒ නිසා තමයි ආහාරයෙන් හැදුනු රූපය මේ එක එක හැඩවලට හැදිලා තියෙන්නේ. අපට ස්ත්‍රියෙක් කියලා රැවටෙන, පුරුෂයෙක් කියලා රැවටෙන විදියට, කළුමි කියලා, සුදුමි කියලා, උසමි කියලා, මහතමි කියලා, රවුමි කියලා, ඔය ගතිවලට කන බොන ආහාරය හැඩවෙලා තියෙන්නේ, සිතේ තියෙන ගති ටික රූපය උරාගෙන තියෙනකොට රූපයට ඇසුරුවෙන රූප කලාප හිතේ තියෙන ගති ටිකේ මට්ටම්වලට හැදිලා හින්දා යි.

මේ පින්වතුන් හොඳට බලන්න, මේ කයේ යෑම ඒම වෙන්නේ මේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින සිත නිසයි. රූප දකින්නේ ශබ්ද අහන්නේ ගඳ සුවඳ ලබන්නේ කය ඇසුරු කරගෙන පවතින හිතෙනුයි.

දැන් අපට හිතෙන්නේ කය සහිත කෙනෙක් මේ රූප දකිනවා කියලා නේද. කිසිම වෙලාවක කය සහිත කෙනෙක් රූප දකිනවා කියන මිම්මට එන්න එපා.

නමුත් මේ පින්වතුන්ට පුළුවන්කම තියෙන්න ඕන, මේ රූපය කන බොන ආහාරයෙන් හැදිලා තියෙන්නේ, ඒ කන බොන ආහාරයෙන් හැදුනු රූපයේ උපරිම ප්‍රතිපලය තමයි, කමානුරූපව පැමිණි විඤ්ඤාණයට ගෙයක් හදලා දෙන එක. මේ කය නමැති ගෘහයේ ඉඳගෙන සිත නමැති ධර්මාවය වැඩ කරනවා. රූප බලනවා, ශබ්ද අහනවා, ගඳ සුවඳ ලබනවා, රස විඳිනවා, අරමුණු හිතනවා. ඒ දකින අහන දූනෙන දූනගන්න එකට කයේ සම්බන්ධයක් නෑ. ඒකට නවාතැනක් දීලා විතරයි. කයේ පිහිටලා සිතෙන් කරන වැඩ ටිකේ ස්වභාවය නො දන්න නිසා හිතයි කයයි දෙකම එකතුකරලා අපි, ‘සත්තයෙක් රූප දකිනවා, සත්තයෙක් ශබ්ද අහනවා, සත්තයෙක් ගඳ සුවඳ ලබනවා, සත්තයෙක් රස විඳිනවා, සත්තයෙක් යනවා එනවා, සත්තයෙක් හිතනවා’ කියලා හිතන්නේ.

කයේ කෙරෙන වැඩ ටික දැකලා ඒක හිතට උදව්වෙලා තියෙන හැටිත්, හිතින් කෙරෙන වැඩ ටික දැකලා ඒක කයේ උදව්ව ලබාගෙන තියෙන හැටිත්, මේ කායික වෛතසික ධර්මා දෙකේ පැවැත්මක් තියෙන තැනක් නේද, ඒක නො දන්නාකම නිසා පුද්ගල සංඥාවක්, දෘෂ්ටියක් ඒ සිතේ ම ඇතිවෙලා තියෙනවා නේද කියලා නුවණින් මෙනෙහි කරන්න.

මේකට කියනවා විදගීනාව කියලා. ඇයි විදගීනාව කිව්වේ? සාමාන්‍ය ලෝකයා සත්ත්වයෙක් හැටියට, සාමාන්‍ය ලෝකයා පුද්ගලයෙක් හැටියට, සාමාන්‍ය ලෝකයා කෙනෙක් හැටියට දකින තැනක හේතු ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත නාම රූප ධර්මාවයක පැවැත්මක් කියලා මේ පින්වතුන් දකිනවා. මෙහෙම බලනකොට තියෙන වාසිය: **විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං** ලෝභ ද්වේෂ දෙක හික්මෙනවා.

සත්ත්වයෙක් කියලා දකිනකොට, දැන් අපි මෙහෙම බලාගෙන ඉන්නකොට ඕන කෙනෙකුට රණ්ඩු කරන්න පුළුවන්. 'මොකද මං දිහා බලාගෙන ඉන්නේ' කියලා බනිනවා එහෙම නේ, බනින්න පුළුවන් නේ. ඒ මොකද, මේ කය මිම්මට අරගෙන යි. අපි දක්කොත් මේ කයට පෙනෙන්නේ නැහැ, සම් මස් ලේ නහර ඇට ඇටමිදුළුවලින් යුක්ත, කන බොන ආහාරයෙන් හැඳුනු, පෙනීම් මාත්‍රයක්වත් නැති නිකම්ම රූපයක්. මේ ඉස්සරහ තියෙන මේසෙ වගෙයි. ඒ කය ඇසුරු කරගෙන ඉන්න හිතටයි මේ පේනවා කියන රූප ආරම්භණය අරගෙන තියෙන්නේ කියලා දකින නුවණක් තිබ්බොත්, 'මොකද බලන්නේ කියලා' අපි බණින්නේ නෑ. කාටද බණින්නේ? දැකීමෙන් පස්සේ නිරුද්ධවෙන හිතට බනින්න ද? එහෙම නැත්නම් පෙනීමක් නොකරන අවේනනික මළ මිනියක් බඳු රූපයට බනින්න ද? ඒ වගේ සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියන මිම්ම අතහැරෙන කොට ඇලීම් ගැටීම් දෙක අඩුවෙනවා. **විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං.**

ඔය විදියට කරනකොට, ලෝභ ද්වේෂ දෙක හික්මෙනවා. සීලයක පිහිටලා සමථ කමටහනකින් හිත හුරු කරමින්. හිත වඩ වඩා ඔය විදියට විදහීනා කරන්න. විදහීනා කරමින් ආපහු හිත වඩන්න. සමථ විදහීනා යුග්‍යාද්ධව ගන්න. මේ විදියට කරනකොට තමන්ගේ සන්තානයේ ටික ටික, රළු මට්ටමේ කෙලෙස් අඩුවෙනවා. රළු මට්ටමේ නිවරණ ධර්ම අඩුවෙනවා. නිවරණ ටික ටික, අඩුවෙන්න අඩුවෙන්න කයට ඉතාම සැහැල්ලුවක්, පස්සද්ධියක්, සන්සිඳීමක් ඇතිවෙනවා.

යම් දවසක් තියෙනවා මෙහෙම බලනකොට තමන්ට ඇහැට මේ පුද්ගල සංඥාව එන්න එන්න, මැකෙනවා. එන්න එන්න අඩුවෙනවා. මේ පින්වතුන් හිතින් සිහි කෙරුවොත් තමන්ට හොඳට තේරෙයි වෙනදා තරම් සත්ත්ව පුද්ගල හැඟීම මනසේ බර නෑ. සත්ත්ව පුද්ගලබව තේරෙනවා, සත්ත්ව පුද්ගලබව තාම දනෙනවා. නමුත් අර තරම් බර නෑ. ඒ තරම් සත්‍යයම වෙච්චි ගතියකින්, ජීවිතයේ අර කිටි කිටියේ වෙච්චි ගතිය අඩුවෙනවා. ඔහොම ටික ටික, අනුක්‍රමයෙන් තමයි නිවරණ ගෙවෙන්නේ.

මේ පුද්ගල සංඥාව ටික ටික, ගෙවුනහම යම් දවසක් තියෙනවා, **අත්තී කායොති වා පනස්ස සති පච්චුපට්ඨිතා භොති.** හිතන්න ඕන නෑ, ඇහෙන්න බැලුවහම සත්ත්වයෙක් පුද්ගලයෙක් කියන හැඟීම මැකිලා අනාත්ම වූ නාම රූප දෙකක් තියෙන්නේ කියන මට්ටමට තේරෙයි.

□ දැන් ආත්ම සංඥාව වෙනුවට අනාත්මය එළඹ සිටින තැනට ගන්නා. අනාත්මය දකින කෙනා මේ ජීවිතයේම නිවන් දකිනවා කියලා කියන්නේ, මේ නාම රූප දෙකක් කියන, නැත්නම් අවේනනික, අවිඤ්ඤාණක සත්ත්ව පුද්ගල නො වන ධර්මාභාවයක් කියන හැඟීම තියෙනවා. ඒ නිසා ඇලීම් ගැටීම් දෙක දුරුයි. නිවරණ ධර්ම දුරුයි. නිවරණ ධර්ම තමන් කෙරෙහි ලා නො දකිනකොට, සත්ත්ව පුද්ගල භාවය තමන් කෙරෙහි ලා නො

දකිනකොට, පුද්ගල සංඥාව තමන්ගෙන් මැකිලා පවතින බව දකිනකොට ඉතාමත් ප්‍රමුදිත බවක්, ඔද වැඩුනු ගතියක්, හිතට සතුටක් ඇතිවෙයි. ඒ සතුට ම එයාට නිරාමිස ප්‍රීතියක් වෙනවා.

□ ඒ ප්‍රීතිය නිසාම හිත කය දෙක සන්සිඳෙනවා, පස්සද්ධිය ලැබෙනවා.

□ ඒ හිත කය දෙක සන්සිඳුන නිසාම, හිත කය දෙක අධික සැප සහගත වෙනවා.

□ ඒ සැපය නිසාම හිත සමාධි වෙනවා. දැන් මේ සමාධියේ තියෙනවා, **විවිච්ඡෙව කාමෙහි, විවිච්ඡෙව අකුසලෙහි ධම්මෙහි, සවිතක්කං සවිචාරං විචෙකජං පීති සුඛං** කියන ධම්මා ටිකක්. **විවිච්ඡෙව කාමෙහි** කියලා කිව්වේ දැන් මේ ඇහැට පෙනෙන රූපය ඇතුළේ එයාට සත්ත්වයෝ පුද්ගලයෝ නෑ. ඒ හින්දා සත්ත්වයින්ට පුද්ගලයින්ට අයිති දේවල් නෑ. අනාත්ම වූ නාම රූප දෙකක් විතරයි තියෙන්නේ. **විවිච්ඡෙව අකුසලෙහි ධම්මෙහි.** කාමච්ඡන්ද ව්‍යාපාද ආදී නිවරණත් නෑ. දැන් එයාට මේ ප්‍රීතිය සැපය තියෙන්නේ. ගොඩාක් දෙනෙක් හිතන්නේ මේ අරමුණේ ප්‍රීතිය සැපයයි කියලා. නෑ. කාමයන්ගෙන් වෙන්වීම, අකුසලයන්ගෙන් වෙන්වීම නිසා ප්‍රීතියක් සැපයක් එන්නේ එයාට.

□ තමන් කාමයන්ගෙන් මිදිලා, අකුසලයන්ගෙන් මිදිව්ව තමන්ගේ මනස දකිනකම නිසාම තමන්ගේ හිතට ප්‍රීතියක් සැපයක් තියෙනවා. ඒ නිසා හිත සමාධියි.

□ දැන් මේ සමාධිය ගත්ත අරමුණේ, අරමුණේ සිහිකරන කම සහ අරමුණේ හැසිරෙන කම සහ එකඟකම කියන ධම්මාචයයි තියෙන්නේ. අරමුණේ එකඟයි. ඒ අරමුණම සිහි කරනවා, ඒකම හැසිරෙනවා, එකම අරමුණේ. **විතක්ක විචාර ඒකග්ගතා.** හැබැයි පසුබිම තියෙනවා මොකක් ද, පීති සුඛ. පසුබිම කිව්වේ ඇයි ඒ?

කාමයන්ගෙන් වෙන්වීමේ අකුසලයන්ගෙන් වෙන්වීමේ පීති සුඛය නිසායි.

අන්තිමට ධ්‍යාන අංග පහක් තියෙනවා. විතක්ක, විචාර, පීති, සුඛ, එකග්ගතා කියලා. මේකට කියනවා ප්‍රථමධ්‍යාන සමාධිය කියලා. ඔය සමාධියට හෝ ඒ සමාධිය බහුල කළහම හෝ, ඒ මට්ටමට එනකොට, **ජානං පස්සං යථාභුතං** කියන ටික මේ පින්වතුන්ට හම්බවෙනවා. දැන් මේ පින්වතුන්ට පෙනෙනවා චතුරේ තියෙන ඡායාවෙයි, ඡායාවට වැටෙන රූපෙයි, ඇහැට පෙනෙන රූපෙයි වෙනසක් නෑ. දැන් ඉස්සෙල්ලා වෙනස දකින්න පෙනෙන රූපායතනය ඇතුළේ පුද්ගලයෙක් දැක්කා, ඒ පුද්ගලයා වෙනුවට මේ පින්වතුන් දැක්කා පහු කාලෙදී ආත්ම සංඥාව අහඟුරියා, අනාත්මයට හිත තබලා. නාම රූප දෙකක් කියලා. තාම ලෝකය ඇතුළේ. යථාභුත ස්වභාවයට ආවහම නාම රූප දෙකක්වත් නෑ. වර්ණ සටහන් මාත්‍රයක් විතරයි.

පෙනෙන රූපයේ ඇත්ත ඇති හැටියට දකිනවා කියන තැනට එනකොට වර්ණ සටහන් මාත්‍රයක් විතරයි. එතකොට දකින්න පෙර තිබ්බා නෙවෙයි. දැක්කයින් පස්සේ තියෙනවා නෙවෙයි, අවස්ථාවට හටගෙන නැතිවෙනවා කියන දඬිනය එතැනට එනවා. **යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං, සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං.**

එදාට ඒ ඇත්ත දැක්කහම කලකිරිලා, නොඇලිලා මිඳෙනවා. මිදුනහම මත්තේ කටයුත්තක් නෑ කියන සිද්ධිය සිද්ධවෙනවා.

මෙතැනදී මේ පින්වතුන්ට මම පෙන්නවා ප්‍රතිපදාව සහ පූච්ඡාග ප්‍රතිපදාව කියලා දෙකක්. උචමනාවෙන් සීලයක පිහිටලා සමාධි වඩමින් විදඬිනා කරලා අනාත්ම සංඥාව, පුද්ගල සංඥාව වෙනුවට අනාත්ම වූ නාම රූප දෙකක් තියෙනවා කියන තැනට මනස ගන්න ඕනේ. මේ ටිකයි අමාරු. මේ ටිකයි දුෂ්කර, මේ ටිකයි අපහසු. ඔය ටිකට උත්සාහයෙන් කැපවීමෙන් කරන්න ඕන.

නීවරණ ධර්ම දුරුවෙව්වි නිසා, නීවරණ ධර්ම දුරුකරපු නිසා ඇතිවෙව්වි ප්‍රීතිය පස්සද්ධිය හරහා හිත කය සැප සහගත වෙලා හිත සමාධි වෙනවා. හිත සමාධි වෙලා නීවරණ ධර්ම දුරුවෙනවා. හිත සමාධිවෙලා ඇත්ත දකිනවා. ඇත්ත දෑකලා කලකිරිලා නො ඇලිලා මිඳෙනවා කියලා සසර අවසන්වෙන ප්‍රතිපදාව ම තියෙනවා. පෙනෙන රූප ආයතනයේ රන් රිදී මුතු මැණික් දකින, කිලෝ පණහක් හැටක් බරයි කියලා ඇහෙන් පෙනෙන දේ බර කියන්න පුළුවන්, මට්ටමේ ඉඳගෙන දකින්න පෙර තිබ්බා නෙවෙයි, දැක්කායින් පස්සේ තියෙනවා නෙවෙයි, අවස්ථාවටයි හටගෙන නැතිවෙන්නේ කියන වචනයක් තියෙනවා නම් ඒක වචනයක් විතරයි.

මම ඔය කතාකරන දඹ්බය අයිති ලෝකයේ පෙනෙන දේ ඇත්ත ඇතිහැටියේ දකිනවා කියන තැනට මනස ගත්ත කෙනාටයි. පෙනෙන රූපායතනය ඇතුළේ ගෙවල් දොරවල් යාන වාහන දකින කෙනාට ඇත්ත තමයි, දකින්න පෙර තිබ්බා, දැක්කායින් පස්සේ තියෙනවා, තියෙන දේ පෙනෙන එක. එහෙම මනසක් තියෙන කෙනා නීවරණ ධර්ම දුරු කරගන්න ඕන. නීවරණ ධර්ම දුරු කරගත්තහම පෙනෙනව කියන මේ රූපය මතුපිටට එනවා. පෙනෙන රූපයේ ඇත්ත දකින තැනට එනවා. එතැනට ආපු මනසටයි මම අර දඹ්බය කියන්නේ දකින්න පෙර තිබ්බා නෙවෙයි, දැක්කායින් පස්සේ තියෙනවා නෙවෙයි, අවස්ථාවට හටගෙනයි නැතිවෙන්නේ කියන දඹ්බය. **යං කිඤ්චි සමුදය ධම්මං සබ්බං තං නිරොධ ධම්මං.**

මෙන්න මේ මහා සළායතනික සූත්‍රය කියන්නේ ජීවිතයට පුදුමාකාර වටිනාකමක් ලබා දෙන සූත්‍රයක්. මට පොහොසත් විදියට මම මේක මතක් කළේ. නමුත් මේක තව මේ පින්වතුන් හදාරනවා නම්, ඉගෙනගන්නවා නම්, ගවේෂණය කරනවා නම් ඊට වඩා යමක් නෑ.

මේ නිවන් දකින්න අපිට, 'භාවනා දෙන්න හාමුදුරුවනේ, කමටහනක් දෙන්න' කියනවා. මේ තමයි කමටහන, මේ තමයි භාවනාව. එයිට එභාවක් නෑ. මේ පින්වතුන් හොඳට ම බඩගින්නේ ඉන්න විට ලස්සන හින්දි චිත්‍රපටියක් බැලුවහම බඩ පිරෙන්නේ නෑ. බඩගින්නේ ඉන්න විට බඩගින්න නිවෙන්න නම් ආහාර ගන්න ඕන. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නවා නම්, "ඇහැ රූපය වක්බු විඤ්ඤාණයේ යථාභූත ස්වභාවය නො දන්නකොට නො දකිනකොට ඒකේ ඇලිලා බැඳිලා රැවටිලා ආශ්වාදය අනුව බලමින් වාසය කරනවා යන තැනටත් පත්වෙනවා, පංච උපාදානස්කන්ධය රැස්වෙනවා, තණ්හාව වැඩෙනවා, හිතින් ද කයෙන් ද දුක් විඳින කෙනෙක් වෙනවා" කියලා ඔය ටික මේ පින්වතුන්ට දුරුකරන්න පුළුවන් වෙයි ද? ඇහැ රූපය වක්බු විඤ්ඤාණය කියන එකේ යථාභූත ස්වභාවය මොකක් ද? ඕවා ඕනේ නෑ. ඕවා හොයන්න ඕනෙත් නෑ. 'ඇහැ අනිත්‍යයි, දුක්කයි, අනාත්මයි' කියල හෝ නැත්නම් මොනවා හරි දෙයක් අපි හිත හිතා ඉන්නවා, රූප කලාප බිඳි බිඳි යනවා. නැත්නම් වරක් මුන ගැහුන කෙනෙක් හෝ දෙයක් නැවත වරක් මුන ගැහෙන්නේ නැති තරම් අනිත්‍යයි කිය කියා හිත හිතා ඉන්නවා කියන තැනකින් හිතනවා අපි. මොනවා හරි දේවල් හිතනවා. නැත්නම් කයේ සංවේදීතාවය බලනවා කියල මොනවා හරි දෙයක් කර කර හිටියොත්, මේ පින්වතුන්ට ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය මොකක්ද කියලා තේරෙයි ද? නෑ. තේරුම්ගන්න පුළුවන් වෙයි ද? නෑ. තේරුම් ගන්න තැනකට එයි ද? නෑ. මේ පින්වතුන් කරන්න ඔනේ උත්සාහවත් වෙන්න ඕනේ, 'ස්වාමීන් වහන්ස, ඇහේ යථාභූත ස්වභාවය කියන්නේ මොකක් ද, ඒකේ ලක්ෂණය මොකක් ද, ඒක කොහොම ද වෙන්නේ, ඒක කොහොම ද ඉගෙන ගන්නේ?' ඒ සඳහායි හැප්පෙන්න ඕන. ස්කන්ධ ධාතු ආයතන ඉඤ්ජය කියන මේ ධර්මය පිරිසිඳ දකින්න මේ පින්වතුන් උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. හැප්පෙන්න ඕන. ඒ සඳහායි මේ හිත සමාධි කරන්න ඕන.

ඊ ගාව දේ තමයි, විචිත්‍රකොට, වර්ණවත්කොට, බොහෝ සෙයින් කීමේ හැකියාව නිසා, මම හරි මොනවා හරි කියනවා නම්, කරුණු කියනවා නම්, ඒ කරුණුවල එල්ලෙන්න එපා. ඊට පස්සේ පනවන ප්‍රතිපදාව ගැන බලන්න. මම කිව්වොත් ඉඳගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදිනවා කියන හතර ඉරියව්වෙන් එකකටවත් නැතුව ඉන්න පුළුවන් කියලා, මේ පින්වතුන් සතුවුවෙන්න එපා හාමුදුරුවන්ගේ බණ දහම් ටික නම් හරි ම වටි කියලා. හරි ගැඹුරු බණක් හාමුදුරුවෝ කිව්වයි කියලා. මම මොකුත් කියලා නෑ. මේ පින්වතුන් සතුවුවෙන්න ඕන, ඉඳගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්වෙන් එක ඉරියව්වකටවත් නැති විදියට ජීවත්වෙනවා කියන ජීවිතයක් හදාගන්න පනවන ප්‍රතිපදාව මොකක්ද හාමුදුරුවෝ කියන තැනකින් සැලකිලිමත් වෙන්න. මේ ප්‍රතිපදාව සහේතුකයි කියලා ගන්න. ප්‍රතිපදාව සහේතුක නැත්නම් අතහරින්න. අපේ ජීවිතේට වචන ටික පලක් නෑ.

මම මෙතැනදි මතක් කළේ ඒ නිසා මේ සූත්‍රය අනුසාරයෙන් අපේ ජීවිතයට බොහෝම වටිනා අර්ථයක් කියලා දෙනවා.

මේ පින්වතුන් මේ අදහසත් ගොනු කරගන්න. අදහසත් ඇති කරගෙන, මේ ජීවිතයේ, මේ සසරෙන් මිඳෙන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන කියන කලණ අදහසින් හැම දෙනාම කටයුතු කරන්න ඕන. එහෙම කළොත් අපේ නිවීම, අපේ මිදීම අපට මේ ජීවිතයේ ම හදාගන්න බැරි නෑ. අපහසු නෑ.

අද දවසෙදී අපි පැය තුනහමාරක් හතරක් වගේ කිට්ටුවෙන්න අපි දේශනාව ගැන කතා කළා. නමුත් අපේ ජීවිතයට ඒක හිස්වෙන්නේ නැතිවෙයි. විශේෂයෙන් නැවතත් මතක් කරනවා, මට අවශ්‍ය නැහැ අමුතු කෙනෙක් වෙන්න. නමුත් මට ඕනේ මේ පින්වතුන්ගේ ජීවිතයට සැබැවටම නිවන් මග කියන්නේ මෙන්න මේකයි කියන එකේ ඡායාවක් අල්ලලා දෙන්න යි.

ඒ නිසා මෙන්න මේ සූත්‍ර දිහා බලලා, මේ ධර්මයයි අපේ මනසට ඕනෑ, මේ ධර්මයයි අපේ ජීවිතයට ළංකරගන්න ඕන කියන ටික හිතාගෙන, නිවැරදි ඉලක්කය හදාගෙන, ඒ ඔස්සේ ම කටයුතු කරන්න. එහෙම කළොත් අපට ඒකාන්තයෙන් ම මේ ජීවිතයේ දී මිඳෙන්න පුළුවන්. ඒ සඳහා හැම දෙනාටම මේ දේශනාව හේතු උපනිශ්‍රයම වේවා !

ඒ වගේම අපි සද්ධම්මත්‍රවණය කරලා, ධර්ම දේශනා කරලා ගොඩාක් පින් සිද්ධ කර ගන්නා. මේ සිද්ධ කරගත්තු සියලු කුසලයන් අපි අනුමෝදන් කළ යුතු තැන්වලට අනුමෝදන් කරමු. ලෝකයත්, සම්බුද්ධ ශාසනයත්, මේ පින්වතුන්වත්, මේ පින්වතුන්ගේ ගෙවල් දොරවල් රැකී රක්‍ෂා ආදී ස්ථානයක්ට අධිගෘහිත වූ ශාසන මාමක ඉෂ්ඨකාරක සියලු දෙවියෝ මේ පින් අනුමෝදන් වෙත්වා. දෙවියන්ගේ දිව ඉසුරු වඩා වර්ධනය කරගනිමින් දෙවියොත් පතන බෝධියකින් උතුම් නිවනින් සැතපෙත්වා කියන අදහසින් අපි දෙවියන්ට පින් අනුමෝදන් කරමු:

ආකාසට්ඨා ච භූමිමට්ඨා දේවා නාගා මහිද්ධිකා පුඤ්ඤං තං අනුමොදිත්වා චිරං රක්ඛන්තු බුද්ධ සාසනං.

ආකාසට්ඨා ච භූමිමට්ඨා දේවා නාගා මහිද්ධිකා පුඤ්ඤං තං අනුමොදිත්වා චිරං රක්ඛන්තු බුද්ධ සාවකං.

ආකාසට්ඨා ච භූමිමට්ඨා දේවා නාගා මහිද්ධිකා පුඤ්ඤං තං අනුමොදිත්වා බෝධයන්තු සිවං පදං.

මුද්‍රණ වියදම් දැරීම.

ජීනසේන විද්‍යානගම මහතා, තෙලිප්ප්විල. රු. 10000.00

වැලිගම හෙට්ටි විදියේ විසූ එස්.වල්ගම හා

ඒ වල්ගම දම්පතීන්ට පින් පිණිස. රු. 10000.00

වැලිගම හෙට්ටි විදියේ විසූ ජේම්ස් ද සිල්වා

අබේදීර දම්පතින්ට පින් පිණිස.	රු. 2000.00
බ්‍රියට්‍රිස් ප්‍රනාන්දු මහත්මිය.	රු. 3000.00
ඩී.එස්.ආර්.අතපත්තු මහතා, කඩවත.	රු. 2000.00
ටී.එල්.සේනාධර මහතා, ගන්නෝරුව.	රු. 5000.00
එස්.රූපවතී සමරතුංග මහත්මිය, කළුතර දකුණ.	රු. 2500.00
කුසුමා ගජධීර ආරච්චි මහත්මිය, කෝට්ටේ.	රු. 2000.00
එම්.එස්.පෙරේරා මහත්මිය, දෙනිපිටිය.	රු. 250.00
ඒ.එච්.වික්‍රමාල මහතා, ඉඳුරුව.	රු. 1000.00
ජේ.ටී.කමලා පියසිලි මහත්මිය, මාතලේ.	රු. 500.00
පද්මිණී පුංචිහේවා මහත්මිය, හෝමාගම.	රු. 2000.00
දයානී රූපසිංහ මහත්මිය, බොරැස්ගමුව.	රු. 1000.00
පද්මිණී රාජපක්‍ෂ මහත්මිය, උකුවෙල.	රු. 1000.00
අනෝමා රාජපක්‍ෂ මහත්මිය,	රු. 500.00
එම්.ආර්.එස්.එම්.කෝදාගොඩ මහතා, කහවත්ත.	රු. 2000.00
ඩබ්.ඩබ්.එස්.ඒකනායක මහතා, මැද මහනුවර.	රු. 1000.00
විශ්‍ර. වෛද්‍ය කපිල ද අල්විස් මහතා, කිරිඳිකුඹුර	රු. 10000.00
චමනි විජේරත්න මහත්මිය, මාතර.	රු. 1000.00
ඩී.පී.සෙම්බස්පෙරුම මහතා, කඩවත.	රු. 1000.00
අධිනිතීඥ සුනිල් ජයරත්න මහතා,	රු. 2000.00
හසන්ත ගුරුගේ මහතා, කොළඹ.	රු. 1000.00
ආචාරිනී කුලතුංග මහත්මිය, මාතර.	රු. 3000.00
මහ දිසාපති එදිරිවීර මහතා,	රු. 4000.00
නාලනී ඩයස් මහත්මිය, නවසීලන්තය.	රු. 5000.00
තිලකා සූරියආරච්චි මහත්මිය, මතුගම.	රු. 1000.00
නිර්මලා නානායක්කාර මහත්මිය, පන්නිපිටිය.	රු. 500.00

රංජනා නානායක්කාර මහත්මිය, පන්නිපිටිය.	රු.	500.00
සුනන්ද පල්ලියගුරු මහත්මිය.	රු.	1000.00
වෛද්‍ය මාලනී වීරසේකර මහත්මිය,	රු.	2000.00
රාජේන්‍ර අල්විස් මහතා, කැනඩාව.	රු.	3000.00
වෛද්‍ය චරිත ප්‍රියංග මහතා, මාතර.	රු.	4000.00
ස්වර්ණා චේරගම මහත්මිය, අනුරාධපුරය.	රු.	2000.00
ඩී.එම්.ජී.දිසානායක මහතා, එස්පාවල.	රු.	3000.00
සුභද්‍රා ජයසිංහ මහත්මිය, කොළඹ.	රු.	2000.00
අනෝමා විජේනායක මහත්මිය, කොළඹ.	රු.	1000.00
මාලනී රණතුංග මහත්මිය, කොළඹ.	රු.	2000.00
ජේ.එම්.චමිලා කුමාරි මහත්මිය, බල්ලකැටුව.	රු.	1000.00
අයි.එල්.ගිණිගේ මහත්මිය, කොට්ටාව.	රු.	1000.00
කේ.ඉන්ද්‍රානි නාලිකා මහත්මිය, කෑගල්ල.	රු.	500.00
කරුණාදාස උබේරත්න මහතා, බදුල්ල.	රු.	2000.00
ජේ.එම්.කුමාරි චන්ද්‍රා බණ්ඩාර මහත්මිය, නාරම්මල.	රු.	1000.00
පිංචතෙක්, තංගල්ල.	රු.	1000.00
අනුලා මහිපාල බක්මිවැව මහත්මිය, නාරම්මල.	රු.	1000.00
රුවන්පතිරණ මහතා, කලගෙඩිහේන.	රු.	2000.00
කේ.එච්.සරණදාස මහතා, හම්බන්තොට.	රු.	500.00
නාලිනී වනිගබදු මහත්මිය සහ		
සුගත් වනිගබදු මහතා	රු.	2000.00
වෛද්‍ය ලතිකා කල්‍යානී විතාන මහත්මිය, මාතර	රු.	10000.00
ක්‍රිෂ්ණා වික්‍රමසිංහ මහත්මිය, මාලබේ.	රු.	2000.00
ශ්‍රියාණී අමරතුංග මහත්මිය, තෙලිප්පවිල.	රු.	5000.00
එකතුව	රු.	<u>123750.00</u>

“අද මෙහෙම හිටියාට, අපි තාමත් ඉන්නේ, දුක තුරුලු කරගෙනයි කියන එකත්, එබඳු වූ සසරට නැදෑකම් කියමිනුයි ඉන්නේ කියන එකත් හොඳට මතක තබාගන්න. අනන්ත අපරිමාන සංසාරයේ, ඒ වාගේ ම අකුසල කම් කරලා, අසත්පුරුෂ ඇසුර නිසා එබඳු පරිසරයේ අපිත් ඉපදිලා, අර නිරි සතා කිව්වා වගේ

සො හි නූන ඉතො ගන්තවා යොනිං ලද්ධාන මානුසිං,

වදඤ්ඤු සීලසම්පන්නො කාතාමි කුසලං බහු'න්ති.

කියලා අපිත් ඕන තරම් කියන්න ඇති. මම මෙතැනින් ගියොත්, මනුෂ්‍ය ආත්මයක උපන්නොත්, හැමදාම ගුණවත්ව, සිල්වත් ව, බොහෝ කොට කුසල් කරනවා කියන එක කියන්න ඇති. නමුත් අවිද්‍යාවේ ස්වභාවය තමයි පින්වතුනි, සත්ත්වයා ගොඩාක් අසරණ කරන ධර්මතාවයේ ස්වභාවය තමයි, එහෙම කියලාත් මෙතැනට ආවාම එහා පැත්ත නො පෙනෙන නිසා පවතින වර්තමානය තුළ ආපහු මුලා වෙනවා. එබඳු වූ පරලොව ඇස් නැතුව, මෙ ලොව විතරක් ඇස් ඇතුව ඉන්නා ලෝකයට පරලොව පෙන්නන ඇහැක් තමයි බුදුහාමුදුරුවන්ගේ ධර්මය. පරලොව පෙන්නලා මෙලොව ජීවිතය හදාගන්න තියෙන එකම තොටුපොළ, මෙලොව ජීවිතයෙනුත් මිදිලා සැනසිල්ල හදාගන්න තියෙන එක ම වස්තුව තමයි මේ සද්ධර්මය.”